PIV 1399

Biblioteca Bucureștilor

5
Mai
2010

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

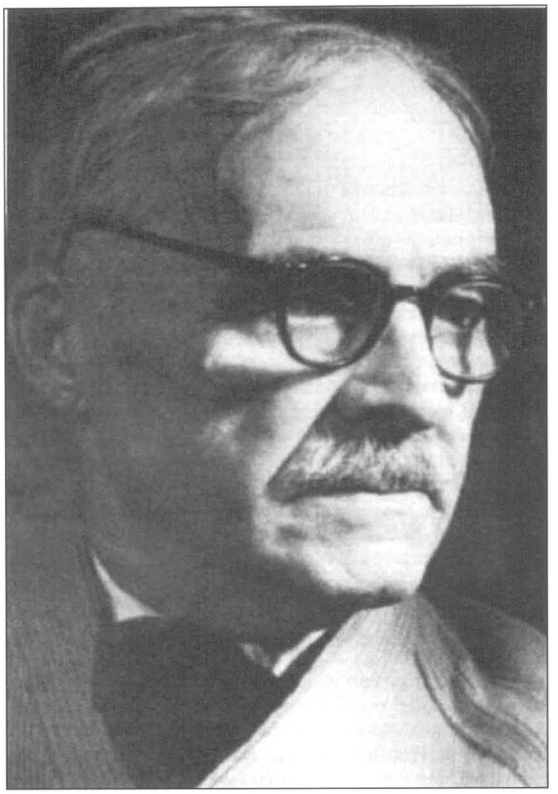

TUDOR ARGHEZI

1880–1967

130 de ani de la naştere

Doctrina artistului nu poate să fie* în sine *decît totală umilință. Talentul care se strecoară în țevile de orgă ale hohotului sufletesc, altceva decît jalea de a fi tăcut şi tristețea de a reîncepe – este un fals talent, o imitație, o abilitate, un rînjet care ar surîde. El trebuie înlăturat şi ucis.

Nimeni nu-i răspunzător de ceea ce-i mai mult sau mai puțin în compoziția lui şi într-un fel stupiditatea este de respectat ca şi geniul – şi nimeni nu poate suferi cu sinceritate de osînda de-a fi mediocru, după cum nimeni nu se poate nici făli că străluceşte acolo unde altul rămîne argilos şi opac.

„Ars poetica“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri
Ei l-au cunoscut pe Lucian Blaga 2

Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU – In memoriam – Academician Cornelia BODEA 3

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Viorel COSMA – Pitorescul Capitalei fără lăutari 5

Patrimoniu 8

ISTORIA CĂRŢII
Din Arhiva BMB: Henriette Yvonne STAHL față în față cu autoritățile vremii 9
Fundația Rudolf Schweitzer-Cumpăna – Un model de promovare publică activă 10

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
Feminitatea la extrem – Uca MARINESCU şi vocația performanței 12

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
Lucian Blaga – 115 ani de la naştere – Posteritatea lui Blaga în conştiința publică ...14
Marilena CHIRIȚĂ – Salonul Internațional de Carte pentru Copii şi Tineret, Chişinău, ediția a XIV-a 15
Ziua Europei 17

EBLIDA – Propuneri de modificare a statutului 18

Ziua Eroilor – un reper civic 19

Orizonturi
Nicolae SPORIŞ-SPĂTARU – Un opus literar de excepție: *Brasil e Romênia: Pontes culturais* de Ático Vilas-Boas da Mota ... 20
Ion CONSTANTIN – Tragedia poloneză: Katyń după Katyń 23
Florea NEAGU – Mină americană de huilă cocsificabilă deschisă pentru metalurgia românească: „Virginia Pocahontas – 6“ 27
„Prevenirea criminalității“, o campanie de atitudine 32
Început şi sfârşit de drum. Reflecții despre două romane de Mihail Diaconescu 33
Mariana OLTEANU – Conceptul de securitate şi democrația 34

Am primit, vă semnalăm
O haină europeană pentru o publicație de tradiție / 90 de ani de presă la hotare 35

Catalog 36

Repere
Marian NENCESCU – Armindenul – „dulce ca pelinul“ 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Inventar Nr. 34154

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Ei l-au cunoscut pe Lucian Blaga

Vasile BĂNCILĂ

Atunci am mers în împărăția bălții, – excursie pe care am povestit-o. Și am ținut să descriu feeria bălții de mai multe ori. Am făcut-o întâi pentru Blaga, într-o scrisoare; și după aceea, când am povestit în eseul din *Tribuna* despre cum a decurs vizita lui. Dar acestea sunt împrejurări oarecum exterioare, să zicem empirice, și nu ne interesează atâta faptele empirice, cât – cum ar spune Blaga – trăsăturile de „matrice stilistică"; mai mult, „trăsăturile subconștientului". Adică, ne-am înțeles aproape fără cuvinte. Am respectat tăcerea în privința aceasta. Nu era nevoie să facem fraze multe pentru ca să ne punem de acord și nici măcar să căutăm acest acord, căci el ființa de la sine.

A stat câteva zile, l-am dus pe unde-am crezut eu, în primul rând în spațiul bălții, care este – adică era – extraordinar și care ar trebui, poate, refăcut într-o zi. Și pe urmă, Blaga a plecat, cu calmul lui adânc, calm aș zice de apă lină, care este adâncă, cum spune zicala poporului. Și într-o scrisoare, mi se pare că face aluzie la peisajul acesta al bălții.

Cu puțin înainte de venirea lui la Brăila, Blaga mi-a trimis *Spațiul mioritic*, după cum știți, cu dedicația aceea, care m-a surprins foarte mult. Căci încă nu scrisesem mult despre Blaga. Scrisesem despre Blaga la invitația lui Crainic, acel eseu din *Gândirea*, și scrisesem, la inițiativa lui Chinezu, la *Gând românesc*. Totdeauna am considerat *Gândirea* și *Gând românesc* ca fiind una: *Gândul românesc*, la Cluj, *Gândirea*, la București, cu deosebirea de confesiune. Singura deosebire! Da! Deoarece Chinezu nu făcea confesionalism, la el. Însă nici nu i-ar fi plăcut să fie o discuție pe chestia aceasta. Și cu ortodoxia *Gândirii* este o problemă! N-a fost nici așa de generalizată, cum s-a crezut, dar nici așa de absentă sau pur decorativă, sau numai a unora, cum spun alții. A fost, totuși, nu o simplă etichetă, ci o trăsătură serioasă, cu atât mai importantă, cu cât nu numai că are legătură cu sufletul românesc – deși nu s-ar putea spune că sufletul românesc e numai ortodox, cum a făcut un ilustru teolog (Stăniloae) –, dar are meritul că, în penuria aceasta de atitudine filosofică, religioasă, morală, în fața vieții, *Gândirea* a reprezentat o atitudine fixă, o atitudine sigură. Și nu numai atât, dar fecundă sau, cum s-ar spune, cu un termen de care se abuzează, fertilă. […]

După ce am scris studiul meu despre Blaga, lumea își închipuia că eu răspund moral de toată atitudinea lui în filosofie. Eu față de religie am altă atitudine decât Blaga. Aici n-am semănat prea mult. Ei, și când am început să citesc lucrările lui din urmă – cu mare strângere de inimă citeam – ajungând la unele expresii ale lui, în materie de religie... Deși el e mai apropiat de religie decât se crede... E mai apropiat! Dar unora le place să exagereze lucrul acesta. Și chiar Blaga, de la un timp, a început să se cam sperie de cuvântul „mistic". Probabil fiindcă simțea că are nota aceasta. Dar îi părea rău că-i acuzat că este „mistic". Asta mi-o spunea chiar Corneliu Blaga, acum zece ani. Zicea că de nimic nu se înfuria mai mult, nu se irita mai mult, decât că lumea îl face mistic.

Ovidiu DRIMBA

La cursurile lui asista foarte multă lume din oraș (după cum se obișnuia atunci). La începutul anului școlar, sala era ticsită. Pe urmă, pe măsură ce trecea timpul, veneau din ce în ce mai puțini. Spre sfârșitul anului școlar, profesorul rămânea doar cu studenții lui. De ce? Pentru că multă lume din oraș venea la cursuri fie dintr-un snobism intelectual, fie că era atrasă de faima poetului, închipuindu-și că va face niște cursuri „spectaculare", adică făcând uz de oratorie „frumoasă", de un facil efect (așa cum mai făcea câte un profesor de-al nostru)... Dar Blaga își ținea cursul cât se poate de calm, de reținut (la fel, de pildă, ca D. Popovici, marele istoric al literaturii noastre), însă un curs extrem de dens, de substanțial. De fapt, își citea cursul, de la început până la sfârșit. Foarte rareori se oprea, își scotea ochelarii, și făcea o precizare, sau adăuga o completare. Nu făcea nici o concesie de efect căutat. Ceea ce citea era îndelung gândit și perfect formulat până la ultimele nuanțe ale expresiei; încât textul cursului putea merge direct la tipar. În privința aceasta, îmi amintesc că mi-a spus odată: „Dintre toate artele, oratoria este arta cea mai găunoasă". Textual! Și asta explică și stilul său de a ține cursurile.

Teohar MIHADAȘ

Era cam întuneric. Am apăsat pe un buton și am aprins lumina. Amarnică priveliște! Pe un fel de suport din lemn, acoperit cu o pânză soioasă, neagră, sta o targă, iar pe targă – trupul neînsuflețit al poetului. Cum poetul era înalt, picioarele lui se revărsau cu mult peste lungimea tărgii, în neant. Pe pereți: închipuiri fantasmagorice de scurgeri și igrasie. Nici o lumină la căpătâiul mortului, nici o floare nu lumina pe pieptul lui. Am depus în mâini buchetul de lăcrămioare. M-au podidit neguri și am pornit a plânge ca un nemernic. Și am tot plâns, până ce m-am liniștit și înseninat. […] Apoi, s-a strecurat în morgă o arătare neagră, gârbovă, sprijinindu-se pe un fel de par, îmbrobodită toată, de nu i se zărea decât nasul, și s-a așezat pe banchetă. Eu, în continuare, la căpătâiul mortului, în picioare. Arătarea întrebă: „Ți-e rudă?" Eu răspund: „Nu". „Prieten?" reia dânsa. Eu dau din umeri. „Nu vrei să vii să stai lângă mine?" mă roagă... M-am dus. „Eu sunt Veturia Goga", se recomandă arătarea. „Am vrut, continuă ea, să-l duc la Ciucea, să-l așez lângă Tavi... dar el a ținut să fie înmormântat lângă părinții lui, la Lancrăm... Știi care i-au fost ultimele cuvinte pe care le-a rostit?" „Nu", îngaim eu. – „Cresc arborii din mine!", grăiește pentru ultima dată vedenia, și se duce. […]

Apoi, s-au arătat doi medici, îmbrăcați în alb clinic, bine dispuși și dolofani, care, spre indignarea mea, au venit la obrazul poetului și au început să-l palpeze cu buricele degetelor... „Cum vă permiteți!?" am scrâșnit spre ei și... gata-gata să-i strâng de grumaz. Ei însă, politicoși și ceremonioși, mi-au explicat că este vorba de o chestiune profesională, în felul acesta executându-se ultima probă de verificare și constatare a morții reale... I-am înțeles și mi-am cerut scuze, morocănos.

În fine, au apărut și cioclii cu sicriul. Au apucat de targă, au coborât-o lângă sicriu și, apucând – unul de picioare iar celălalt de umeri –, au dat să-l așeze-n cutie. Cel care a apucat de umeri, nu știu cum anume a prins și-a smucit, că mâna poetului, lungă și albă, a pornit a se ridica, vroind parcă să-mi arate ceva înainte de a se trage peste ea încuietorile. M-am dus, după ea, cu ochii, înfiorat. Cioclul însă a răsucit-o la locul ei, rapid.

Când să așeze capacul peste sicriu, apare un funcționar de la Sanepid. „Ce faceți aici?" întrebă el cu importanță. „Iacă ce vedeți." „Nu permit, nu permit – strigă el – deplasarea înainte de a se căptuși sicriul cu hârtie gudronată. Nu permit!" Cioclii au tăcut, cu mâinile de-a lungul corpului, zicând, firește, ceva foarte plastic în gândul lor.

Mă apropii de funcționar și încerc să-i explic: „Știți, este un caz special, e poetul Lucian Blaga…" „Lasă, dom'le, iordanele și nu mă vrăji pe mine. Eu nu calc legile țării..."

I. Oprișan, *Lucian Blaga printre contemporani*, ediția a II-a, revizuită, augmentată, necenzurată, Editura Saeculum – Editura Vestala, București, 1995, pp. 44, 54, 272-273, 322-323

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

In memoriam
Academician Cornelia BODEA

Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU

Îndoliată familie,
Întristată adunare,

În ziua de 29 aprilie 2010 s-a stins din viață, pe pat de spital, Academician Cornelia Bodea.

Vestea ne-a cutremurat pe toți, colegi și prețuitori ai distinsei Academician, model profesional, care a slujit cu credință, în modul cel mai deplin știința în slujba interesului național, a progresului națiunii noastre.

Născută într-una din cele mai atrăgătoare și bogate regiuni ale țării – fostul ținut al Zarandului – din părinți dascăli, intrați în legendă prin înțelepciunea lor și iubirea de țară, Cornelia Bodea avea să devină și ea, după ani de studii, exemplu de dascăl învățat, o veritabilă „*prințesă a spiritului*".

Ca eminentă studentă la Universitatea din București, a avut șansa audierii cursurilor unor profesori celebri ai vremii, care i-au remarcat pasiunea cercetării științifice și i-au stimulat ambiția creatoare. Unora dintre ei, ca N. Iorga și Gh. Brătianu – magiștri îndrăgiți –, avea să le devină colaboratoare și, după sfârșitul lor tragic, Cornelia Bodea avea să le închine emoționante pagini evocatoare.

Anul 1937 – când a absolvit Universitatea, obținând licența cu distincția *Magna cum laude* – a fost și anul care a marcat începutul tipăririi unor studii ale Corneliei Bodea.

În revista „Hotarul" din Arad s-a publicat prima parte a monografiei, consacrată localității natale: *Cetatea Desnei. De la primele dibuiri până la căderea în ruină*. Lucrarea, prin erudiție și acribie, anunța marele istoric de mai târziu. În ziarul „Curentul" din 29 mai 1937, sub titlul „Viața ardeleană", se sublinia faptul că lucrarea vine de la „*o nouă și foarte serioasă autoare zărândană*" și că este „*un bun îndemn pentru studenții și profesorii de istorie ai ținuturilor ardelene, ca să scoată la iveală trecutul regional, fără care istoria întreagă a Ardealului românesc va continua încă multă vreme să rămână un deziderat*".

La 14 iunie 1941, Cornelia Bodea și-a susținut teza de doctorat, începută la sugestia lui N. Iorga în 1937, având ca temă: *Moise Nicoară (1784–1864) și rolul său în lupta pentru emanciparea religioasă a românilor din Banat și Crișana* (mama Corneliei Bodea descindea din familia Nicoară).

Lucrarea închinată de Cornelia Bodea *Memoriei veneratului Profesor N. Iorga*, lucrare bazată în întregime pe materiale inedite – române, latine, franceze, maghiare – s-a tipărit la Arad în 1943 și s-a bucurat de aprecieri elogioase în presă, ca și în marile periodice științifice.

Între 1937 și 1949, Cornelia Bodea a funcționat la Catedra de Istorie Universală de la Facultatea de Litere și Filosofie din București, catedră ilustrată, după moartea lui N. Iorga, de Gh. Brătianu, iar după 1947 de către A. Oțetea.

Din 1949 și până în ultimele zile, Cornelia Bodea a slujit exemplar Institutul de Istorie Universală „N. Iorga", unde s-au auzit vocile unor mari savanți români și ale unora dintre marii savanți ai lumii.

Prin opera creată, Cornelia Bodea a sporit prestigiul Institutului „N. Iorga" în țară și peste hotare.

Între 1972 și 1989, și în multe rânduri, ca „visiting professor", Cornelia Bodea a ținut cursuri și seminarii de înaltă ținută științifică la universitățile americane, în special la *Ohio State University* și *Boston College*.

*

Opera științifică a Corneliei Bodea, înscrisă în patrimoniul istoriografiei românești, de valoare universală, este axată pe o problematică majoră a istoriei moderne a României. Procesul complex de dezvoltare economică, politică și socială din întreg spațiul românesc, ca și dezvoltarea culturală și activitatea diplomatică cu rol însemnat în lupta pentru emanciparea națională și în construcția statului național unitar român, privirea spre Occident, ca dimensiune importantă în procesul creării statului național unitar român sunt domeniile predilecte ale investigațiilor științifice întreprinse de Cornelia Bodea și în care ea a realizat lucrări de referință.

Cunoașterea temeinică a principalelor limbi de circulație internațională i-a înlesnit accesul la importante fonduri arhivalice din țară și din străinătate, depistarea unui important număr de izvoare istorice inedite privind istoria patriei.

Bibliotecile și arhivele din țară și din străinătate i-au fost, de altfel, templele care i-au îndestulat dorința de cunoaștere și pasiunea cercetării.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O parte din izvoarele istorice depistate le-a folosit în lucrările publicate, altă parte au intrat în circuitul ştiinţific sub forma unor volume de documente, întocmite la un înalt grad de acurateţe ştiinţifică.

*

Permanenta străduinţă de a fi la curent cu literatura istorică nouă, apărută în ţară şi în străinătate, s-a răsfrânt în orizontul ştiinţific vast pe care-l avea Cornelia Bodea şi care i-a permis să surprindă în cercetările întreprinse corelaţii de fapte şi elemente semnificative, care scapă cercetătorului grăbit.

Lucrările Corneliei Bodea, prin tematica aleasă, slujesc deopotrivă progresului în ştiinţă şi interesului naţional. Ele se înscriu în cea mai valoroasă tradiţie istoriografică românească.

Valoarea ştiinţifică a operei Corneliei Bodea, activitatea ei universitară, de aleasă dăruire şi cu importante rezultate, desfăşurată în ţară şi peste hotare, probitatea ştiinţifică şi atitudinea demnă, manifestată în atâtea împrejurări i-au adus preţuirea comunităţii ştiinţifice din ţară şi din străinătate.

Membră a Academiei Române din 1992, ea a fost aleasă, totodată, membră a Academiei din Portugalia.

În 1989 a fost distinsă cu *Diploma de onoare*, acordată de Primăria oraşului Boston (SUA), iar în 1993 cu Diploma Prieteniei Româno-Americane.

În 1997 a fost declarată *Cetăţean de onoare al Municipiului Arad*.

Universităţile „Aurel Vlaicu" din Arad şi „Ovidius" din Constanţa i-au acordat titlul de *Doctor honoris causa*.

La 1 Decembrie 2000 i s-a conferit *Ordinul Naţional „Pentru Merit" în grad de Mare Ofiţer*.

*

Sunt convins că ceea ce este etern din opera Corneliei Bodea nu va fi lăsat uitării, potrivit adagiului latinesc: *non omnis moriar*.

Amintirea neştearsă în inimile noastre, cu respect şi dragoste, va fi omagiul permanent pe care i-l datorăm celei care a ilustrat, în mod exemplar, viaţa ştiinţifică la Institutul de Istorie „N. Iorga" al Academiei Române şi din *Academia Română – „sanctuarul spiritualităţii româneşti"*.

Odihneşte în pace, ilustră Academician Cornelia Bodea!

Sit tibi terra levis.

Ion Ţuculescu – *Câmp cu rapiţă*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Pitorescul Capitalei fără lăutari*

Dr. Viorel COSMA

S-a afirmat, pe bună dreptate, despre cetatea Bucureştilor dinainte de 1800 că a fost o aşezare pitorească, pe coline, lacuri şi livezi nesfârşite, dominată de biserici, mănăstiri şi cârciumi. Dacă românii s-au născut dintr-început cu frica în Dumnezeu, nefiind creştinaţi pe parcursul anilor ca unele popoare vecine, atunci nu trebuie să ne surprindă faptul că în 1856, de pildă, existau în Capitala ţării nu mai puţin de 121 de biserici şi 14 mănăstiri, fără a mai aminti de metohuri, schituri şi alte case de rugăciuni. Dar de unde atâtea cârciumi şi încă fără lăutari? Simplu de tot: livezile nesfârşite ascundeau numeroase hectare de viţă de vie, pe lângă codri de stejari, tei, nuci, duzi şi grădini de pomi roditori (de la caişi, piersici, pruni, vişini, cireşi până la zmeură, fragi, afine, mure ş.a.).

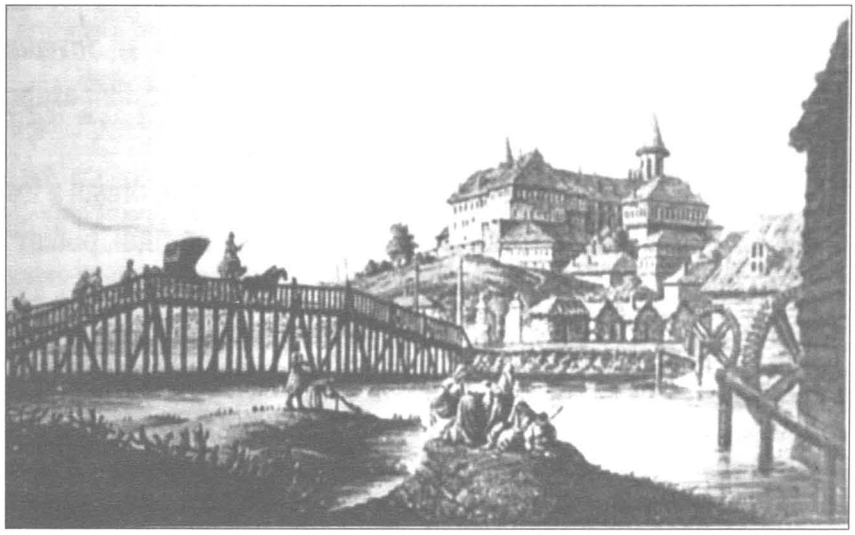

Podul peste râul Dâmboviţa, la poalele Mănăstirii Mihai Vodă. Gravură din 1794. Aquatinte de W. Watts, după un desen de Luigi Mayer

Situaţi între Orient şi Occident, Bucureştii începutului de veac al XIX-lea păreau pentru oricare străin poposit pe meleagurile Dâmboviţei lui Bucur un *Babilon* de turci, greci, aromâni, macedoneni, saşi, albanezi, armeni, sârbi, ruşi, polonezi şi ţigani, mulţi ţigani (din fericire nu de „şatră", călători, ci de „vatră", stabili, robi ai curţilor boiereşti şi mănăstirilor), care împrumutau oraşului – în plină modernizare – un farmec particular. Salba de lacuri (Herăstrău, Tei, Colentina, Floreasca, Fundeni, Snagov) oferea negustorilor şi călugărilor peşte şi raci din belşug, care, asezonaţi de cârciumari cu mustul de toamnă şi vinul produs de întinsele culturi de viţă de vie, hrăneau şi pe bogaţi şi pe săraci mai mult decât îndestulător. Dacă vom adăuga şi numeroasele grădini de zarzavat, dar şi de „priveală", precum *Filaretul*, *Bordeiul*, *Grădina cu tei*, *Episcopiei*, *Mitropoliei*, *Giaferului*, *Herăstrăului*, *Icoanei* (cu afluentul râuşorului Bucureştioara), care după 1830 vor transforma Bucureştii într-un veritabil parc uriaş cu arbori seculari, poate că se va lăuda cu încântătoare locuri de petreceri la iarbă verde. Rând pe rând, vechile grădini au început să dispară, altele s-au transformat şi modernizat, Capitala mândrindu-se cu grădinile *Belvedere*, *Alcazar*, *Universităţii*, *Grădina cu cai*, *Ioanid*, *Oteteleşanu*, *Raşca*, *Blanduziei*, *Scufa*, *Sans-Souci*, *Sfântul Gheorghe*, *Slater*, *Stavri*, *Zdrafcu*, *Union*, culminând cu *Cişmigiul* şi *Şoseaua* (Kiseleff). Acestea vor deveni raiul lăutarilor bucureşteni asupra cărora ne vom opri pe larg în paginile următoare.

Prin acest hăţiş de lacuri şi livezi, păduri şi vii, oraşul a fost „tăiat" de câteva artere principale de circulaţie, numite „poduri": Podul Beilicului (Calea Şerban Vodă), Podul Caliţei (Calea Rahovei), Podul de Pământ (Calea Plevnei), Podul Târgului de Afară (Calea Moşilor) şi Podul Mogoşoaiei (Calea Victoriei), axul principal al Capitalei. Cel mai vechi se pare că a fost Podul Caliţei (atestat în planul cartografic al Bucureştilor la 1770), numele străzii având la bază un toponim mai vechi (balta Caliţa) sau fiindcă drumul traversa un teren mocirlos al Dâmboviţei. Podul Beilicului era calea de acces a solilor ruşi ce veneau la Bucureşti din sudul Dunării. Podul Mogoşoaiei evoca numele soţiei marelui serdar Matei Mogoş, care ridicase la marginea oraşului în 1719 o cruce, sculptată artistic din piatră de Albeşti de peste 4 m înălţime, spre a apăra locuitorii oraşului de epidemia de ciumă şi foamete.

Străzile mărunte nu aveau nume la începutul veacului al XIX-lea. *Cârciuma* constituia farul de orientare stradală a locuitorilor oraşului, iar *biserica* definea mahalalele, fiind în acelaşi timp centrul de identificare a cartierelor Bucureştilor. Cele 78 de mahalale erau denumite „după biserica lor", acum 150 de ani. Mahalaua Delea Veche era pământul mănăstirii Radu Vodă, dealul Bărbătescului de la Filaret se afla în stăpânirea mănăstirii Ţigăneşti etc. Aşa se explică faptul că „mahalalele" Sfântul Gheorghe-Vechi, Sfinţii Voievozi, Creţulescu, Biserica Enei, Lucaci, Boteanu, Domniţa Bălaşa, Udricani, Delea Veche, Mântuleasa, Schitu Măgureanu, Batiştea, Pitar Moş, Precupeţii Vechi, Foişorului, Sfânta Vineri, Cişmigiului ş.a. – toate menţionate în *Catagraficescul period*, întocmit de Comisia centrală a Capitalei Bucureşti, erau situate în plin centrul oraşului, deşi îşi păstraseră structura de aşezări rurale.

Nu trebuie să ne surprindă nici paradoxul că mahalalele Sf. Gheorghe şi Scaune (unde se fixase fieful lăutarilor vestiţi ai Capitalei), se aflau în plin centrul Capitalei, departe de periferie.

Deşi haosul denumirii străzilor părea să dispară în vremea Unirii Principatelor Române sub domnia lui Alexandru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ioan Cuza (1859–1866), totuşi, în urma Războiului de Independenţă Naţională din 1877/1878, un val de nume sonore de eroi, domnitori, politicieni, prelaţi bisericeşti, oameni de cultură şi localităţi de referinţă a faptelor de vitejie a ostaşilor români (Rahova, Smârdan, Vidin, Plevna) au schimbat vechiul nomenclator bucureştean. Harababura nu s-a oprit aici, fiindcă momentul Unirii celei Mari din 1918 a provocat o adevărată babilonie în „botezarea" extravagantă, caraghioasă, hilară, a diriguitorilor Capitalei. Rând pe rând, maiorul Dimitrie Pappasoglu în *Istoria fondării oraşului Bucureşti* (1891), G.I. Ionnescu-Gion în *Istoria Bucureştilor* (1899) şi Henri Stahl în *Bucureştii ce se duc* (Ed. I, 1910, Ed. II, 1935) au încercat să desluşească firele încurcate ale denumirii străzilor din Capitală. „După ce au epuizat lista voievozilor şi oamenilor iluştri – scria Henri Stahl în capitolul *Botezarea şi răsbotezarea străzilor Capitalei* din cartea *Bucureştii ce se duc* (1935) – naşii oraşului au făcut apel la toate amintirile lor de mitologie, istorie, astronomie, botanică etc. şi aşa am ajuns să avem străzi botezate *După zei şi dumnezei*, *După plante şi animale*, *După noţiuni astronomice şi geografice*, *După date istorice*, *După nume de oameni şi mai ales de cucoane* (Angela, Aurelia, Eliza, Valeria, Carolina, Julietta) şi ca să nu fie gelozie între breslaşi, fiecare breaslă a căpătat câte o stradă." Dacă bragagiii, birjarii, căruţaşii şi cerşetorii îşi aveau uliţa proprie, în schimb şoferii şi dactilografele nu aveau strada lor („ceea ce este o nepolitețe antifeminină"). Şi tot cu acelaşi umor, sociologul Henri Stahl observa că doctorii au 51 de străzi în cartierul Sf. Elefterie, în timp ce farmaciştii, moaşele şi dricarii, nici una! În sfârşit, nu ştim cum au socotit edilii Capitalei că se vor descurca locuitorii când „sunt 13 străzi *Elena* în Bucureşti" şi apoi 13 străzi *Dumitrescu* (conchidea H. Stahl). Spre a se elimina, măcar parţial, unele confuzii s-a luat o hotărâre înţeleaptă ca, în cazul schimbării numelui străzii, pe tăbliţa indicatoare să se precizeze şi vechea denumire a uliţei: str. Alexandru Odobescu, fostă Rinocer; str. Lord Thomson, fostă Cometa; str. Murelor, fostă Duzilor etc. Să te ferească însă gândul să expediezi o telegramă lui Constantin Popescu-Chitila/ Dumbrăveni pe strada *Mitropolitul Ghenadie Petrescu*, fostă Labirint nr. 157, fiindcă plăteai o pungă de bani (constata acelaşi H. Stahl). Dar...

În sfârşit, a venit şi ultimul val de modificare a nomenclatorului străzilor Capitalei după cel de Al Doilea Război Mondial (1945). Trebuiau lichidate numele trăsnite: taurului, mistreţului, viespelui, birjarilor, rinocerului, odoarei (adică... putoarei). Au apărut cele dragi specialiştilor şi muncitorilor: comutatorului, macaralei (vai! ce cântec „inspirat" a tras Temistocle Popa!), târnăcopului, condensatorului, aburului, aluatului, mistriei, trăgaciului, detectorului etc.

Bineînţeles că mutaţiile cele mai spectaculoase s-au produs în domeniul politicului. Nu se putea ca Păstorel Teodoreanu să producă un catren, devenit celebru după ce a fost lansat la cafeneaua literară de pe Calea Victoriei, celebra *Capşa*, fără a lăsa urme în cancelaria primăriei Capitalei.

Dacă balamucul bătăliei denumirilor uliţelor vechiului şi noului Bucureşti pare-se că nu se va sfârşi nici în zilele noastre, totuşi pitorescul numelor străzilor nu se compară deloc cu cel al titulaturii cârciumilor, bodegilor, restaurantelor şi barurilor Capitalei. Aici era raiul lăutarilor şi „diseurilor" de local, căci şi ei aveau porecle pe măsură: Marin Buzatu, Angheluş Cocoşatu, Ionică Frumosu, Marian Ciupitu, Mitică Tuciul până la contemporanii Adrian Copilul Minune, Vali Vijelie ş.a. Dar să parcurgem, cu surâsul în colţul gurii, numele localurilor bucureştene: *Leul şi cârnatul*, *La trei ochi sub plapumă*, *Trei sarmale*, *Trei lulele*, *La botul calului*, *La ciobanul vesel*, *La Nae Sacâz zis Sperie-Peşte*, *La Iancu Labă*, *La Tache Zbanghiul*, *Mărul de aur*, *Groapa dulce*, *Bodega boilor*, *La salonul de aur*, *La ochiul lui Dumnezeu*, *La iepurele de aur*, *Pui de tigru*, *Pui de aur*, *Podgoreanu vesel*, *Scăricică*, *La minor*, *La şapte şvabi*, *Motanul Negru*, *Trei chiftele*, *La mielul alb*, *Trei frunze de viţă*, *La răţoi*, *La câinele alb*, *La berbec*, *Potcoava*, *Pisica neagră*, *La 2 lei* ş.a. Fiecare restaurant sau cârciumă îşi avea lăutarul ei, unii erau „nomazi", cutreierând într-o seară mai multe localuri, patronii lăsându-i pe muzicanţi să cânte doar la mesele clienţilor, fără nici un angajament permanent. Exceptând câteva restaurante care au rezistat timpului (*Potcoava*, *Leul şi cârnatul*, *Groapa dulce*, *Scăricica*, *Mărul de aur*, *Motanul Negru*), celelalte – în ciuda titulaturii şocante – nu au rezistat concurenţei marilor localuri cu tarafuri şi şefi de orchestră de prestigiu, desfiinţându-se după o existenţă efemeră. Într-un capitol special ne vom opri mai pe larg asupra restaurantelor de elită, încercând să conturăm figurile de mari lăutari bucureşteni de altădată care au dat strălucire artistică Capitalei noastre.

Flaşnetă germană din secolul al XVIII-lea. Reproducere din *Drehorgelstücklein aus dem 18. Jahrhundert* de Helmut Zeraschi, Leipzig, 1973

Pentru mahalagiii de prin partea locului, apariţia acestor cârciumi cu denumiri şocante, astăzi, păreau atunci „nevinovate", justificate. În Bariera Vergului, de pildă, unde se făceau târgurile de vite anuale, cu vânzări de boi şi cornute mari, *Bodega boilor* era un punct de reper justificat al Capitalei. La *Leul şi cârnatul* se mânca realmente foarte ieftin, cârnatul constând doar un leu! Iar dacă doreai un patrician, te îndreptai spre cârciuma *La 2 lei*. Un pisic uriaş, bine hrănit de patron, te întâmpina chiar de la intrare în crâşma *Motanul Negru*, mângâindu-i cu stufoasa-i coadă pe toţi muşteriii. Nici chiar aparent, deochiata cârciumă *La trei ochi sub plapumă* nu te lăsa să te gândeşti la cine ştie ce năzdrăvănie, când aveai surpriza să dai cu ochii de „nevasta cea chioară a stăpânului cârciumar, o femeie aprigă ce îşi pierduse ochiul stâng într-o luptă cu făcăleţul, împotriva a trei bărbaţi ce vruseseră să jefuiască averea crâşmăriţei" (Constantin Olariu). Cine crede că *Cireşica* era numele de alint al frumoasei din zona Liceului *Lazăr*, se înşeală amar: acolo oprea tramvaiul ce venea de la Gara de Nord şi făcea staţie înainte de a coti la stânga, pe Bulevardul Elisabeta, iar vatmanul striga cu glas baritonal: *„Coboară neamule, să mănânci peşte batoc/ Şi să-ţi cânte Zavaidoc"*. Toate denumirile pitoreşti ale restaurantelor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bucureștene de odinioară își aveau povestea lor ascunsă, știută doar de mușteriii de prin partea locului.

O atmosferă de sat și mahala o păstrau *hanurile* de altădată, unele des vizitate de lăutari. Încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, Șerban Cantacuzino a construit – se pare – primul han, care timp de 200 de ani i-a purtat numele. Nepotul său, domnitorul Constantin Brâncoveanu, a clădit cel de al doilea han, intrat în istorie sub denumirea de *Hanul lui Constantin Vodă*. Constatând utilitatea acestor așezăminte, Constantin Brâncoveanu a mai refăcut și hanul grecului Panaiotache, situat în apropierea Bisericii *Sf. Gheorghe Nou*, de unde a preluat și numele de *Hanul Sf. Gheorghe*. Toate fiind clădiri monumentale pentru vremea lor, au rămas în amintirea locuitorilor Bucureștilor drept „hanuri domnești".

Cu totul altfel aveau să arate hanurile cu prăvălii de comerț, cârciumi etc. și oameni modești, veniți de departe (Transilvania, Moldova, chiar din străinătate), pentru afaceri minore (pânzeturi, grâne, blănuri, manufactură ș.a.), ridicate în secolul al XIX-lea: *Hanul lui Manuc*, *Hanul cu tei*, *Hanul Galben*, *Hanul Bazaca*. Lumea de meseriași și negustori, care închiriaseră odăi în aceste hanuri, se împăca perfect cu lăutarii mahalalelor ce îi vizitau în fiecare seară, dar mai ales în zilele de sărbătoare, târguri și bâlciuri. Legate de Podul cel Vechi al Târgoviștei și de Podul Târgului de Afară, aceste hanuri îi chemau pe lăutarii bucureșteni să le viziteze permanent, încât adeseori multe întâmplări vesele sau dramatice ale vieții cotidiene au pătruns în cântecele și baladele epocii. Vestitul haiduc Corbea își îndemna mama:

Du-te la Târgul de-Afară,
Te-abate la cârciumioară;
Zece lopătari tocmește
Și cu dânșii te pornește
La Oborul iepelor
La gunoiul mânzilor...

în timp ce Domnul îi promitea „mireasă" din Slatina:

'Naltă și sulemenită,
De harnici meșteri croită;
I-am tocmit și lăutari
Cu ghiare și ciocuri mari,
Ca să-i cânte zi de vară
Colea la Târgul de-Afară,
Să-l privească multă țară...

La acest capăt de pod, denumit apoi Calea Moșilor, se ținea celebrul târg al moșilor, poate cel mai vesel loc al Capitalei de la mijlocul și finele veacului al XIX-lea, acolo unde „raiul lăutarilor" se transforma în „paradisul" trubadurilor mahalalelor Capitalei.

Peste timp, mai aproape de zilele noastre, la pivnița boltită a *Hanului Galben* (fiindcă proprietarul – clucerul Preda – îl spoise în culoare galbenă) se afla cârciuma celebră unde zicea balade Fărâmiță Lambru, acompaniat de acordeonul său, cu burduful găurit de vreme. Situat în preajma Bisericii *Sf. Vineri nouă* pe Calea Griviței, *Hanul Galben*, dărâmat odată cu biserica spre a se construi clădirea Gării de Nord, cucerise o faimă controversată binecunoscută de Prefectura Capitalei, fiind locul de întâlnire a pungașilor, la fiecare oră din zi și din noapte, în special borfași și hoți de păsări (George Potra). Dacă hanul a dispărut, în schimb cârciuma s-a refăcut, câștigându-și un adevărat renume după 1950, fiindcă aici a poposit un mănunchi vestit de mari lăutari bucureșteni.

Iar când lăutarul îmbătrânea sau se îmbolnăvea, fiind nevoit să părăsească scripca sau țambalul, lua în spate *flașneta*, cutiuța cu muzică și începea să cutreiere mahalalele, din cârciumă în cârciumă, deoarece știa că acolo supraviețuiesc bețivii, chefliii, care – afumați de turburel – confundau „lădița" cu instrumentul și, ascultând valsul lui Strauss sau Ivanovici, prindeau și un bilețel cu noroc. Și cum „viitorul" era totdeauna unul fericit, plătea pe loc flașnetarul pentru clipa de bucurie. Sociologul și scriitorul Henri Stahl, care apucase epoca de glorie a flașnetarilor, ni-i descrie cu umor și pitoresc: „Unul duce în spinare, suflând din greu, cutia cu clopoței și muzică, celălalt învârte manivela și izbește într-o tamburină uriașă cu grația unei Carmencite. Pe cât sunt de zdrențăroși indivizii suspecți, pe atât le e de gătită flanșeta; în față o poză mare: Romeo și Julieta, o vânătoare de tigri sau altă poză populară, ori încă o oglindă. Panglicuțe, flori de sorcovă, beteală de mireasă, măliurii, fel de fel de îngerași, cărți poștale ilustrate atârnă de tifonul transparent ce învăluie toată flașneta, ferind-o de indiscreția mușteluor indecente. Au dispărut de mult flașnetele cu vânt în grele cutii pătrate, cu arii din *Traviata*, ce le cânta din gură un italian bătrân. Azi valsuri, polci, mai rar sârbe și hore, triluri multe, clopoței la fiecare tact, se cer prin mahalale, ori chiar gramofonul. Civilizația unificatoare – constată cu melancolie scriitorul-memorialist al Bucureștilor de altădată – distruge pitorescul." După ce cutia fusese așezată pe roate (spre a face economie de un om), flașneta a intrat în anonimat, deoarece discul și radioul i-au adus bucureșteanului toată muzica în casă, de dimineața până seara, la alegerea și intensitatea dorită, dar și cu bani mai puțini.

Dacă au dispărut flașnetele, atunci au început să piară treptat și tramvaiul cu cai, tramcarul și omnibusul lui Toma Blându. A rămas tramvaiul electric, fiind mai economicos decât vehiculul cu tracțiune animală. Dar parcă am pierdut ceva din pitorescul acelor călătorii amuzante de odinioară. Parcă-l aud pe compozitorul de muzică ușoară din perioada interbelică, Nello Manzatti, reluând un dialog istorisit de un scriitor bătrân: „Veneam odată de la «Moși» cu tramvaiul 17, ce lega Oborul de Gara de Nord. A fost a doua linie electrică a Capitalei, după cea veche, nr. 14, ce traversa orașul de la Cotroceni până la capătul Bulevardului Pache".

* Fragment din: Viorel Cosma, *București – citadela seculară a lăutarilor români (1550–1950)*, Editura Fundației Culturale „Gheorghe Marin Speteanu", București, 2009, pp. 13-21

Mulțumim domnului Gheorghe Speteanu, directorul Editurii Fundației Culturale „Gheorghe Marin Speteanu", pentru dreptul de a reproduce acest fragment în revista noastră

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

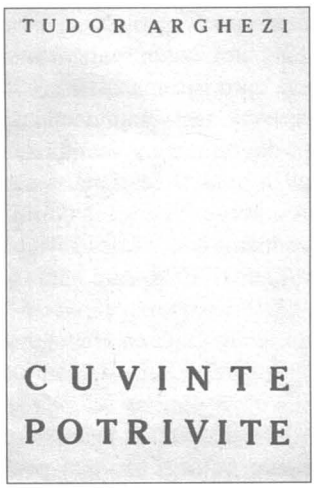

Tudor ARGHEZI, *Cuvinte potrivite*
Fundația Culturală Principele Carol și Bibliofila, București, 1927

... Durerea noastră surdă și amară / O grămădii pe-o singură vioară / Pe care ascultând-o a jucat / Stăpânul, ca un țap înjunghiat. / Din mucegaiuri, bube și noroi / Iscat-am frumuseți și prețuri noi. / Biciul răbdat se 'ntoarce în cuvinte / Și izbăvește 'ncet pedepsitor / Odrasla vie-a crimei tuturor. / E 'ndreptățirea ramurei obscure / Ieșită la lumină din pădure / Și dând în vârf, ca un ciorchin de negi, / Rodul durerii de vecii întregi. (Testament)

Tudor ARGHEZI, *Flori de mucigai*
Cu un autoportret inedit, Editura «Cultura Națională», București, 1931

Le-am scris cu unghia pe tencuială, / Pe un părete de firidă goală, / Pe întuneric, în singurătate, / Cu puterile neajutate / Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul / Care au lucrat împrejurul / Lui Luca, lui Marcu și lui Ioan. / Sunt stihuri fără an, / Stihuri de groapă, / De sete de apă / Și de foame de scrum, / Stihurile de-acum. / Când mi s'a tocit unghia îngerească / Am lăsat-o să crească / Și nu a mai crescut – / Sau nu o mai am cunoscut. // Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară. / Și mă durea mâna ca o ghiară / Neputincioasă să se strângă. / Și m'am silit să scriu cu unghiile dela mâna stângă. (Flori de mucigai)

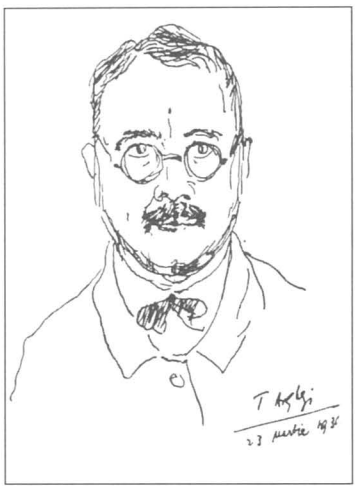

Elogiul satului românesc
Discurs rostit la 5 iunie 1937 în Ședință solemnă de L. BLAGA, cu răspunsul d-lui I. PETROVICI
Monitorul Oficial, București, 1937

... Satul ca așezare de oameni, colectiv cuprinși de formele interioare ale unei matrici stilistice, poartă pecetea unei unități, și are caracterul unui centru de cristalizare cu raze întinse spre a organiza în jurul său un cosmos. Cosmocentrismul satului nu trebue înțeles însă ca o grotescă trăsătură de megalomanie colectivă, ci ca o particularitate, ce derivă dintr'o supremă rodnică naivitate. Fiecare sat își are sub acest unghiu mândria sa, care-l împinge spre o diferențiere de celelalte sate învecinate sau mai depărtate. Satele nu țin să se conformeze toate la rânduielile unuia singur. În port, în obiceiuri, în cântec, fiecare sat ține la autonomia și la aureola sa...

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRȚII

Din Arhiva BMB:
Henriette Yvonne STAHL față în față cu autoritățile vremii

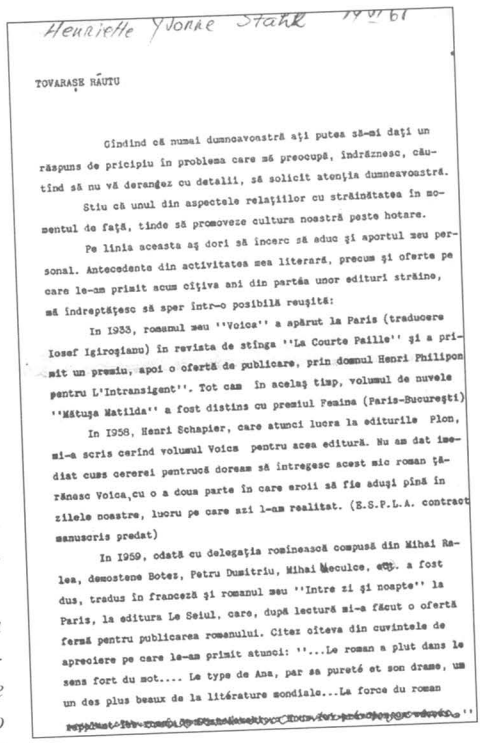

Henriette Yvonne Stahl 14/6/65

TOVARAȘE RĂUTU

Gîndind că numai dumneavoastră aţi putea să-mi daţi un răspuns de pricipiu în problema care mă preocupă, îndrăznesc, căutînd să nu vă deranjez cu detalii, să solicit atenţia dumneavoastră.

Ştiu că unul din aspectele relaţiilor cu străinătatea în momentul de faţă, tinde să promoveze cultura noastră peste hotare.

Pe linia aceasta aş dori să încerc să aduc şi aportul meu personal. Antecedente din activitatea mea literară, precum şi oferte pe care le-am primit acum cîţiva ani din partea unor edituri străine, mă îndreptăţesc să sper într-o posibilă reuşită:

În 1933, romanul meu Voica a apărut la Paris (traducere Iosef Igiroşianu) în revista de stînga ''La Courte Paille'' şi a primit un premiu, apoi o ofertă de publicare, prin domnul Henri Philipon pentru L'Intransigent''. Tot cam în acelaş timp, volumul de nuvele ''Mătuşa Matilda'' a fost distins cu premiul Femina (Paris-Bucureşti)

In 1958, Henri Schapier, care atunci lucra la editurile Plon, mi-a scris cerînd volumul Voica pentru acea editură. Nu am dat imediat cuss cererei pentrucă doream să întregesc acest mic roman ţărănesc Voica,cu o a doua parte în care eroii să fie aduşi pînă în zilele noastre, lucru pe care azi l-am realizat. (E.S.P.L.A. contract manuscris predat)

In 1959, odată cu delegaţia romînească compusă din Mihai Ralea, demostene Botez, Petru Dumitriu, Mihai Neculce, etc. a fost dus, tradus în franceză şi romanul meu ''Intre zi şi noapte'' la Paris, la editura Le Seiul, care, după lectură mi-a făcut o ofertă fermă pentru publicarea romanului. Citez cîteva din cuvintele de apreciere pe care le-am primit atunci: ''...Le roman a plut dans le sens fort du mot.... Le type de Ana, par sa pureté et son drame, un des plus beaux de la litérature mondiale...La force du roman rapplant les romans de Dostoievski... Nous lui prévoyons un succés.'' etc. (Citez din memorie, scrisorile primite aflîndu-se la M.A.I.)

Ţinînd seama de interesul pe care unele edituri franceze şi germane îl au pentru literatura ţărilor de democraţie populară, atît cît şi de ofertele care mi s-au făcut, mă simt îndemnată să cer să-mi fie îngăduit să iau direct legătura prin corespondenţă personală cu acele edituri, iar nu prin Cartimex sau Meridiane. Bineînţeles aceasta efectuată numai pentru cărţile apărute la noi cu aprobările oficiale iar corespondenţa să fie purtată prin Uniunea Scriitorilor.

Cum însă în Germania, la Fischer Verlag, s-ar părea că Petru Dumitriu este în conducere, întreb dacă am sau nu voie să iau legătura cu acea editură.

Întreb aceasta pentrucă se ştie cît am suferit eu în urma atitudinii acestui om, dar în acelaş timp îndrăznesc să întreb căci îmi dau seama că serviciile de difuzare a literaturii romîne ar avea poate acolo şanse mari.

Sînt convinsă că procedînd astfel atît în Franţa cît şi în Germania, eficienţa de acceptare, difuzare şi deci de aport valutar va fi sporită.

Aş fi mulţumită dacă efortul meu, care vă asigur, Tovarăşe Răutu, va fi neprecupeţit, şi-ar avea cît de cît contraponderea în acţiunea de propagandă internaţională a ţării noastre.

Ca de fiecare dată cînd m-aţi ajutat,
vă mulţumesc şi acum.
Henriette Yvonne Stahl

14 Iunie 1965

rapplant les romans de Dostoievski...Nous lui prévoyon un succés.'' etc.(Citez din memorie, scrisorile primite aflîndu-se la M.A.I.)

Ţinînd seama de interesul pe care unele edituri franceze şi germane îl au pentru literatura ţărilor de democraţie populară, atît cît şi de ofertele care mi s-au făcut, mă simt îndemnată să cer să-mi fie îngăduit să iau direct legătura prin corespondenţă personală cu acele edituri iar nu prin Cartimex sau Meridiane. Bineînţeles aceasta efectuată numai pentru cărţile apărute la noi cu aprobările oficiale iar corespondenţa să fie purtată prin Uniunea Scriitorilor.

Cum însă în Germania la Fischer Verlag, s-ar părea că Petru Dumitriu este în conducere, întreb dacă am sau nu voe să iau legătura cu acea editură.

Intreb aceasta pentrucă se ştie cît am suferit eu în urma atitudinii acestui om, dar în acelaş timp îndrăznesc să întreb căci îmi dau seama că serviciile de difuzare a literaturii romîne ar avea poate acolo şanse mari.

Sînt convinsă că procedînd astfel atît în Franţa cît şi în Germania, eficienţa de acceptare, difuzare şi deci de aport valutar va fi sporită.

Aş fi mulţumită dacă efortul meu, care vă asigur Tovarăşe Răutu va fi neprecupăţit, şi-ar avea cît de cît contraponderea în acţiunea de propsgandă internaţională a ţării noastre.

Ca de fiecară dată cînd ma-ţi ajutat, vă mulţumesc şi acum.

Henriette Yvonne Stahl

14. Iunie 1965
Bd Republicii 179
tel. 61 24 71.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Tradiţii culturale bucureştene

Fundaţia Rudolf Schweitzer-Cumpăna
Un model de promovare publică activă

Cu 124 de ani în urmă, la 7 mai 1886, se năştea la Piteşti Rudolf Schweitzer, fiul unui meseriaş feronier originar din Elveţia germană, atras, ca mulţi alţi compatrioţi, de modelul de reconstrucţie economică iniţiat de Regele Carol I. Curând, tatăl său îşi va încerca norocul în administraţie, devenind funcţionar, mai întâi pe domeniul Ştirbei de la Buftea, apoi la exploatarea forestieră Arefu din judeţul Argeş (zona se află astăzi sub apele barajului de la Vidraru). De altfel, adăugarea cognomenului de Cumpăna la numele de familie, preluat de la localitatea argeşeană unde a copilărit, reprezintă în opinia artistului un omagiu adus atât ţăranilor pe care i-a iubit şi i-a imortalizat în pânzele lui, cât mai ales o dovadă a naturalizării sale depline.

După studii liceale urmate la Piteşti, viitorul pictor, îndemnat de fostul său profesor de desen Dimitrie Serafim, ia drumul Berlinului, ajutat de un unchi, funcţionar la Căile Ferate, înscriindu-se la Academia de Artă (Hochschule für Bildende Kunst), viitoarea A.d.K., de unde va fi recrutat şi primul bursier al Fundaţiei ce-i poartă numele, studentul berlinez Michael Wurtz, cel ce a beneficiat, în 2004, de un program de studiu la Bucureşti, finanţat de Fundaţie.

Anii berlinezi vor însemna pentru tânărul Rudolf atât parcurgerea unui stagiu riguros de pregătire, ce îşi va arăta roadele la maturitate, când pictorul, la rândul lui, va deveni un desăvârşit dascăl de pictură la Academia de Artă din Bucureşti, dar mai ales contactul cu arta clasică şi modernă, experienţă esenţială pentru orice artist.

Ceea ce rămâne însă definitoriu pentru pictura lui Schweitzer-Cumpăna este interesul constant pentru tematica ţărănească. Întors în ţară, pictorul va rămâne la Cumpăna mai bine de trei ani, creaţiile sale fiind inspirate din natura locală, dar şi din experienţa de viaţă acumulată pe parcurs. Va picta scene de gen, reprezentând ţărani trudind la muncile câmpului, atelaje sau petreceri câmpeneşti ce îi vor modela un stil şi un univers pictural specific şi ce-l va urmări pe artist tot restul vieţii. La acestea se adaugă experienţa de colorist, accentuată în anii de maturitate, când pictorul va lua contact cu natura luxuriantă a Greciei, Turciei şi Macedoniei, dar şi cu Parisul, oraş unde va poposi mai bine de doi ani, la mijlocul deceniului trei al secolului trecut.

După debutul „oficial", în 1911, la Salonul Oficial, dar şi la „Tinerimea artistică", pictorul devine tot mai activ în peisajul artistic bucureştean, fapt remarcat de critici şi încurajat de colecţionarii de tablouri. Între primii cumpărători ai tablourilor sale reprezentând ţărani din Argeş este şi Anastase Simu, iar între critici semnalăm pe Nichifor Crainic, Emanoil Bucuţa şi Nicolae Iorga. Marcat de experienţa războiului şi a prizonieratului, Rudolf Schweitzer, înscris voluntar în rândurile oştirii române, nu va înceta să redea pe pânză *motive româneşti*, fiind poreclit, pe timpul recluziunii în lagărul de la Mănăstirea, judeţul Ilfov, „pozarul", pentru abilitatea sa de a zugrăvi portrete umane. Semnificativă pentru receptarea critică a artistului rămâne aprecierea lui N. Crainic, din 1919: „Cu tot numele său nemţesc, care ar putea să-i pricinuiască oarecari inconveniente, dl. Schweitzer are o inspiraţie rustică foarte românească, am putea zice exclusiv ţărănească..."

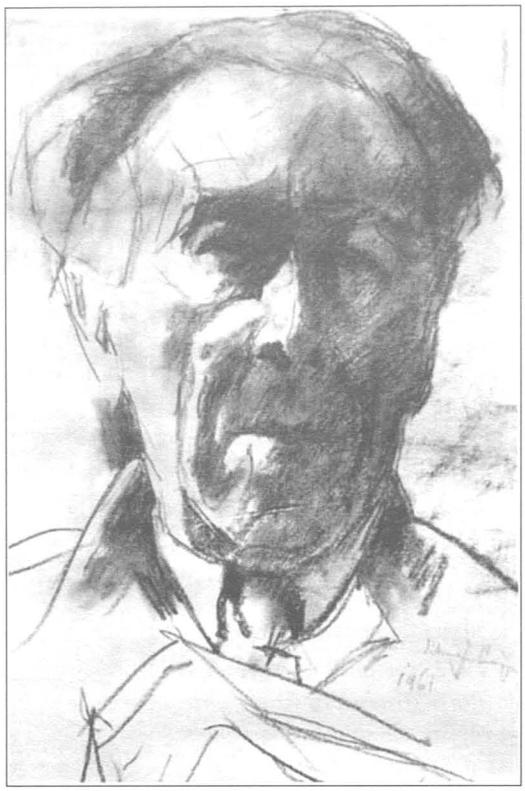

Autoportret, 1961

Cu toate că a pictat relativ mult, chiar pentru o epocă de totală liberalizare a culturii – opera sa fiind estimată, după o apreciere a istoricului de artă Petre Oprea, la aproximativ 30.000 de pânze şi acuarele – Schweitzer-Cumpăna a dus o viaţă relativ modestă, în ultimii ani de viaţă locuind în cartierul Floreasca, într-o casă ce-i ţinea loc şi de atelier. Aici era vizitat de prieteni, dar mai ales de tinerii săi studenţi de la Academia de Artă, între care amintim pe maeştrii Ion Sălişteanu, Constantin Blendea sau Vasile Grigore, admiratori constanţi ai operei sale.

La mai bine de trei decenii de la moartea artistului (survenită la 17 februarie 1975), memoria sa este perpetuată de dna dr. Zoe Stoicescu-Apostolache, nepoată din partea soţiei pictorului. La reuniunea anuală a membrilor Fundaţiei Schweitzer-Cumpăna, desfăşurată în luna mai a.c. în casa artistului, preşedinta Fundaţiei, d-na Zoe Apostolache, ne-a dezvăluit câteva dintre planurile şi proiectele sale:

„Am înfiinţat Fundaţia în 1996 cu scopul de a promova activitatea pictorului, dar şi de a-i îngriji moştenirea artistică şi a-i perpetua memoria publică. În acest sens am făcut demersuri atât pentru amenajarea unui loc de veci decent în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cimitirul Evanghelic din capitală, confesiune căreia i-a aparținut pictorul, dar mai ales pentru ridicarea, în Parcul Floreasca, a unui bust al artistului, vernisat la 8 noiembrie 2004 în prezența primarului Sectorului 2, domnul Neculai Onțanu. În paralel, am inițiat seria «Caietele Fundației». Realizată cu ajutorul unui prieten de suflet al Fundației, istoricul militar dr. Aurel Pentelescu, am mai fost ajutați, în demersul nostru, de criticul de artă Petre Oprea, de sculptorul Gheorghe și de istoricul de artă Radu Ionescu, autorul primei monografii complete a vieții și operei pictorului Schweitzer-Cumpăna, publicată în 2003. Alte manifestări notabile sunt expozițiile retrospective de la Vaslui și Pitești, precum și expoziția găzduită de Galeria U din București, în clădirea City Group. Toate aceste demersuri, inclusiv articolele apărute în presă și recenziile monografiei amintite, au contribuit substanțial la creșterea cotei de piață a artistului.

Marea mea bucurie este că astăzi Schweitzer-Cumpăna este un nume de referință al artei contemporane, iar casele de licitație își dispută onoarea de a scoate la vânzare tablouri ale maestrului, cotate din ce în ce mai sus pe piața liberă.

I: Chiar așa de bine merg lucrurile în viața noastră culturală?

R: Ceea ce v-am semnalat reprezintă partea frumoasă a muncii noastre. Rămân nerezolvate câteva din proiectele mele: înființarea unui muzeu memorial la Arefu și a unei galerii permanente care să-i poarte numele la Muzeul de Artă din Pitești. De altfel, chiar din timpul vieții artistul a donat muzeului din Pitești o selecție de tablouri (147) originale, ce nu și-au găsit încă o formă de valorificare adecvată gestului său generos. La rândul lor, autoritățile din Arefu întârzie finalizarea proiectului, deși am oferit personal sprijin financiar pentru amenajarea muzeului. Visul meu este să ofer sătenilor din Argeș, dar și turiștilor ce vizitează barajul Vidraru, un loc de popas artistic, pe măsura dragostei ce a manifestat-o pictorul pentru meleagurile sale de adopție. În altă ordine de idei, continuăm să oferim anual burse pentru cei mai merituoși artiști plastici, absolvenți ai Universității de profil, și în măsura posibilităților să editâm «Caietele Fundației» și să monitorizăm aparițiile în mass-media ale referințelor critice despre pictor. Personal, am convingerea, în calitate de fost muzeograf (d-na Zoe Stoicescu-Apostolache a îndeplinit ani de-a rândul funcția de director al Complexului Muzeal Prahova, Ploiești, n.a.), că opera pictorului Schweitzer-Cumpăna este departe de a-și fi găsit valorificarea deplină. Ca și în cazul multor altor artiști interbelici, vălul de uitare și de nerecunoaștere începe să se destrame. Fenomenul acesta trebuie privit în context mai larg: însăși opera celor mai importanți artiști contemporani nu poate fi promovată și apreciată în lipsa izvoarelor. Or un Schweitzer-Cumpăna, la fel ca și un Iser, Tonitza, Șirato sau Costin Petrescu nu pot fi înțeleși dincolo de contextul istoric în care au creat. Ei sunt însă o dovadă că și în materie de pictură românii au știut să aducă publicului «bucurie curată».“

A consemnat,
M. NENCESCU

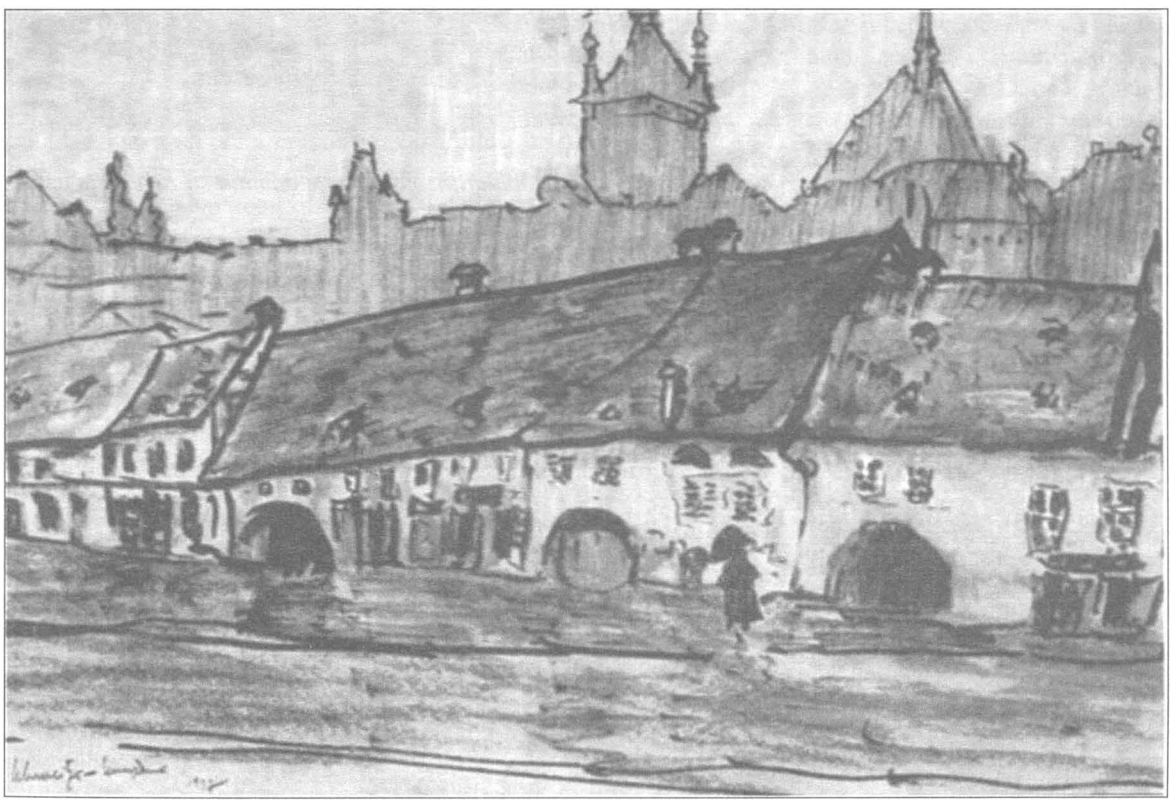

Rudolf Schweitzer-Cumpăna – ***Peisaj din Sighișoara***

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Feminitatea la extrem – Uca MARINESCU şi vocaţia performanţei

Pe 15 mai, cea mai cunoscută exploratoare şi călătoare româncă, doamna Uca Marinescu, a sărbătorit o frumoasă vârstă – prilej cu care redacţia „Biblioteca Bucureştilor" îi urează tradiţionalul „La mulţi ani!" – aflându-se, ca de obicei, într-o călătorie geografică extremă, de data aceasta în America de Sud. Absolventă, în 1960, a Institutului de Educaţie Fizică şi Sport, d-na Uca Marinescu, originară din localitatea Gheorghieni, judeţul Harghita, a activat ca sportiv de performanţă, cucerind, în 1960, titlul naţional la pentatlon, apoi (în 1961) la aruncarea discului. Ulterior, a devenit profesor de sport şi antrenor la loturile de copii, păstrându-şi intacte calităţile fizice şi voliţionale, fapt ce i-a permis, patru decenii mai târziu (la 28 aprilie 2001), să stabilească performanţa, încă inaccesibilă pentru o femeie, de a atinge Polul Nord şi Polul Sud pe schiuri, *în cadrul unei expediţii alcătuite din exploratori din mai multe ţări, ce a cuprins un traseu de 116 km. Cu acest prilej, Uca Marinescu a desfăşurat tricolorul românesc într-un adăpost de gheaţă, situat în zona extremă a Terrei, şi a interpretat pentru colegii săi de expediţie cântece tradiţionale româneşti, spre bucuria celor prezenţi.*

Ceea ce atrage însă în mod special la d-na Uca Marinescu nu sunt atât performanţele fizice în sine – remarcabile pentru o fiinţă mai degrabă fragilă şi sensibilă, cum este compatrioata noastră – cât mai degrabă sensul şi finalitatea pe care dânsa le acordă acestor expediţii. Călătorind cu mijloace materiale modeste, adesea fără un sprijin oficial şi fără facilităţile oferite de regulă unui reprezentant autentic al României pe lângă forurile internaţionale – d-na Marinescu activează, în calitate de fost sportiv de performanţă, în cadrul Comitetului Olimpic Român –, compatrioata noastră se bazează mai ales pe spiritul de solidaritate, pe umanitatea pură şi nealterată a unor populaţii izolate, unde domnia sa regăseşte izvorul înţelepciunii şi al trăiniciei rasei umane.

Călătorind în ultimii zece ani în zone mai puţin străbătute de turiştii ocazionali – Groenlanda, Pakistan, Altai, Tibet sau Antarctica – Uca Marinescu a constatat, odată cu spectacolul expansiv şi inepuizabil al umanităţii în starea ei naturală, şi degradarea produsă adesea voluntar, evident tot de om. Colecţiile sale fotografice relevă frumuseţea lumii, dar şi degradarea împinsă la extrem. Spectacolul banchizelor de gheaţă ce se topesc, zonele aride şi deşertificate, animalele ucise sau alungate din habitatul lor natural sunt tot atâtea motive de reflecţie pentru compatrioata noastră.

Distinsă cu Ordinul Naţional de Merit în Grad de Cavaler, nominalizată drept Femeia anului 2002, maestru emerit al sportului la 63 de ani, pentru performanţele de excepţie din 2003 (când a escaladat înălţimile din Australia şi Oceania, ajungând la baza Mont Cook din gheţarul Tasman), Uca Marinescu este pentru cei ce o cunosc acelaşi om simplu şi modest, iubitor de familie, confort şi echilibru. (Redacţia „B.B.")

– Sunteţi o femeie puternică...

– Cred că ar fi mai bine spus complexă, pentru că, mulţumită experienţei de viaţă dobândită până acum, am reuşit să trec peste multe obstacole, multe piedici, peste multe situaţii extreme. Acest lucru mi-a dat curaj să merg mai departe, să nu mă opresc şi să-mi formez un anumit fel de atitudine – plină de responsabilitate – nu numai faţă de viaţa mea, ci şi faţă de cea a semenilor mei. În timp, în urma acestor experienţe, am acumulat un bagaj sau, mai bine zis, o rezervă de putere, în sufletul meu, care îmi dă curaj, care mă ajută să merg pe drumul pe care mi l-am ales eu însămi. Este un drum al cunoaşterii, dar un drum al cunoaşterii parcurs printre oameni, pentru că am încercat să cunosc mai ales oamenii din diferitele colţuri ale lumii, pe unde am ajuns! Călătoriile mele au fost solitare, majoritatea dintre ele. Numai în expediţiile foarte grele am făcut parte din echipaje internaţionale. Deci, puterea, pentru mine, înseamnă o esenţă a existenţei şi cred că fiecare dintre noi poate să-şi găsească înlăuntrul său acea putere cu ajutorul căreia să construieşti mai departe ceea ce îţi doreşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

– Care sunt strategiile pe care le aplicați în călătoriile dumneavoastră?

– Pentru mine, prima parte a oricărei expediții constă într-o documentare foarte minuțioasă privind locul sau zonele unde vreau să ajung. Încerc să învăț, să deprind elementele minime de conversație, în așa fel încât să mă apropii cât mai mult de localnici, pentru că este altceva când încerci să legi câteva cuvinte într-un dialect sau în limba chineză ori eschimosă. Astfel, strategia pe care o aplic depinde de complexitatea călătoriei, iar pregătirea acesteia poate să dureze și două-trei luni, timp în care mă înarmez cu numeroase informații, pe care acolo, în mod normal, trebuie să le folosesc. Solicit Ministerului de Externe, cu care colaborez constant, sfaturi pentru expedițiile dificile. Colaborez și cu autoritățile locale, pentru că deja, după 15 ani de hoinărit – să spunem – prin lume, sunt cunoscută și sprijinită indiferent unde mă duc! Au existat multe situații în care am avut nevoie de acest lucru. Mulțumită aceleiași bogate experiențe de viață, sunt omul care nu înțelege sintagma „nu se poate"; am voie să „nu știu", am voie să „nu vreau", dar nu am voie – nici din partea mea, nici din partea altora – să spun „nu pot". Încerc întotdeauna să găsesc soluții, pentru că viața este o luptă pentru a exista, pentru a reuși. Cei care nu gândesc astfel – în general, puțini – nu sunt niște oameni puternici din punct de vedere psihic. Eu am avut norocul să plec dintr-o familie în care am fost educată să răzbat, să încerc să devin „cineva", să ies din anonimat, să realizez ceva care să rămână în urma mea. Așa am fost educată să gândesc și așa gândesc și în continuare. Deci, fiecare om ar trebui să înceapă din acest punct.

– Ce vă îndeamnă să porniți în aceste călătorii?

– Există limite fizice și psihice, într-adevăr, dar aceste limite și le impune omul. Numai cunoașterea nu are limite, cel puțin pentru mine. De exemplu, atunci când pornesc în călătoriile mele îmi pregătesc unele întrebări, ajung în locul respectiv, caut răspunsurile, de multe ori le găsesc, dar, în același timp, se nasc alte întrebări. Limitele fizice și le face fiecare individ. Eu sunt un om al mișcării, al sportului, am o recunoaștere în titlul de maestră emerită a sportului: am primit o distincție de la Comitetul Internațional Olimpic ca urmare a performanței unice de a fi atins cei doi poli geografici ai pământului; după care și pe ceilalți doi, cei magnetici. Sunt singurul om din lume, deci și din România, care a ajuns la cei patru poli. Acest lucru presupune o pregătire continuă. Trebuie să îți asiguri rezistența fizică de care ai nevoie acolo unde mergi. Am întâmpinat -52 de grade, am întâmpinat viscolul teribil și obligativitatea de a sta în cort patru zile, din care ieșeam pe sub zăpadă, din când în când, ca o cârtiță. Trebuie să simți fiecare element al naturii. Am dialogat cu viscolul. Nu aveam cu cine să stau de vorbă și atunci vorbeam cu viscolul pe care îl simțeam cum vine mai puternic sau mai domol, ca și cum mi-ar fi răspuns. Deci, iată că există un fel de tehnici psihice prin care îți poți învinge propriile limite. Vă pot da un alt exemplu. Am făcut parte dintr-o expediție internațională care intenționa să atingă Polul Nord geografic. În echipă erau zece bărbați și eu, o singură femeie. În momentul în care am ajuns la locul de întâlnire – care se afla undeva, în Siberia – și am făcut cunoștință, s-au uitat la mine cumva în felul „Aoleu, ce ne facem cu femeia aceasta?", nereușind să-i conving cu statura mea mignonă și destul de firavă. Expediția presupunea bani mulți și pregătire la fața locului, pe care eu nu am putut să mi-o asigur. Lucrasem la Piatra Arsă cu schiurile, dar cam atât. Pe parcursul primelor trei sau patru zile mi-a fost foarte greu. Trebuia să mergi pe schiuri și să-ți tragi și sania care era legată de tine, pe o gheață care se mișca mereu, căci ne aflam pe calota Polului Nord, care acum, din păcate, se topește. Mi-era foarte greu, neînchipuit de greu. Îmi ridicam gulerul de la canadiană ca să nu mă vadă tovarășii mei de drum și plângeam. Eram epuizată și încercam să mă îmbărbătez singură. În același timp, vedeam că, de fapt, eu mergeam în continuare și atunci am descoperit că era numai o slăbiciune psihică a mea pentru că, practic, înaintam împreună cu ceilalți. Expediția asta a fost, mai mult decât altele, o competiție cu mine însămi. Și pe urmă nu puteam să renunț, nu puteam nici măcar să încetinesc ritmul pentru că nu voiam ca, din cauza mea, campania să dea greș. La un moment dat, ghidul ne-a anunțat că nu mai aveam de parcurs decât 1,7 km până la Pol. Mâinile și picioarele îmi erau degerate și nici nu prea mai știam ce e cu mine, dar în momentul acela, nu știu cum, am reînviat pur și simplu. Protocolul Polului cere ca atunci când te apropii de punctul terminus să nu mai înaintezi cu bagajele după tine, așa că, despovărați, am început cu toții să alergăm pe schiuri. După ce am alergat vreo două-trei sute de metri, am încetinit ritmul. Ghidul m-a întrebat ce s-a întâmplat. I-am răspuns că sunt atât de fericită că ajung la Pol încât, mergând mai încet, doresc să-mi prelungesc fericirea. Am ajuns la Polul Nord în 28 aprilie 2001, ora 15.40. Drapelul românesc a fluturat alături de celelalte steaguri, în patria ghețarilor veșnici.

– V-ați schimbat modul de viață în urma călătoriilor făcute?

– După ce fac acel prim-pas cu care începe orice călătorie, învăț foarte multe și, desigur, ajung să privesc altfel viața. Simt că am căpătat o anume generozitate în a înțelege oamenii. Și încerc în fiecare zi să fiu mai bună. Tibetanii spun că noi suntem încărcați cu foarte multe lucruri în plus față de ceea ce am avea în mod real nevoie. Dacă am reuși să scăpăm de acest balast, am deveni persoane care trăiesc simplu, modest și curat.

Interviu realizat de Delia PETRESCU pentru „Observatorul militar"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Lucian Blaga – 115 ani de la naştere

Posteritatea lui Blaga în conştiinţa publică

În decurs de o lună – mai 2010 – au avut loc nu mai puţin de trei manifestări „naţionale" dedicate promovării operei blagiene în posteritate: festivalurile de la Sebeş (Alba), ediţia a XXX-a, Cluj-Napoca (ediţia a XX-a) şi, cea mai tânără manifestare, cea de la Târgu-Mureş (ediţia a X-a, *jubiliară*). Fenomenul ce marchează împlinirea a 115 ani de la naşterea lui Lucian Blaga (n. 9 mai 1895 – d. 6 mai 1961) este cu atât mai semnificativ cu cât, după mărturiile unor contemporani, consemnate şi de publicaţia noastră la rubrica „Răsfoiri", Blaga însuşi era îngrijorat de posteritatea operei sale, privită atât în context românesc, dar şi european. În realitate, L. Blaga, spre deosebire de alţi contemporani, rămâne în actualitate prin dubla sa calitate de exeget al fenomenului filosofic contemporan, dar şi de poet de factură expresionistă.

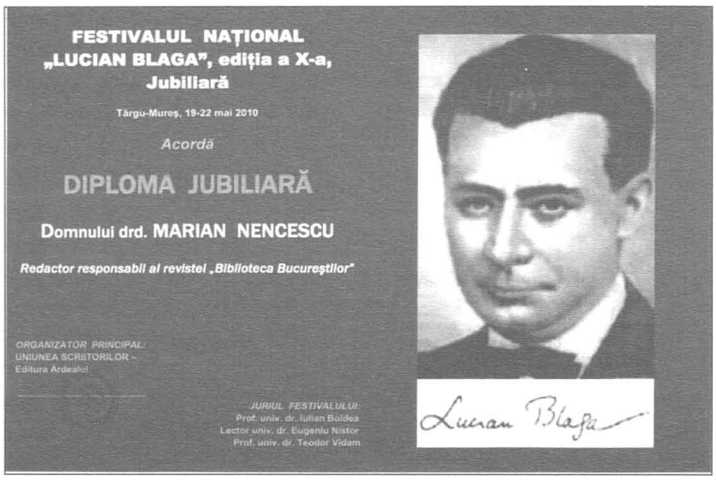

Invitaţi de onoare ai manifestării dedicate lui Blaga la Târgu-Mureş au fost academicianul bucureştean *Alexandru Surdu* şi universitarii clujeni *Teodor Vidam*, *Constantin Cubleşan* şi *Al. Cistelecan*, toţi cunoscuţi pentru preocuparea lor de valorificare a operei filosofice blagiene. Dacă acad. Al. Surdu s-a concentrat mai ales pe stabilirea filiaţiilor gândirii lui Blaga în spaţiul românesc, analizând în profunzime relaţia gânditorului de la Lancrăm cu Vasile Băncilă, un filosof mai puţin frecventat astăzi, dar a cărui contribuţie teoretică la stabilirea „spaţiului Bărăganului" nu-şi are echivalent decât în sintagma blagiană a „spaţiului mioritic", ceilalţi invitaţi au investigat cu aplicaţie universul cultural blagian, descoperind nu doar filiaţiile unei gândiri vizionare, cât mai ales calitatea de „precursor" a lui Blaga în acest context. I-au secondat mai „tinerii" cercetători: Constantin Nicuşan, Ionuţ Isac şi M. Nencescu, ale căror comunicări prezentate în faţa unui public avizat din cadrul Universităţii „Petru Maior" au constituit dovada că „fenomenul Blaga" rămâne fecund în planul gândirii româneşti.

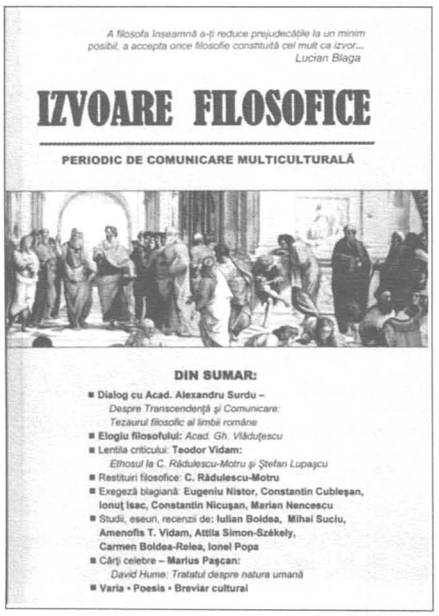

Demersul exegetic a fost dublat şi de publicarea unui nou volum din seria „Izvoare filosofice", precum şi a revistei „Târnava", ambele îngrijite de acelaşi neobosit Eugeniu Nistor. Concluzia acestei manifestări este aceea că Blaga nu mai poate fi privit doar ca literat, căci a venit vremea unei valorificări depline a moştenirii sale artistice, în acest sens filosofia păstrându-şi poziţia privilegiată. Poate că o reunire a forţelor locale, o concentrare a manifestărilor într-o singură locaţie ar asigura, pe lângă avantajul reunirii unui conclav de comentatori, inclusiv determinarea unui curent public de revigorare a interesului pentru tradiţiile româneşti cu adevărat europene. Căci, privită, sub acest aspect, moştenirea literară a lui Lucian Blaga prezintă toate caracteristicile universalităţii. (*CRONICAR*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Salonul Internaţional de Carte pentru Copii şi Tineret
Chişinău, ediţia a XIV-a

Marilena CHIRIŢĂ
Biroul Consultarea Colecţiilor

Salonul Internaţional de Carte pentru Copii şi Tineret de la Chişinău, lansat în aprilie 1997, este unul dintre evenimentele culturale importante ce au loc în ultimii ani în Republica Moldova. Menirea acestei acţiuni este de a susţine editarea şi difuzarea cărţii pentru copii şi tineri, promovarea cărţii de un înalt nivel artistic şi sprijinirea celor ce contribuie la crearea şi editarea publicaţiilor pentru copii. Ediţia a XIV-a a Salonului s-a derulat în perioada 21 – 25 aprilie 2010 şi a fost găzduită de Centrul Internaţional de Expoziţii Moldexpo.

Organizat de Secţia Naţională a Consiliului Internaţional al Cărţii pentru Copii şi Tineret (IBBY), în colaborare cu Ministerul Culturii şi Turismului al Republicii Moldova, Ministerul Educaţiei şi Tineretului al Republicii Moldova, Biblioteca Naţională pentru Copii „Ion Creangă", Comisia Naţională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Primăria Chişinău, Direcţia Cultură Chişinău, Direcţia Generală Educaţie, Tineret şi Sport Chişinău, Biblioteca Municipală „B.P. Haşdeu" Chişinău, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Artiştilor Plastici din Moldova, CIE Moldexpo S.A., Asociaţia Bibliotecarilor din Republica Moldova, Societatea de Distribuţie a Cărţii PRO-NOI, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, evenimentul a debutat cu cuvintele de salut ale doamnei Claudia Balaban, preşedintele IBBY. De asemenea, au luat cuvântul personalităţi ale vieţii culturale, politice şi diplomatice: Mihai Ghimpu, Preşedinte al Parlamentului Republicii Moldova, Preşedinte interimar al Republicii Moldova, Vladimir Filat, Prim-ministru al Republicii Moldova, Boris Focşa, Ministru al Culturii al Republicii Moldovei, Leonid Bujor, Ministru al Educaţiei al Republicii Moldova, Dorin Chirtoacă, Primar general al Municipiului Chişinău.

Luând cuvântul în faţa numeroşilor participanţi la manifestare, şeful interimar al statului a menţionat că Salonul Internaţional de Carte pentru Copii şi Tineret este evenimentul cultural de amploare, care ne uneşte pe toţi, ne apropie de tot ce este spirit şi cunoaştere şi ne confirmă senzaţia reînnoirii.

Totodată, preşedintele interimar Mihai Ghimpu a dat citire decretului prezidenţial, prin care scriitorul român Nicolae Busuioc a fost decorat cu „Ordinul de Onoare", iar scriitorul Daniel Corbu din România şi scriitoarea din Republica Moldova, Claudia Partole, cu medalia „Mihai Eminescu". Distincţiile au fost conferite în semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite în aprofundarea legăturilor cultural-istorice între România şi Republica Moldova, pentru contribuţia la promovarea valorilor moral-spirituale şi activitate literară prodigioasă.

Odată deschise porţile Salonului, cei prezenţi au vizionat expoziţiile de carte ale celor peste 100 de edituri participante din Republica Moldova, România, Rusia, SUA, Franţa, Germania, China, Belarus, Polonia, Serbia, parte dintre acestea reprezentate în cadrul manifestării de ambasade şi consulate. Eroii zilei au fost copiii, fiecare primind în dar cartea-surpriză *Melcii nu citesc ziare* de Ianoş Ţurcanu, apărută la Editura Prut Internaţional.

Pe parcursul desfăşurării Salonului au avut loc lansări de carte, întâlniri cu cititorii, discuţii, recitaluri, atât în cadrul spaţiului expoziţional Moldexpo, cât şi la bibliotecile din oraş. În memoria poetului Grigore Vieru s-a organizat un medalion literar *Eu sunt poetu-acestui neam*. Au fost prezentate volumele: *Grigore Vieru – poetul*, coordonator acad. Mihai Cimpoi, *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor* de acad. Mihai Cimpoi, *Grigore Vieru – pelerine pe drumuri nemţene*, autor Olguţa Caia (strănepoata lui Ion Creangă), *Un discipol al lui Orfeu*, alcătuitor soţia scriitorului, Raisa Vieru.

Biblioteca Municipală „B.P. Haşdeu" a fost gazdă a mai multor lansări de carte foarte apreciate de publicul cititor: *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija, *Elegiile fiului risipitor* de Valeriu Matei, *Poftiţi, domnule Kafka* de Daniel Corbu, precum şi a noilor titluri apărute în Colecţia „Biblioteca Ion Creangă" a Editurii Princeps Edit – Iaşi: *Dicţionarul personajelor lui Ion Creangă* de Valeriu Cristea, *Ion Creangă* de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Lumea transilvană a lui Ion Creangă* de Teodor Tanco.

Doamna dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Haşdeu", a menţionat semnificaţia simbolică a manifestării care s-a încadrat perfect în acţiunile

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Salonului, preludiu excelent pentru Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor, precum și a Zilei Bibliotecarului, care s-a sărbătorit pentru prima dată în Moldova pe data de 23 aprilie, în aceeași zi ca și în alte state din Europa Occidentală și Centrală, inclusiv în România.

De asemenea, dr. Lidia Kulikovski a reamintit publicului, prezent în număr mare la această întâlnire, că *Tema pentru acasă*, romanul despre viața basarabenilor în care, așa cum afirmă însuși autorul, *„ne putem regăsi fiecare din noi"*, este inclus în programul *Chișinăul citește o carte*, program inițiat de Biblioteca Municipală și care are ca scop susținerea lecturii rezidenților chișinăuieni, promovarea valorilor culturale locale, în special a cărților premiate de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova. Proiectul este adresat publicului utilizator cu vârsta între 17 – 65 de ani și se derulează în perioada ianuarie – octombrie.

De un deosebit interes s-au bucurat evenimentele organizate la Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu": lansarea volumelor *Eminescu după Eminescu*, autor Adrian Dinu Rachieru (apărută la Editura Augusta, Timișoara), *Timpul trăit* și *Scriitori și publiciști ieșeni contemporani: Dicționar 1945–2008*, autor Nicolae Busuioc (ambele volume apărute la Editura Vasiliana, Iași), *Scânteia*, autor Ion Muscalu (apărută la Editura Danaster, Iași), precum și prezentarea Editurii Axis Libri a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia" (Galați) și a revistei cu același nume.

În programul Salonului, puncte de maxim interes pentru bibliotecarii prezenți au fost participarea la Simpozionul *Bibliotecile în arealul cultural-informațional modern al copilului*, la manifestarea organizată la Sala cu Orgă cu ocazia Zilei Bibliotecarului, participarea la Conferința video Moldova – SUA, *Servicii de bibliotecă on-line pentru copii*, organizată la Centrul de Resurse Informaționale al Ambasadei SUA, în colaborare cu Secția Națională IBBY și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă", participarea la Atelierul profesional *Competențe și certificări – garanții ale dezvoltării domeniului info-documentar*, desfășurat la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova și, nu în ultimul rând, vizita la recent inaugurata Bibliotecă a Picilor, secție a Bibliotecii Naționale „Ion Creangă".

În cadrul sesiunii de comunicări am susținut lucrarea: *Biblioteca pentru copii și implicațiile educaționale privind utilizarea informațiilor on-line*. Au urmat lucrări ale colegilor bibliotecari din România: *Centrul Internațional de Informare Bibliografică Ion Creangă*, proiect de cooperare pe termen lung între Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu" din Piatra Neamț și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă" din Chișinău – material susținut de directorul Bibliotecii Județene Neamț, Constantin Bostan; *Biblioteca viitorului imaginată de copii – concurs de prezentări multimedia* – Maricica Târâlă-Sava, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia", Galați; *Atragerea la bibliotecă a utilizatorilor (segmentul copii) prin activități culturale și de loisir (Clubul de engleză Learn & Play)* – Camelia Găvănescu, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia", Galați; *Promovarea literaturii pentru copii și tineret susținută de Biblioteca Națională a României* – Aurelia Perșinaru și Nicoleta Corpaci, Biblioteca Națională a României; *Preocupări recente la Biblioteca Județeană „Octavian Goga" Cluj* – director Sorina Stanca, Biblioteca Județeană „Octavian Goga", Cluj.

Colegii din Republica Moldova au susținut următoarele lucrări: *Povestea copilăriei – un proiect de încurajare a lecturii printre copii* – Ana Botezat, Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă", Bălți; *Lectura – un factor important în dezvoltarea personalității copilului* – Vera Borziac, Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir", Ungheni; *Orientarea lecturii în biblioteca pentru copii* – Larisa Bocănescu, Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir", Ungheni; *Dialog cu pictura în bibliotecă* – Tamara Malanețchi, Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu", Chișinău (Filiala Alba Iulia); *Dezvoltarea și maturizarea cititorului copil prin lectură* – Vera Curjos, Biblioteca pentru Copii „Grigore Vieru", Cahul; *Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă" Orhei în societatea informațională modernă* – Zinaida Adamachi, Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă", Orhei; *Imaginea bibliotecarului școlar în viața copilului* – Natalia Costiuc, Biblioteca Liceului „Antioh Cantemir", Chișinău; *Biblioteca școlară – spațiu de dezvoltare a cititorului în secolul XXI* – Viorica Țurcan, Biblioteca Liceului „Liviu Deleanu", Chișinău; *Noua generație alege: Rezultatul unui studiu* – Lolita Caneev, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă", și Olga Cuznețova, Biblioteca Liceului „N.V. Gogol".

Toate comunicările au fost apreciate drept contribuții utile pentru activitatea de viitor a instituțiilor implicate și urmează a fi publicate în Buletinul Metodic și Bibliografic „Cartea. Biblioteca. Cititorul", prin grija IBBY.

Ziua Bibliotecarului cu certitudine a atras atenția opiniei publice prin faptul că această zi, cu semnificație dublă în calendar, a fost sărbătorită de toți bibliotecarii din Moldova prin manifestări specifice meseriei, prin sesiuni și comunicări, bilanțuri ale activității, premieri, precum și alte activități care conduc la perfecționarea relaționării acestora cu utilizatorii.

Din multitudinea activităților derulate cu ocazia Zilei Bibliotecarului nu putem să nu menționăm campania *Dăruiește o carte*. Voluntarii și colaboratorii Bibliotecii Municipale „B.P. Hașdeu", Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă", Bibliotecii Republicane Științifice Agricole a UASM, ai editurilor Știința, Cartier, Societății de Distribuție a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cărții PRO-NOI au oferit cărți trecătorilor pe stradă, aceştia fiind plăcut impresionați de cadourile primite şi considerând că această campanie marchează o percepție ascendent pozitivă a actului cultural în municipiul Chişinău.

În cadrul Conferinței video Moldova – SUA, *Servicii de bibliotecă on-line pentru copii*, Karla M. Schmit, director adjunct la Centrul de Resurse On-line Pennsylvania, Universitatea din Pennsylvania, şi Ellysa Stern Cahoy, director adjunct al Serviciilor Bibliotecare Educaționale, Rețeaua de Biblioteci a Universității din Pennsylvania, au făcut cunoscute avantajele utilizării unor resurse on-line, dintre care amintim: Biblioteca Digitală Internațională pentru Copii (http://en.childrenslibrary.org/), site-uri cu referințe pentru educația părinților şi a copiilor (http://www.pabook.libraries.psu.edu), site-uri pentru ajutor la teme (http://factmonster.com, http:// timeforkids.com, http://scholastic.com), site-uri de orientare pentru lectura cărților beletristice şi non-beletristice (http:// miya.com, http://roalddahl.com) ş.a.

Prin utilizarea acestor referințe, copiii şi părinții au posibilitatea de a accesa informații din întreaga lume, de a interacționa cu ceilalți, a-şi prezenta preferințele de lectură sau a beneficia de recomandările altor utilizatori, de a-şi perfecționa limbile străine, a găsi materiale/ planuri de lecții din varii domenii, de a descărca sau încărca diferite documente.

Vizita la Biblioteca Picilor de la 1 la 10 ani – rezultat al unui amplu proiect al Bibliotecii Naționale pentru Copii şi Tineret „Ion Creangă" în colaborare cu Institutul Suedez din Stockhlom, Suedia – a fost un bun prilej de a cunoaşte programele pe care le desfăşoară biblioteca în acest spațiu modern şi atrăgător: ora poveştilor, jocuri literare, concursuri de lectură şi desen, lansări de carte, întâlniri cu scriitorii şi personalitățile din alte domenii.

Penultima zi a activităților a fost dedicată unor momente cu rezonanță deosebită la Salon, şi anume Forumului Copiilor – Întrunirea Laureaților Concursului de Dramatizări *Descoperă povestea prin teatru* (organizat în memoria Alexandrinei Rusu de către Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă", Baştina Radog S.R.L., Revista „a Mic", Săptămânalul „Florile Dalbe", Uniunea Teatrală din Moldova) şi Salonul literar-artistic „La Creangă" moderat de scriitoarea Claudia Partole.

În finalul manifestării, a avut loc ceremonia de decernare a premiilor Salonului Internațional de Carte pentru Copii şi Tineret. Au fost acordate: Premiul „Ion Creangă" instituit de Parlamentul Republicii Moldova pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, Premiul „Igor Vieru" pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii, Premiul pentru poezie „Grigore Vieru", premiile „Cartea anului", „Simpatia copiilor", „Cartea cognitivă", „Cartea de referință", „Cea mai reuşită colecție de carte pentru copii", „Cea mai reuşită prezentare grafică a cărții", „Cea mai reuşită ilustrație de carte în original", „Cea mai reuşită traducere", „Cel mai reuşit stand", precum şi multe alte premii speciale.

Întregul eveniment s-a dovedit un bun prilej pentru crearea şi consolidarea de relații profesionale şi amicale între oameni care slujesc acelaşi ideal nobil: cartea pentru copii.

Ziua Europei

Luni, 10 mai 2010, la sediul Filialei „Ion Neculce" a BMB, a fost organizată o întâlnire cu utilizatorii filialei având tema *Ziua Europei şi Independența României – 1877*. La acest eveniment, am fost onorați de participarea doamnei doctor în biologie Florica Topârceanu, explorator polar şi cercetător ştiințific la Institutul de Virusologie „Ştefan S. Nicolau", care a susținut comunicarea *Spărgătorul de gheață european AURORA BOREALIS, cel mai avansat vas de cercetare polară din lume*.

Alături de noi au fost prezenți utilizatori şi prieteni ai filialei, membri ai comunității bucureştene, elevi de la Şcolile Generale nr. 70 şi 77, însoțiți de doamnele Mihaela Ştefănescu (prof. de istorie) şi Anca Rădulescu (prof. de geografie).

Programul a cuprins o masă rotundă cu tema *Construcția europeană şi Independența României 1877*, o vitrină de carte tematică, precum şi comunicările *Independența României – 1877*, susținută de domnul Mircea Radea, istoric şi geograf, şi *Ziua Europei*, prezentată de doamna Mihaela Ştefănescu, profesor de istorie la Şcoala Generală nr. 70 din Sectorul 3.

Mihai GANCIU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

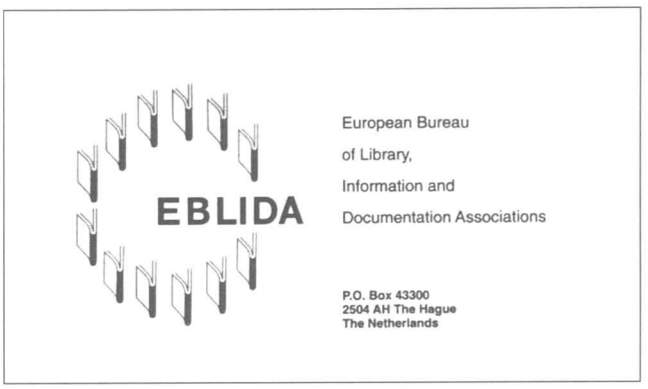

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Propuneri de modificare a statutului

În zilele de 6 – 7 mai a.c., la Helsinki au avut loc cel de-al optsprezecelea Consiliu şi Conferința anuală EBLIDA. Consiliul a luat în dezbatere o propunere de modificare a statutului organizației şi un proiect de strategie pentru anii 2010–2013.

A. Care sunt modificările supuse votului?

Punctul 1: Introducerea dreptului de vot pentru asociați.

Punctul 2: Schimbări pentru a simplifica obținerea cvorumului în cazul în care se aprobă primul punct.

Punctul 3: Prelungirea mandatului Comitetului Executiv de la doi la trei ani.

Punctul 4: Modificări cauzate de neclarități sau în ceea ce privește terminologia.

B. Explicaţii pentru modificările propuse

Punctul 1: Introducerea dreptului de vot pentru asociaţi

Prevederile statutului actual

Membrii cu drepturi depline fac parte din asociațiile bibliotecare provenind din țările membre UE. În prezent, doar aceştia au dreptul de vot. Se votează în cazul alegerii Comitetului Executiv şi Preşedintelui, modificărilor aduse statutului, eliberării din funcție a unor membri, aprobării diverselor documente EBLIDA, precum rapoarte financiare, rapoarte strategice şi anuale, şi în alte situații care apar pe parcurs.

Motive pentru modificare

Membrii asociați sunt membri individuali sau asociații bibliotecare din țări ce nu aparțin UE. Aceştia sunt membri activi ai EBLIDA, au participat la lucrările Consiliului şi la acțiuni de grup, neavând până acum drept de vot. Membrii asociați ar dori să aibă un cuvânt de spus în cazul deciziilor luate de EBLIDA, iar având drept de vot, ar fi motivați să participe într-un mod şi mai activ.

Noul statut propus

Comitetul recomandă o structură de vot care să le acorde membrilor plini o influență mai mare la luarea deciziilor. Au fost luate în considerare mai multe posibilități, ajungându-se la o pondere de 5:1.

Punctul 2: Un cvorum simplificat, în cazul în care se aprobă punctul 1

Statutul actual

În prezent, există 51 de membri deplini şi 85 de asociați. Pentru cvorum este necesară prezența a o treime (17) din membri, pentru a se vota deciziile din ordinea de zi, şi a două treimi (34) pentru a vota schimbări ale statutului şi dizolvarea unor asociații. Nu există nici o altă precizare în legea olandeză cu privire la numărul membrilor necesari pentru cvorum, ci doar aceea că modificările aduse statutului sau dizolvarea pot fi aprobate doar cu votul unei majorități de două treimi.

Cauzele modificărilor

Dacă asociații au drept de vot, numărul votanților creşte, şi există riscul să nu poată fi îndeplinite condițiile pentru cvorum la întâlnirile Consiliului în privința deciziilor de pe ordinea de zi, precum adoptarea bugetului sau altele.

Noul statut propus

Potrivit legii, Comitetul Executiv propune eliminarea cerințelor pentru cvorum. Pentru validarea şedințelor Consiliului, data, locul şi ordinea de zi trebuie anunțate cu două luni înainte tuturor membrilor. Membrii pot desemna o persoană (indiferent dacă acea persoană este membru al organizației sau nu) să îi reprezinte şi să voteze în numele lor.

Daca votul dumneavoastră va fi în favoarea punctului 1, Comitetul speră că veți vota şi aceste modificări.

Punctul 3: Prelungirea mandatului Comitetului Executiv

Statutul actual

Membrii Comitetului Executiv au un mandat de doi ani şi pot fi realeşi o singură dată, însumând patru ani de mandat.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cauza modificării

Având în vedere că membrii Comitetului se întâlnesc doar de trei ori pe an, noilor membri le poate lua un an sau mai mult să se familiarizeze cu situațiile care apar și să aibă o participare cu adevărat activă.

Noul statut propus

Extinderea mandatului la o perioadă de trei ani va spori eficiența Comitetului. Realegerea membrilor este permisă o singură dată, însumând un mandat de maxim șase ani. Membrii au dreptul de a demisiona în orice moment sau de a alege să nu candideze pentru un al doilea mandat.

Modificări de fond

Statutul actual

Acesta face referire la Comunitatea Europeană, care a fost înlocuită cu Uniunea Europeană și desființată prin Tratatul de la Lisabona, la sfârșitul anului 2009. Termenii care se foloseau pentru persoanele care ocupau funcții de răspundere în interiorul organizației erau de Președinte (*Chairperson*) și Vicepreședinte (*Vice Chairperson*), fără a se menționa un Trezorier.

Motivul schimbării

De la fondarea EBLIDA în 1992, au avut loc schimbări în terminologia și organizarea activităților organizației. Au fost și câteva erori în traducerea textului statutului din limba olandeză.

Noul statut propus

Acum avem ocazia să corectăm aceste erori. Deși Comitetul nu le consideră un subiect controversat, este necesară supunerea la vot pentru a opera aceste modificări.

Votul dvs. este necesar pentru cvorum

Pentru a face aceste modificări este nevoie ca dvs. să votați „pentru" la întâlnirea Consiliului din 6 mai 2010.

Dacă nu puteți participa la întâlnirea Consiliului, este necesar să trimiteți instrucțiuni cu privire la vot unui reprezentant care să voteze în locul dvs.

Cei care vor participa la vot, vor primi formularul de vot în ziua desfășurării Consiliului.

(Traducerea redacției)

Ziua Eroilor – un reper civic

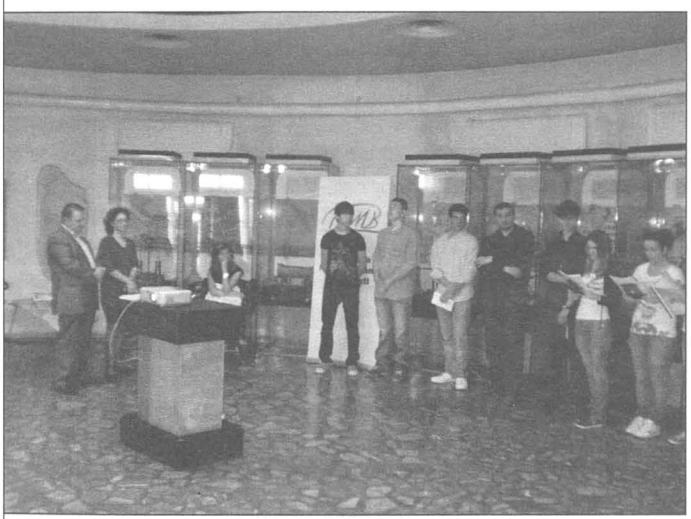

Între obiectivele atașamentului nostru istorico-sentimental se află și monumentele Capitalei, obiect de admirație dar și de regret că, sub asaltul modernizării, unele se năruiesc, altele se sufocă sau pier pur și simplu, îngropate în uitare și nepăsare. A vorbi astăzi despre Bucureștiul vechi pare, în primul rând, o *utopie*, la fel cum sintagma „Micul Paris" se pare că a dispărut odată cu conceptul de „belle époque". În aceste condiții, efortul câtorva instituții de a mai păstra ceva din ideea de tradiție identitară este cu atât mai salutară, cu cât, tot mai frecvent, autoritățile abandonează cu totul aceste preocupări.

Aceste reflecții ne-au fost prilejuite de aniversarea, în deplin anonimat public, a Zilei Eroilor. În situația în care Oficiul pentru Cultul Eroilor a organizat Ziua Porților Deschise la două săptămâni (?!) de la aniversarea Zilei Eroilor, în care agenda publică a avut cu totul alte priorități (în primul rând, amputarea pensiilor și a salariilor bugetarilor pe motiv de... *nesimțire și supraponderabilitate*), inițiativa BMB, în parteneriat cu Muzeul Național al Pompierilor și Liceul „Al. Vlahuță" din Sectorul 3 al Capitalei, de a sărbători Ziua Eroilor (12 mai a.c.) la Muzeu a fost cu adevărat o „rara avis" într-un peisaj public secătuit de resurse spirituale.

Miza acestei manifestări a fost deopotrivă recursul la sensul și semnificația noțiunii de eroism (asociată cu tradiția Zilei Eroilor), dar și evidențierea modului cum monumentele noastre publice contribuie, indirect, la cunoașterea și valorificarea evenimentelor evocate. Sub îndrumarea profesorului-diriginte dl. Ionel Achimoaie, un grup de elevi de clasa a XII-a au lăsat deoparte preocupările de bacalaureat și s-au concentrat pe evocarea și ilustrarea unor monumente bucureștene mai vechi sau mai noi. Prin ilustrații, diorame și fragmente multimedia au prins contur fapte și evenimente din trecut, toate privite prin ochii celor mai tineri bucureșteni. Efortul elevilor Georgiana Florea, Andreea Vânătoru, Alexandra Belu, Dan Niculescu, Victor Munteanu și alții nu a rămas nerăsplătit. BMB a oferit diplome, cărți și reviste din colecția „Biblioteca Bucureștilor" celor mai merituoși păstrători ai tradițiilor locale.

Felicitări echipei de muzeografi și bibliotecari – d-na Loredana Oprica și dl. Vasile Bălan, alături de bibliotecar Florin Preda – pentru efortul de a oferi elevilor nu doar o lecție de istorie, cât un alt mod de a privi și judeca monumentele și, prin ele, jertfa eroilor. (*CRONICAR*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Un opus literar de excepţie: *Brasil e Romênia: Pontes culturais* de Ático Vilas-Boas da Mota

Diplomat Nicolae SPORIŞ-SPĂTARU

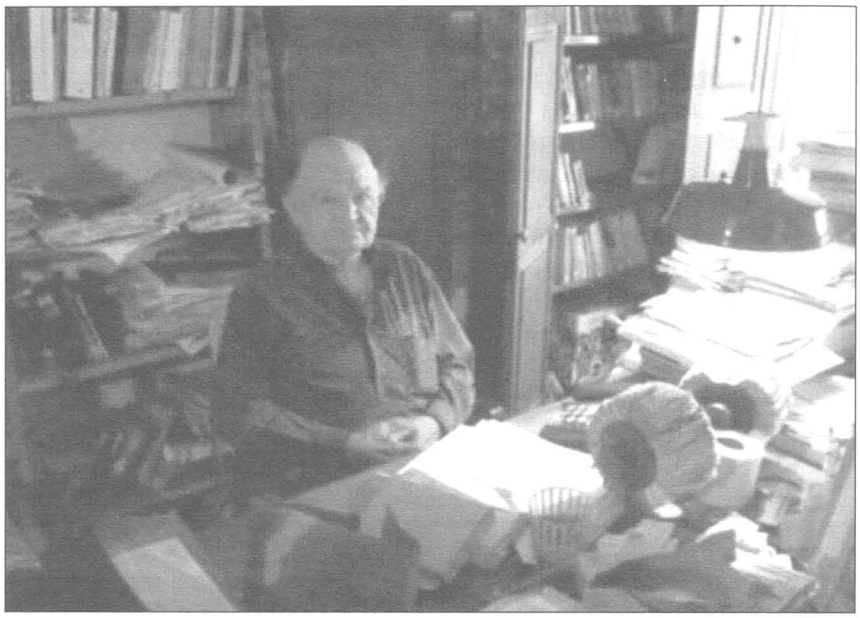

La 30 martie, anul acesta, sub auspiciile Academiei Braziliene de Litere (Rio de Janeiro) şi ale prestigioasei Fundaţii „Alexandre Gusmão" (Itamarati), a avut loc lansarea cărţii *Brasil e Romênia: Pontes culturais/ Brazilia şi România: Punţi culturale*, al cărei autor este **acad. prof. dr. Ático Vilas-Boas da Mota** (în imagine), un promotor neobosit al consolidării şi extinderii relaţiilor interstatale şi interumane între cele două naţiuni de sorginte latină.

Acest opus de excepţie, în versiune luso-braziliană, a apărut la prestigioasa Editură filoromână Thesaurus din Brasília D.F. Este pentru prima oară când o carte apărută în capitală este lansată sub auspiciile Academiei de Litere din Rio de Janeiro.

Lucrarea, de mari proporţii – peste 1.060 de pagini – este, de fapt, o adevărată enciclopedie, foarte bine documentată, captând interesul cititorului încă de la început. Autorul ei este un reputat animator al cunoaşterii şi propagării culturii poporului român în ţara sa natală, domeniu de care se preocupă cu stăruinţă şi rezultate revelatoare încă din 1950, când a început să studieze limba română şi cultura noastră. De foarte mulţi ani se bucură de sincera prietenie a celor ce au avut privilegiul să-l cunoască personal (şi sunt numeroşi, atât în România, cât şi în diaspora română din Brazilia).

Punţile culturale sunt dezvoltate în secţiuni intersectate braziliano-române, şi anume:

– Puntea lingvistică şi în domeniul ştiinţelor sociale (limba română în Brazilia, prezenţa acesteia în învăţământul universitar şi promotorii săi brazilieni şi români: Max de Vasconselos, Eduardo Rezende, Luciano Maia, Alexandru Niculescu şi alţii).

– Brazilia văzută „de la distanţă" de personalităţi române precum: Nicolae Iorga, Brânduşa Novac, Ştefan Augustin Doinaş, apoi România în viziunea unor personalităţi braziliene: Guilherme Figueiredo, Isaac Salum, deputatul Ney Lopez de Souza, Helena Oliveira ş.a.

– Limba portugheză în România (profesori-pionieri), lexicografia braziliană în dicţionare româneşti etc.

– Folclorul românesc în Brazilia, precum şi cel brazilian în România.

– Presa română în Brazilia şi cea braziliană în România (buletine de informaţii, reviste); Brazilia înfăţişată de presa română şi de posturile de televiziune (telenovele).

– Punţi în domeniul artelor: cinematografia, fotografia, expoziţii de fotografie şi arte plastice; muzica românească în Brazilia (George Enescu) şi cea braziliană în România.

Un capitol extins este acordat scriitorilor români traduşi în Brazilia (Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, I.L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Eugen Ionescu, Cezar Petrescu ş.a.); în paralel, prestigioşi scriitori brazilieni traduşi în România (José de Alencar, Oswald de Andrade, Graciliano Ramos, Coelho Neto, Machado de Assis, Jorge Amado, Erico Verissimo şi alţii). Nu sunt uitate nici numele unor traducători de marcă din ambele ţări: Ático da Mota, Luciano Maia, Pavel Mocanu ş.a.

Autorul descrie cu satisfacţie activitatea laborioasă a editurilor româneşti şi braziliene, între care se remarcă Editura Thesaurus Brasília D.F., condusă de neobositul animator cultural luso-brazilian Victor Alegria, întemeietorul şi preşedintele Institutului Brazilia – România din capitala federală, precum şi Editura Grifo din Rio de Janeiro, condusă de comandorul aviator Dumitru Tudor. Prin intermediul acestora au fost editate, în limba portugheză, lucrări precum: *O noapte furtunoasă* şi *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale, *Transilvania în istoria poporului român* de C.C. Giurescu. Sunt prezentate, de asemenea, numeroasele biblioteci cu colecţii de cărţi în limba română şi ai căror diriguitori erau români stabiliţi în Brazilia, precum şi activitatea laborioasă a *Bibliotecii Brasiliana „Antonio Olinto"*, colecţie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

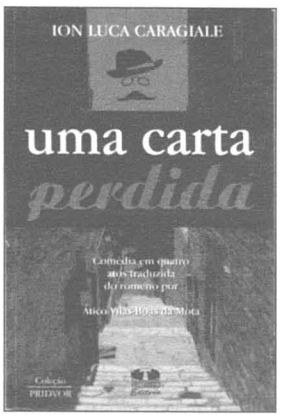

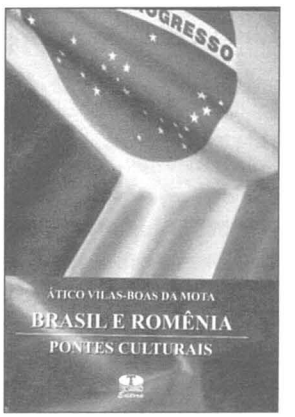

importantă de cărți și CD-uri din cadrul Bibliotecii Metropolitane București – Filiala „Ioan Slavici".

Sculptura românească prezentă în Brazilia ocupă un spațiu larg, pe deplin justificat. În această secțiune a cărții, prof. Ático Vilas-Boas da Mota prezintă, pe lângă lucrările sculptorilor mari stabiliți în Brazilia, două informații inedite. Citez: „Brazilia are fericirea să posede, în Muzeul de Artă Modernă din Rio de Janeiro, una dintre variantele sculpturii *Mademoiselle Pogany II* [Constantin Brâncuși – n.n.], în bronz poleit, donată acestui muzeu de către ziaristul Irineu Marinho (…).Valoarea sa este elocventă, căci este calculată la 20 de milioane de dolari și, în timpul nopții, este păstrată într-o casă de fier."

A doua informație, inedită pentru publicul brazilian, se referă la realizarea excepțională, prin notorietatea ei mondială, a sculptorului român Gheorghe Leonida: „Cel ce vine, în zilele noastre, la Rio de Janeiro, pe cale terestră, maritimă sau aeriană, zărește imediat minunatul monument al lui Isus Hristos (*Cristo Redentor*). A devenit simbolul acestui oraș." Potrivit presei mondiale, statuia de pe Muntele Corcovado este apreciată astăzi ca fiind „un brand al Braziliei și al Americii Latine, una din cele șapte minuni ale lumii moderne, vizitată anual de milioane de turiști". Profesorul Ático Vilas-Boas notează: „Puțini știu, însă, că figura (capul) acestei gigantice statui a fost opera unui român, sculptorul Gheorghe Leonida (1892–1942)." Ea a fost realizată la Paris, între anii 1927–1930.

Alte secțiuni importante ale impresionantei lucrări se referă la teatru (piese din dramaturgia celor două țări traduse și puse în scenă), învățământ superior, profesori români în cadrul universitar brazilian și profesori universitari brazilieni în învățământul superior românesc, contribuția semnificativă a acestora la mai buna cunoaștere reciprocă.

În domeniul politico-diplomatic se prezintă evoluția acestor relații de-a lungul a 130 de ani de existență (1880–2010): diplomația tradițională (cu un rezumat istoric); diplomația cu rezultate culturale pozitive, lucrări ale diplomaților români cu privire la Brazilia; vizita celor trei președinți români în Brazilia (1975–2001); activitatea deosebită desfășurată de Excelența Sa, dl. Ambasador Jeronimo Moscardo în România; vizite oficiale ale unor înalte personalități braziliene în România, precum și a celor române în Brazilia.

În secțiunea economie, comerț și finanțe, este remarcată contribuția economistului Mihail Manoilescu la dezvoltarea conceptului de modernizare a Braziliei, precum și a altor personalități române și braziliene.

Un capitol cuprinzător și la fel de interesant se referă la relația de interferență în domeniile științei și tehnologiei, evidențiind contribuția lui Emil Racoviță, Gheorghe Marinescu și, mai ales, a dr. Ana Aslan, care a vizitat Brazilia în noiembrie – decembrie 1973.

Nu lipsesc din lucrarea prestigiosului autor relatări despre prezența sportului românesc în Brazilia și a celui brazilian în România, precum și contribuția unor călători români în Brazilia sau brazilieni în România, care și-au publicat impresiile în lucrări de specialitate sau în presă.

Evocări inedite, interesante și laudative se referă, în aproape toate capitolele cărții, la activitatea diasporei române din Brazilia, în decursul celor 130 de ani de relații bilaterale. Este remarcată strădania încununată de realizări semnificative a unor personalități, precum profesorii-scriitori Jean Boghiu, Faust Brădescu, Alexandru Frâncu, Nelson Vainer, Marcel Preoțescu, Augustin Hila, preoții Anchidim Ușeriu și Pedro Balint și mulți alții, care au atras în jurul lor diaspora românească și au menținut viu și militant spiritul românesc și legăturile firești cu țara natală. Un rol important în realizarea acestui scop l-au avut asociațiile cultural-sociale *Casa Română* și *Societatea de Cruce Roșie* din Rio de Janeiro, Asociațiile Culturale *Amicii României*, din São Paulo și Curitiba, *Societatea Culturală Brazilia – România* din Brasilia D.F., creată și condusă de editorul Victor Alegria, precum și cea de la Fortaleza – capitala statului federal Ceará – al cărei lider este scriitorul Luciano Maia (profesor universitar la catedra de Romanistică a Universității Ceará), care din 1999 este și consul onorific al României pentru zona de nord-est a Braziliei.

Cartea *Brazilia și România: Punți culturale* cuprinde toate aspectele cultural-spirituale existente în relațiile dintre cele două țări prietene, cu puternice legături afective, bazate pe latinitatea comună.

Rândurile de față sunt opiniile sincere ale unui cititor care a trăit printre brazilieni timp de câțiva ani (1970–1975), în calitate de diplomat la Oficiul Diplomatic al României. Multe dintre personalitățile menționate în această operă literară de referință în istoria relațiilor dintre țările și popoarele noastre, îndepărtate geografic, dar foarte apropiate spiritual-afectiv, le-am cunoscut personal și am avut cu domniile lor relații bazate pe stimă și prietenie. Prezența biografiei lor în cartea profesorului Ático da Mota mi-a trezit o nostalgie afectivă pozitivă.

Această operă de referință pentru istoria relațiilor bilaterale dintre Brazilia și România confirmă pe deplin îndemnul pe care mi l-a adresat dramaturgul Eugen Ionescu, în cursul convorbirii avute la Pen-Clubul din Rio de Janeiro, în noiembrie 1971: „Nu uitați – ne îndemna ilustrul nostru compatriot

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

– că ceea ce durează în relațiile interumane și conduce la consolidarea lor este apropierea prin cultură."

*

Ático Vilas-Boas da Mota, academician, profesor universitar doctor, scriitor, folclorist, istoric, traducător, s-a născut în statul Bahia, Brazilia. A trăit mulți ani în Goiás, ținutul strămoșilor materni. Licențiat al Universității Federale din Rio de Janeiro (1957), a absolvit diferite cursuri de specializare în Argentina și Europa; doctor în Filologie romanică (Universitatea din São Paulo, 1972) cu teza *Formas de tratamento em Português e Romeno*.

A făcut parte din Misiunea *João Dantas*, 1961, ca atașat cultural pentru țările din Europa de Est. Prodecan al Facultății de Filozofie din cadrul Universității Federale din Goiás; a condus Departamentul de Educație și Cultură al aceleiași universități, timp în care a realizat, printre altele, prima Expoziție Internațională de Carte în Goiás (1963/1964). Este autorul și promotorul primului Plan de Stat pentru Cultură în Goiás (1972), pentru care a primit, în repetate rânduri, elogii și distincții din partea UNESCO (Paris).

Este membru cu drepturi depline sau membru corespondent al numeroase instituții culturale și științifice – Institutul de Istorie și Geografie din Goiás, Institutul de Istorie și Geografie din Bahia, din Matto Grosso, din Rio Grande do Norte, Institutul Brazilian de Istorie și Geografie, Societatea Braziliană de Geografie (Rio de Janeiro), Academia Braziliană de Litere din Brasília, membru corespondent al Academiei de Litere din Bahia; a fost profesor-asociat la Universitatea din București (1999/2000) și ex-prorector al Universității Internaționale din București (2000).

Laureat la numeroase concursuri naționale: Concursul de proză (Paraná), Concursul Național „Mário de Andrade" (São Paulo) – în cadrul secțiunii „Folclorul Național" (1972), Concursul Național de Folclor „Sílvio Romero" (MEC/ FUNARTE/ Campanha Nacional de Defesa do Folclore Brasilleiro), pentru monografia: *Catarismo, Inquisição e Judeus no Folclore Brasileiro*; ex-președinte al Comisiei Naționale de Folclor (IBECC – UNESCO/ Rio de Janeiro – 1992/1999). Decorat cu Ordinul Rio Branco (2000). Pionier în Brazilia în domeniul studierii culturii și civilizației române.

Președinte al Fundației Culturale Profesor [José Batista da – n.n.] Mota (Macaúbas – Bahia), unde a adunat o bogată bibliotecă, mai ales cu titluri în limba română și a amenajat și un muzeu de artă populară românească.

Opera:

Mutirão, Inquérito lingüístico-etnográfico-folclórico, Goiânia, 1964.

Aspectos da Cultura Goiana, Goiânia, Departamento Estadual de Cultura, 1972.

Provérbios em Goiás (Premiat la cea de-a XXVII-a ediție a Concursului Național „Mário de Andrade" (São Paulo), secțiunea „Folclor Național", 1972.

Queimação do Judas, Catarismo, Inquisição e Judeus no Folclore Brasileiro, Rio de Janeiro, MEC/FUNARTE, Institutul Național de Folclor, 1980 (Premiul „Sílvio Romero" de Folclor, 1976).

Rezas, Benzeduras et cetera: Medicina popular em Goiás, Goiânia, Editora Oriente, 1977, pentru care a primit Premiul I la Concursul Național de Folclor American din Brazilia.

Contribuição à História da Ciganologia no Brasil, Goiânia, Ed. Autor, 1982.

Momentos da História dos Romenos, Brasília, Editora Thesaurus, 1988.

Moments in the History of Romania, Brasília, Editora Thesaurus, 1992.

Ciganos, poeme, Brasília, Editora Thesaurus, 1998; volumul a fost tradus, în 2008, în limba română, în engleză și în rromani (este primul scriitor brazilian tradus în rromani).

România, Poemário Telúrico, Brasília, Editora Thesaurus, 1999.

Brasil e România: Ponte Cultural (conferință), în antologia *A Nova România*, Brasília, Editora Thesaurus, 1999.

Estrela Editorial dos Irmãos Taylor e José Oriente, Goiânia, Kelps, 2002.

Literatura Macaubense, Brasília, Fundação Cultural Professor Mota, 2003.

Estudos Ciganos (antologie), Brasília, Editora Thesaurus, 2005.

Alpondras: Travessia de Bucareste, Editora da UFG, 2005.

Brasil e România: Pontes Culturais, Brasília (D.F.), Editora Thesaurus, 2010.

Traduceri din limba română:

Constantin C. Giurescu, *A Transilvânia na história do povo romeno*, Rio de Janeiro, Grifo, 1977.

Ion Luca Caragiale, *Uma noite tempestuosa*, Brasília, Editora Thesaurus, 2005.

Ion Luca Caragiale, *Uma carta perdida*, Brasília, Editora Thesaurus, 2007.

***

Ático Vilas-Boas da Mota a devenit interesat de cultura română în 1951, când, elev fiind în ultimul an la Liceul de Stat din Bahia, l-a auzit pe părintele José Pereira evocând figura Maicii Domnului prin poezia *Rugăciune* de Mihai Eminescu. De atunci a intrat în legătură cu diverși romaniști și a început să învețe limba română, prin corespondență, cu profesorul Victor Buescu de la Facultatea de Litere din Lisabona. Printre numeroase cărți românești, a primit de la profesor și volumul de *Poezii*, tradus împreună cu poetul modernist portughez Carlos Queiroz, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea poetului român. „Excelentă traducere, care mi-a devenit carte de căpătâi în ceea ce privește lirica eminesciană", mărturisește profesorul Ático în opera sa *România și Brazilia: Punți culturale*.

În 1973, în orașul bahian Macaúbas, unde locuiește, a înființat **Fundația Culturală Profesor Mota**, ca un omagiu adus prof. José Batista da Mota, personalitate braziliană care și-a dedicat întreaga viață educării elevilor prin „metoda iubirii". Această instituție culturală și-a ales drept inspirator universal pe Mihai Eminescu (efigia lui se află în Sala Prezidiului). Elevi și studenți brazilieni participă la concursurile de poezie eminesciană pe care Fundația le organizează frecvent.

Lelia RĂDULESCU

Filiala „Ioan Slavici" – Colecția Brasiliana „Antonio Olinto"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Tragedia poloneză: Katyń după Katyń

Dr. Ion CONSTANTIN

Moartea tragică a președintelui polonez Lech Kaczyński și a unei părți importante din elita puterii politice din Polonia, la 10 aprilie 2010, în timp ce se deplasa la Smolensk pentru a-i omagia pe cei peste 22.000 de compatrioți (ofițeri – floarea armatei poloneze, medici, universitari, oficialități, avocați, scriitori, ziariști, piloți ș.a.), uciși în primăvara anului 1940, de către trupele NKVD, în pădurea de la Katyń (pe atunci URSS), a readus în actualitate unul dintre cele mai grave și mai controversate episoade din timpul celui de Al Doilea Război Mondial, care are un impact special nu numai printre cetățenii acestei țări. „Această tragedie este a doua petrecută la Katyń, iar elitele țării au fost din nou ucise", declara imediat după tragedia de la Smolensk fostul președinte polonez Lech Wałęsa.

În cele ce urmează ne propunem să reamintim cititorilor noștri ce s-a întâmplat în urmă cu 70 de ani, la Katyń și în alte locuri de pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, unde a fost exterminată elita militară și civilă poloneză.

În conformitate cu Protocolul secret al Pactului Molotov-Ribbentrop, din 23 august 1939, în ziua de 1 septembrie 1939, orele 5.00, Polonia a fost atacată de către forțele armate ale Germaniei hitleriste. Două zile mai târziu, Marea Britanie și Franța au declarat război celui de Al Treilea Reich. Conflictul s-a transformat rapid în cel de Al Doilea Război Mondial, punându-se, astfel, capăt definitiv politicii de *appeasement*. Datorită superiorității nete a forțelor armate germane, în pofida rezistenței eroice a armatei Poloniei, în decurs de trei săptămâni, cea mai mare parte a zonei sale centrale și de vest a căzut în mâinile dușmanului.

Pe 17 septembrie 1939, la orele 2.00 dimineața, ambasadorul Republicii Polone la Moscova, Wacław Grzybowski, a fost convocat la Comisariatul Afacerilor Externe pentru a i se prezenta o notă cu următorul conținut: „Războiul germano-polon a dus la falimentul intern al statului polonez... Varșovia, ca și capitală, nu mai există. Guvernul polonez s-a dizolvat și nu mai dă semne de viață. Aceasta înseamnă că statul polonez și Guvernul său au încetat, practic, să mai existe. Prin aceasta, tratatele încheiate între URSS și Polonia și-au pierdut valabilitatea. Lăsată în voia sorții și rămasă fără conducere, Polonia s-a transformat într-un câmp propice pentru diferite întâmplări și acțiuni neprevăzute, care pot deveni o amenințare pentru URSS. De aceea, guvernul sovietic, care și-a păstrat până acum neutralitatea, nu mai poate să-și mențină, în continuare, atitudinea neutră față de aceste fapte." În continuare, nota arăta „necesitatea luării sub protecție a populației din Ucraina de vest și Bielorusia de vest", de către Armata Roșie, căreia guvernul URSS i-a ordonat să treacă frontiera cu Polonia.[1] Grzybowski a refuzat să primească nota, ceea ce avea însemnătate doar simbolică. Stalin vorbise deja cu ambasadorul german, căruia îi comunicase hotărârea sa ca Armata Roșie să intre în Polonia, conform înțelegerii anterioare cu Hitler. La orele 4.20, unități ale armatei poloneze au semnalat, în apropierea localității Podwołoczysk din Podolia, primele trupe sovietice care trecuseră granița, declanșându-se lupte cu acestea. Câteva ore mai târziu, Radio Moscova anunța „dezagregarea totală a statului polonez". În acest timp, Armata Roșie se desfășura pe întreaga lungime a frontierei polono-sovietice. Încă din prima zi, armata sovietică a înaintat, rapid, pe teritoriul Poloniei, fără a întâlni rezistență poloneză, către linia de demarcație fixată de guvernul german și cel sovietic (râurile Pisia, Bug, Vistula, San). În același timp, armata germană și-a retras forțele la vest de această linie.

Situația fără ieșire creată prin atacarea, din două părți, de către două mari puteri, a determinat conducerea politică și militară poloneză să adopte calea refugiului în România. Varianta refugiului pe teritoriul românesc a fost luată în calcul datorită calității de aliat a României și a faptului că, având graniță comună cu Polonia, România devenise singura cale de refugiu a polonezilor spre libertate. În noaptea de 17/18 septembrie 1939, președintele Poloniei, Ignacy Mościcki, premierul Felicjan Składkowski și alți membri ai guvernului au trecut granița în România, fiind primiți cu ospitalitate la Cernăuți. Președintele și membrii guvernului au fost urmați de un mare număr de militari și civili, vehicule și materiale de război. În total, aproape 100.000 de civili și militari polonezi și-au găsit refugiul în România.[2]

În același timp, un număr de circa 250 de mii de soldați și ofițeri polonezi au fost capturați în campania din septembrie 1939, de către unitățile Armatei Roșii, care, contrar normelor juridice internaționale în materie, au fost predați trupelor NKVD și internați în mai multe lagăre de pe teritoriul Uniunii Sovietice. Luând în calcul incapacitatea lagărelor de preluare a unui număr atât de mare de prizonieri de război, lipsa mijloacelor necesare traiului pentru circa 250 mii de persoane, imposibilitatea asigurării unor condiții sanitare elementare, cât și unele considerente politice, corelate cu perspectiva apropiată a anexării la URSS a Ucrainei Occidentale și a Bielorusiei Occidentale, la începutul lui octombrie 1940, conducerea stalinistă a hotărât ca simplii soldați proveniți din regiunile răsăritene ale celei de A Doua Republici Polone să fie eliberați și lăsați să plece acasă, reținând 25 de mii dintre aceștia pentru construirea șoselei Nowogród Wołyński – Równe – Dubno – Lwów. S-a hotărât, totodată, ca ofițerii, polițiștii și alți lucrători ai organelor de securitate internă a Poloniei să fie concentrați în lagărele speciale de la Starobelsk, Koziolsk și Ostașkov. Timp de câteva luni, ofițerii polonezi au fost anchetați de NKVD, urmărindu-se în mod special stabilirea implicării acestora în războiul polono-sovietic, din iulie – august 1920, când se știe că Armata Roșie a suferit o rușinoasă înfrângere în Polonia, pe Vistula, trupele bolșevice fiind respinse de cele ale legendarului mareșal polonez Józef Piłsudski.

În împrejurările determinate de întorsătura războiului cu Finlanda, în mod neașteptat, în a doua jumătate a lunii februarie 1940 a fost adoptată hotărârea finală, privind eliminarea acestor „dușmani duri și inflexibili ai autorității sovietice", care „abia așteaptă să fie eliberați pentru a participa

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

activ la lupta împotriva puterii sovietice". Pe 5 martie 1940, Beria înainta lui Stalin nota cu caracter strict secret nr. 00794/B, având următorul conținut:

„Tovarăşului Stalin

În lagărele pentru prizonieri ale NKVD al URSS şi în închisorile regiunilor de vest ale Ucrainei şi Bielorusiei, în prezent sunt deținuți un număr mare de foşti ofițeri ai armatei poloneze, foşti lucrători ai poliției şi ai organelor de informații, membri ai partidelor poloneze naționaliste contrarevoluționare, participanți ai organizațiilor de insurecție contrarevoluționară, transfugii etc. Toți aceştia sunt duşmani înverşunați ai puterii sovietice, pătrunşi de ură față de orânduirea sovietică.

Ofițerii şi polițiştii prizonieri, aflându-se în lagăre, încearcă să continue activitatea contrarevoluționară, fac agitație antisovietică. Fiecare dintre ei nu face altceva decât să aştepte eliberarea pentru a obține posibilitatea de a se încadra activ în lupta împotriva puterii sovietice.

În regiunile de vest ale Ucrainei şi Bielorusiei organele NKVD au descoperit un şir de organizații de insurecție contrarevoluționară. În toate aceste organizații contra-revoluționare un rol activ de conducere l-au avut foştii ofițeri ai fostei armate poloneze, foşti polițişti şi jandarmi.

Între persoanele reținute, transfugi şi infractori ai hotarului de stat, a fost depistat un număr considerabil de persoane care sunt membri ai organizațiilor de spionaj şi de insurecție contrarevoluționară.

În lagărele pentru prizonieri sunt reținuți în total (în afara soldaților şi subofițerilor) 14.736 de foşti ofițeri, administratori, moşieri, polițişti, jandarmi, osadnici[3] şi agenți secreți, de naționalitate polonezi – peste 97%.

Între aceştia:

Generali, colonei, locotenent-colonei: 295;

Maiori şi căpitani: 2.080;

Locotenenți, locotenenți inferiori şi horungi:[4] 6.049;

Ofițeri şi comandanți inferiori ai poliției, ai trupelor de grăniceri şi ai jandarmeriei: 1.030;

Simpli polițişti, jandarmi, gardieni şi agenți secreți: 5.138;

Administratori, preoți catolici şi osadnici: 144.

În închisorile din regiunile de vest ale Ucrainei şi Bielorusiei sunt deținute în total 18.632 de persoane arestate (dintre acestea, 10.685 sunt polonezi), inclusiv:

Foşti ofițeri: 1.207;

Foşti polițişti, agenți secreți şi jandarmi: 5.141;

Spioni şi diversionişti: 347;

Foşti moşieri, fabricanți şi administratori: 465;

Membri ai diferitelor organizații contrarevoluționare şi de insurecție şi diferite elemente contrarevoluționare: 5.345;

Transfugi: 6.127.

Ținând cont de faptul că toți aceştia sunt duşmani inveterați ai puterii sovietice, NKVD al URSS consideră necesar:

I. A recomanda NKVD al URSS:

1) dosarele celor 14.700 de prizonieri aflați în lagăre – foşti ofițeri polonezi, administratori, moşieri, polițişti, agenți secreți, jandarmi, osadnici şi gardieni;

2) precum şi dosarele celor arestați şi ale celor care se află în închisorile din regiunile de vest ale Ucrainei şi Bielorusiei în număr de 11.000 de persoane – membri ai diverselor organizații de spioni şi de insurecție contra-revoluționară, foşti moşieri, fabricanți, foşti ofițeri polonezi, administratori şi transfugi – să fie examinate într-o ordine deosebită, cu aplicarea față de ei a pedepsei capitale – împuşcarea.

II. Examinarea dosarelor să fie efectuată în absența celor arestați şi fără prezentarea învinuirii, încheierea privind decizia judecății să fie efectuată în ordinea următoare:

1) persoanele care se află în lagărele de prizonieri – pe baza dosarelor prezentate de Direcția prizonieri de război a NKVD al URSS;

2) persoanele arestate – pe baza documentelor extrase din dosarele prezentate de NKVD al RSS Ucrainene şi NKVD al RSS Bieloruse.

III. Troica formată din tovarăşii Beria, Merkulov şi Baştakov (şeful Secției I Speciale a NKVD al URSS) să fie împuternicită cu examinarea dosarelor şi luarea deciziei.

/ss/ Comisarul Poporului pentru Afacerile Interne al URSS, L. Beria."[5]

Ținând cont de mecanismele de funcționare ale puterii sovietice de atunci, putem presupune că inițiativa acestei „rezolvări" a problemei prizonierilor de război şi deținuților polonezi i-a aparținut nu lui Beria, ci lui Stalin însuşi, a cărui dorință a fost transpusă într-un document corespunzător. Trebuie menționat că, personal, Stalin avea o aversiune specială față de militarii polonezi care luptaseră cu forțele bolşevice ruse în războiul din 1919–1920, în timpul căruia viitorul dictator sovietic îndeplinise funcția de comisar politic.[6] Aceasta explică implicarea directă a lui Stalin în sugerarea şi inițierea unor decizii care vizau soarta polonezilor, aspect relevat de o serie de documente publicate în ultima vreme.[7] Un alt motiv pentru lichidarea ofițerilor polonezi poate fi identificat şi în preocuparea lui Stalin de a-l „linişti" pe aliatul său nazist, Hitler.[8]

La propunerea lui Beria, în ziua de 5 martie, Biroul Politic a aprobat Nota Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne şi a decis să aplice „pedeapsa capitală prin împuşcare" celor 14.700 de prizonieri de la Starobelsk, Koziolsk şi Ostaşkov şi unui număr de circa 11.000 de polonezi aflați în închisorile din partea occidentală a Ucrainei şi din Bielorusia.[9] În rândul acestora intrau categorii diverse de prizonieri polonezi – militari, membri ai poliției şi serviciilor secrete, oficiali ai guvernului, agricultori şi industriaşi, locuitori din regiunile de frontieră, membri ai diferitelor „organizații contrarevoluționare de spioni şi sabotori" ş.a. – aflați în lagărele sau închisorile sovietice. Propunerea a fost aprobată de Stalin şi alți cinci membri ai Biroului Politic, organul suprem al Partidului Comunist: Voroşilov, Molotov, Mikoian, Kalinin şi Kaganovici. Aceştia doi din urmă, absenți în ziua respectivă, erau favorabili hotărârii, după cum a notat grefierul de şedință.[10] Cu luarea „verdictului", pe post de „Tribunal Special", ca şi cu partea organizatorică a execuțiilor a fost însărcinată o „Troică" centrală, alcătuită din Vsevolod Merkulov şi Basto Kobulov, ca adjuncți ai Comisarului Poporului pentru Afacerile Interne, şi Leonid Bastakov, în calitate de şef al Secției I Speciale a NKVD. Stalin şi Beria nu şi-au ales întâmplător oamenii, ştiau foarte bine cine poate duce la bun sfârşit asemenea operațiuni.

Ordinul de execuție a prizonierilor de război polonezi a fost dat probabil în ultimele zile ale lunii martie 1940, dar nu mai târziu de 1 aprilie. În acel moment, în lagărul de la Starobelsk se aflau 3.895 de prizonieri, la Koziolsk – 4.599, iar la Ostaşkov – 6.364.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Primele liste ale prizonierilor care trebuiau să fie trimişi din lagăre „la dispoziţia" NKVD, respectiv la locurile de execuţie, au fost primite la Koziolsk, Starobelsk şi Ostaşkov în zilele de 3 – 5 aprilie, iar în închisorile de la Minsk, Kiev, Harkov şi Cherson – în jurul datei de 20 aprilie 1940.[11] Fiecare dintre „listele morţii" cuprindea numele a circa 100 de prizonieri de război. Tabelele au fost întocmite de Secţia Specială 1 a NKVD. Purtând semnătura şefului Direcţiei pentru problemele prizonierilor de război, Piotr Soprunenko, listele propriu-zise erau însoţite de ordinul pentru comandanţii celor trei lagăre speciale privind trimiterea imediată a persoanelor care figurau pe tabele, la dispoziţia organelor NKVD din Smolensk, Kalininsk şi Harkov.

Timp de şase săptămâni (între 3 aprilie şi 13 mai 1940), prizonierii au fost organizaţi în grupuri de câteva sute de persoane şi preluaţi de secţiile NKVD din regiunile Smolensk, Voroşilovgrad şi Kalinisk. 4.404 de persoane din lagărul de la Koziolsk au fost îmbarcate, câte treizeci, în autobuze cu geamurile vopsite, transportate la Katyń, duse în pădure, cu mâinile legate la spate, împuşcate cu un glonţ în ceafă şi azvârlite în gropi comune. 3.896 de prizonieri de la Starobelsk au fost ucişi în localurile NKVD de la Harkov, iar trupurile lor au fost îngropate lângă localităţile Pietihatka şi Alekseievka. 6.287 de prizonieri de la Ostaşkov au fost executaţi în sediile NKVD de la Kalininsk (astăzi Tver) şi înhumaţi în localitatea Miednoje. În total, au fost lichidate 14.587 de persoane.[12] Potrivit unor informaţii din anii 1941–1943, numărul prizonierilor de război ucişi în cele trei lagăre ale NKVD, în aprilie – mai 1940, ar fi, totuşi, de 15.131.[13] Peste 7.300 de persoane au fost omorâte în alte închisori şi lagăre de pe teritoriul statului sovietic. Printre cei ucişi s-au numărat un amiral, 8 generali, 24 de colonei, 79 de locotenent-colonei, 258 de maiori, 654 de căpitani, 17 căpitani de marină, 3.420 de subofiţeri, câţiva preoţi militari, trei moşieri, un prinţ, 43 de oficialităţi, 85 de cetăţeni privaţi şi 131 de refugiaţi. Printre cei morţi s-au aflat 20 de profesori universitari, 300 de doctori, mai multe sute de avocaţi, ingineri şi profesori, peste 100 de scriitori şi ziarişti şi aproximativ 200 de piloţi de aviaţie.

Cunoaşterea adevărului despre masacrele de la Katyń este cu atât mai necesară, cu cât, vreme îndelungată, ele au constituit obiectul unei sistematice mistificări din partea statului sovietic, începând încă din momentul luării a mii de prizonieri polonezi, în toamna anului 1939. Când, în aprilie 1943, germanii au făcut public faptul că în pădurea de la Katyń au fost descoperite scheletele a mii de ofiţeri polonezi, a început o lungă şi diabolică şaradă a minciunilor.

În acelaşi moment a început, însă, şi lupta pentru ca lumea întreagă să afle că autorităţile sovietice şi NKVD sunt autorii monstruoaselor masacre de la Katyń. Acestea nu au constituit o acţiune criminală izolată, ci au fost cea mai mare verigă într-un lanţ întreg de manifestări ale conducerii staliniste în chestiunea poloneză.

Drumul spre adevăr în problema Katyń a fost unul extrem de dificil, în condiţiile în care autorităţile Uniunii Sovietice, serviciile speciale şi instituţiile controlate de acestea au acţionat în sensul ştergerii oricăror urme ale crimelor şi al împiedicării descoperirii celor care au ordonat şi executat asasinatele. Au ascuns, au distrus şi au falsificat dovezi, au negat orice indicii şi fapte. În relaţiile cu Polonia, dar şi cu reprezentanţii coaliţiei anti-germane, organele de stat sovietice au mers până la şantaj şi minciună pentru ca problema Katyń să nu ajungă să fie discutată în forurile internaţionale.

Guvernul polonez care acţiona în exil a fost acuzat de Uniunea Sovietică de colaborare cu Al Treilea Reich. Ca urmare a demersurilor sovietice s-a ajuns la ruperea relaţiilor diplomatice, şi aşa tensionate, între Uniunea Sovietică şi Republica Polonă, precum şi la eliminarea acesteia ca stat suveran din rândul statelor aliate.

Nu trebuie omise aici nici cinismul şi ipocrizia Aliaţilor, care cunoşteau din rapoartele serviciilor secrete împrejurările în care s-au comis crimele, contribuind astfel şi ei la ascunderea lor în faţa opiniei publice internaţionale.

În această situaţie, Uniunea Sovietică a continuat (din fericire fără succes) şi după război acţiunile de a impune, inclusiv în faţa Tribunalului Internaţional de la Nürnberg, versiunea mincinoasă asupra faptelor. Actul de acuzare împotriva conducătorilor celui de Al Treilea Reich, citit la 16 octombrie 1946, cuprindea, urmare a concluziei procurorului sovietic, acuzaţia de asasinare a 11 mii de ofiţeri ai Republicii Poloneze în pădurea de la Katyń. În cele din urmă, Tribunalul a adoptat o tactică de „abandon tacit" al problemei, astfel că masacrele de la Katyń nu se regăsesc în sentinţa finală.

În Polonia de după război, Katyń a fost un subiect interzis, orice referire la acesta fiind considerată un atac la adresa sistemului socialist şi a alianţei cu Uniunea Sovietică. Deşi dispărut din istoria oficială poloneză, acest moment tragic nu a putut fi şters din memoria istorică şi a conştiinţei naţionale poloneze.

În condiţiile în care demersurile pentru stabilirea adevărului nu au mai fost posibile în ţară, pentru o lungă perioadă de timp, această misiune a fost asumată de exilul polonez. Beneficiind de ample posibilităţi, comunitatea polonezilor din SUA a reacţionat energic încă de la primele dezvăluiri privind asasinarea militarilor şi civililor polonezi în URSS. Au apărut apoi o serie de lucrări şi studii bazate pe analiza relatărilor şi amintirilor adunate în arhivele Institutului Hoover de la Stanford şi ale Institutului şi Muzeului „Władyslaw Sikorski" de la Londra. În 1951, Camera Reprezentanţilor a numit o comisie specială care să se ocupe de problema Katyń. Materialul doveditor a fost transmis mai departe Adunării Generale a ONU cu scopul de a fi prezentat apoi Tribunalului Internaţional de la Haga. De asemenea, Congresul l-a însărcinat pe preşedintele american să sprijine concluzia raportului, care stabilea vina de necontestat a Uniunii Sovietice pentru masacrele de la Katyń.

Aceste încercări, care marchează drumul către adevăr, au fost boicotate sistematic, prin acţiuni potrivnice puse la cale de agenţi ai autorităţilor sovietice comuniste aproape în întreaga lume. În perioada politicii sovietice de „glasnost" şi „perestroika" s-au întreprins, la nivel oficial, mai multe încercări pentru clarificarea „petelor albe" din istoria relaţiilor polono-sovietice. Un demers spectaculos în acest sens a fost numirea, în anii '80, a unei comisii mixte polono-sovietice de istorici, a cărei activitate însă s-a încheiat cu un eşec. În chestiunile principale referitoare la Katyń, mai ales în ceea ce priveşte momentul producerii crimelor şi autorii lor, cele două părţi au ajuns la rezultate diferite. Cauza acestui eşec a reprezentat-o, în primul rând, imposibilitatea deschiderii, la data respectivă, a arhivelor secrete sovietice, care ar fi putut indica responsabilitatea sistemului sovietic pentru aceste crime. Comisia a fost dizolvată în 1990 şi documentaţia rezultată din

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

activitatea ei a fost trimisă la Arhiva Documentelor Recente de la Varşovia.

Abia după destrămarea URSS a devenit real accesul la arhivele fostei Uniuni Sovietice şi efectuarea primelor cercetări privind crimele de la Katyń. În primăvara lui 1990, în timpul întâlnirii dintre preşedinţii URSS şi Poloniei, lui Wojciech Jaruzelski i-a fost înmânată o mică parte din aceste documente, aşa-numitul „Pachet nr. 1", care cuprindea lista prizonierilor din cele trei lagăre de la Koziolsk, Starobelsk şi Ostaşkov împuşcaţi în pădurea Katyń, la Harkov şi Kalininsk.

Începând cu anii '90, soarta ofiţerilor polonezi omorâţi de către NKVD şi, în sens mai larg, a populaţiei poloneze supuse represiunii în URSS, a reprezentat subiectul cercetărilor sistematice în arhivele ruseşti. Primele au fost efectuate de Comisia Militară Poloneză a Arhivelor, numită în 1992, care în câţiva ani de cercetări în arhivele ruseşti a studiat şi a realizat copiile xerox a circa 165 de mii de file de documente, referitoare la desfăşurarea campaniei polono-ruse din 1939 şi la soarta prizonierilor de război polonezi în URSS. Copiile acestor documente se află în prezent în Arhiva Centrală Militară de la Varşovia, fiind editate în patru mari volume, în limbile polonă şi rusă, de către Direcţia Generală a Arhivelor de Stat din Republica Polonă, în colaborare cu Agenţia Federală Rusă pentru Arhive, în anii 1995–2006. Aşa cum rezultă din experienţa specialiştilor care au efectuat investigaţii în arhivele fostei URSS, cercetarea destinului polonezilor supuşi represiunii pe teritoriul fostei URSS este împiedicată de o serie de factori, care decurg atât din caracterul fondurilor de arhive rămase de la organele de securitate sovietice, cât mai ales din restricţiile existente în ceea ce priveşte accesul în unele dintre acestea, care nu sunt nici până azi cunoscute şi descrise în amănunt.

Pe lângă volumele de documente, în ultimii ani au fost publicate mai multe lucrări şi studii de specialitate referitoare la masacrele de la Katyń, în primul rând în Republica Polonă, dar şi în alte ţări. Tema a fost abordată în diverse reuniuni ştiinţifice internaţionale, inclusiv în România, aşa cum am arătat mai înainte. Nu mai puţin, Katyń a constituit subiectul unor remarcabile creaţii artistice, dintre care menţionăm recentul film al celui mai mare regizor polonez din toate timpurile, Andrzej Wajda. Având în mod semnificativ premiera pe data de 17 septembrie 2007 – ziua în care Armata Roşie a atacat Polonia, în 1939 –, filmul realizat de Wajda începe cu o scenă memorabilă, ce exprimă perfect drama poloneză: un lung convoi de refugiaţi polonezi dezorientaţi merg înainte... De undeva, din mulţime, cineva strigă: *„În spatele nostru sunt nemţii"*, iar de altundeva se aude: *„În faţă se află sovieticii, care ne-au invadat!"*. Oamenii, dezorientaţi, încearcă să aleagă încotro să meargă. Ideea este de-a dreptul genială, o metaforă a neputinţei de a fi polonez în acele timpuri sălbatice. „Aş fi putut să fac un film politic – arăta Andrzej Wajda –, în care să arăt toate tratativele secrete pe subiectul Katyń, să arăt ce atitudine au avut marile puteri faţă de această tragedie. Un film despre cum, după război, polonezii au fost abandonaţi de Aliaţi şi au fost minţiţi o lungă perioadă de timp... Am făcut însă un altfel de film, care arată acelaşi adevăr dureros, dar în care eroii nu sunt ofiţeri şi soldaţi, ci femeile acestora, care aşteaptă, chinuitor, întoarcerea soţilor, fraţilor şi a copiilor. Ele trăiesc aşteptând, în fiecare zi, în fiecare minut, ani la rând, fără să abandoneze speranţa că vor deschide într-o zi uşa şi în prag va sta bărbatul pe care îl aşteaptă atât de mult." Întrebat de unii jurnalişti ruşi, de ce ofiţerii şi soldaţii polonezi n-au luptat mai mult, de ce n-au opus rezistenţă şi s-au lăsat luaţi prizonieri şi ucişi..., regizorul a răspuns, cu o voce tristă, dar fermă: „Pentru că nici o minte civilizată nu şi-ar fi putut închipui ceea ce a urmat."

Note:

1. *Sprawa polska w csasie drugiej wojny światowej na arenie międzynarodowej. Zbiór dokumentów (Problema poloneză în timpul celui de Al Doilea Război Mondial pe arena internaţională. Culegere de documente)*, Varşovia, 1965, doc. 44, p. 83; Arhiva M.A.E., fond 71/România, 1939, 15 – 30 septembrie, dos. 116, p. 93; *Marea conflagraţie a secolului XX: Al Doilea Război Mondial*, Bucureşti, Editura Politică, 1974, p. 83.

2. Vezi pe larg Ion Constantin, *Din istoria Poloniei şi a relaţiilor româno-polone*, Bucureşti, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2005, pp. 191-202.

3. Osadnic (osadnik) este termenul folosit de sovietici pentru veteranii din armata poloneză, care au rămas în regiunile de vest ale Ucrainei şi Bielorusiei, cedate Republicii Polone, ca urmare a Tratatului de la Riga (1921), şi care au fost ocupate de Armata Roşie în septembrie 1939.

4. Horungii sunt o categorie de militari din armata poloneză situaţi ierarhic între ofiţeri şi subofiţeri.

5. *Polonezii în anii celui de Al Doilea Război Mondial. Culegere de documente* (alcătuitor, introducere, note şi comentarii – Anatol Petrencu), Chişinău, Editura Cartdidact, 2004, doc. 71, pp. 102-104.

6. Aşa cum arată istoricul Andrzej Paczkowski, Stalin a avut o mare „contribuţie" la eşecul Armatei Roşii în bătălia de pe Vistula, în urma căreia a fost blocat drumul comunismului spre Europa. Viitorul dictator sovietic n-a uitat niciodată acest afront şi nici pe aceia care l-au criticat cu ocazia lui: Troţki şi mareşalul Tuhacevski, care se afla în fruntea trupelor Armatei Roşii. Aceasta explică neîncrederea conducătorilor sovietici – şi în special a lui Stalin – faţă de Polonia, faţă de polonezi şi faţă de toţi cei care şi-au adus o contribuţie la redobândirea independenţei: nobilimea, armata şi Biserica (Andrzej Paczkowski, *Polonia, „naţiunea duşmană"*, în *Cartea Neagră a comunismului. Crime, teroare, represiune*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 337).

7. Vezi *Polonezii în anii celui de Al Doilea Război Mondial. Culegere de documente*, doc. 57, pp. 83-84.

8. Louis Robert Coatney, *The Katyń Massacre: An Assessment of its Significance as a Public and Historical Issue in the United States and Great Britain, 1940–1993*, teză de masterat prezentată la Western Illinois University în anul 1993, p. 17.

9. *Katyń. Dokumenty zbrodni (Katyń. Documentele crimei)*, vol. 2: *Zagłada: marzec – czerwiec 1940 (Descărcarea: martie – iunie 1940)*, Varşovia, Editura Trio, 1998, doc. 1, pp. 41-42; *Polonezii în anii celui de Al Doilea Război Mondial. Culegere de documente*, doc. 72, pp. 104-105. Vezi şi Andrzej Paczkowski, *loc. cit.*, p. 342.

10. Pe textul şi pe câmpul primei pagini a documentului şi-au pus semnăturile de aprobare I. Stalin, K. Voroşilov, A. Mikoian, V. Molotov. Secretarul lui Stalin, care îndeplinea practic funcţia de grefier de şedinţă, a notat: „Kalinin – pentru, Kaganovici – pentru". (*Polonezii în anii celui de Al Doilea Război Mondial. Culegere de documente*, p. 104).

11. *Polonezii în anii celui de Al Doilea Război Mondial. Culegere de documente*, doc. 51, pp. 114-116; doc. 184, pp. 293-296; doc. 196, pp. 314-318.

12. *Katyń. Dokumenty zbrodni*, vol. 2, p. 17; Andrzej Paczkowski, *loc. cit.*, p. 343.

13. *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mină americană de huilă cocsificabilă deschisă pentru metalurgia românească: „Virginia Pocahontas – 6"

Dr. Ing. Florea NEAGU

„Veritas odium parit"
(„Adevărul aduce ură")
Terentius, *Andria*, I

Anemierea instituțională și căderea economică, de care e cuprinsă România de câțiva ani buni, nu cred că ar mai trebui demonstrate nimănui. Românii le cunosc nemijlocit și le resimt dureros, străinii le află numaidecât ce se apropie de țara noastră și văd că binele, măsurat cu atâția descriptori, scade, iar răul, și el evaluat printr-o altă mulțime de indicatori, crește. *„Nu se poate vorbi de sporirea avuției publice în același timp în care populațiunea descrește pe – un pământ roditor și înzestrat cu toate de la natură."* (M. Eminescu, XIII, 237). Nu numai depopularea, înțeleasă ca măsurător sumator al căderii demografice prin care trece România, dar și cei prin care se apreciază evoluția descurajantă din învățământ și cultură, din industrie și agricultură, arată, fără putință de tăgadă, spre întunecatul orizont de secătuire a resurselor de viață și de pierdere a identității spirituale.

Fie numai și invocarea aluzivă a cadrului general în care industria românească, atâta cât mai e, se zbate între pieire și revigorare, ne convinge de raporturile de înrâurire a mediului social-economic asupra întregului. Tocmai importanța industriei, văzută ca parte, vine să explice apariția în ultimii ani, în discursul politic al unora din „pătura superpusă", cum i-ar fi numit Eminescu, a ideii de **reindustrializare**. Dar strigătul de chemare către reindustrializare, fără a lua în seamă veriga premergătoare, aceea de **dezindustrializare**, astupă vederea către trecut și, prin acesta, demersul prospectiv este lipsit de premiza diagnosticului. Iată pentru ce ni se pare potrivit a porni la reindustrializarea României fără rupturi între adevăruri, adică între veriga industrializării postbelice și reindustrializare viitoare, se impune adevărul verigii de **dezindustrializare**, pornită numaidecât și neînduplecat în primele zile ale anului '90 din veacul trecut.

Ruptura dintre industrializarea postbelică și reindustrializarea dorită de unii pentru viitor, ruptură provocată de eliminarea din câmpul de investigație aplicată a dezindustrializării, încă neisprăvită, ușurează prin simplificare manipularea reliefului mintal și de aici nu mai e decât un pas până la stăpânirea reliefului de resurse naturale ale poporului român.

Sărăcirea mentalului și împuținarea fondului de resurse naturale devine astfel calea de înstăpânire în relieful geopolitic. Nu mai stăruim aici asupra acestei mecanici bine deslușite în moștenirea de filosofie economică lăsată de Mihai Manoilescu și concis formulată de învățătorul acestuia în ale economiei, Mihai Eminescu:

„Sunt acum două feliuri de esterminări – cea prin sabie, sigur cea mai puțin eficace, și cea prin sărăcire, care este cea adoptată de politica economică a Occidentului și care este cu putință atuncea când un neam răsărit la soare

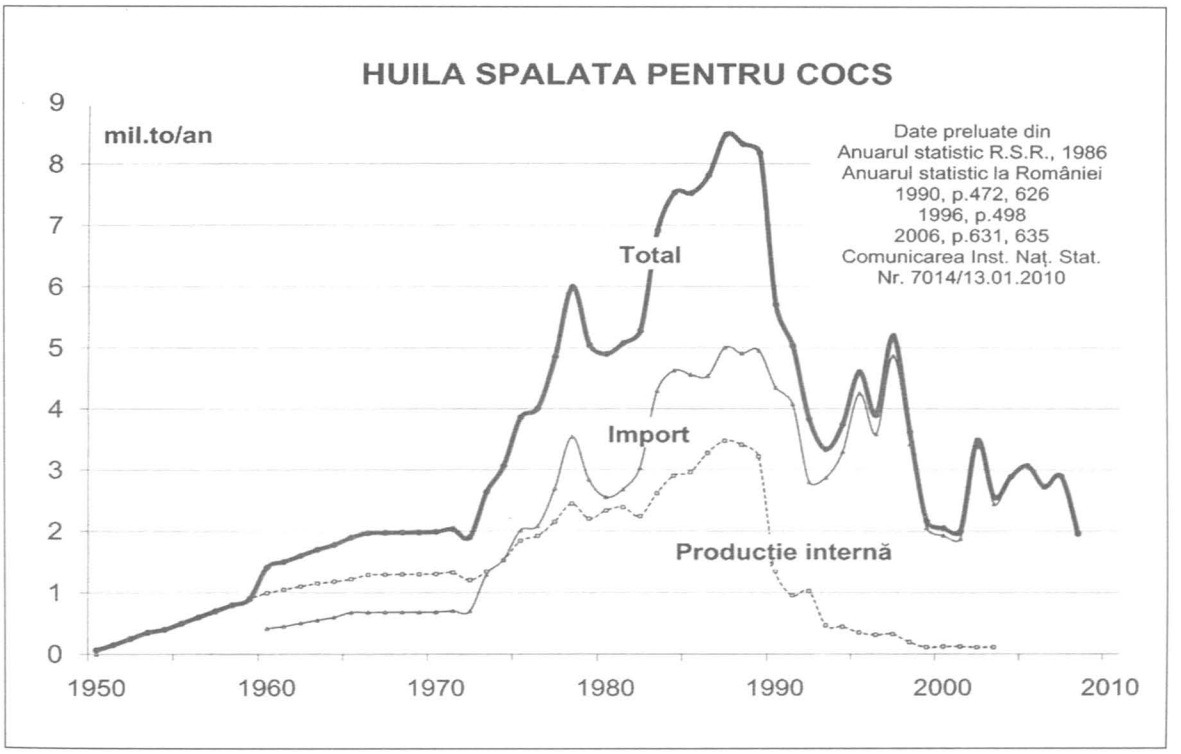

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autorul, cu elicopterul firmei, către „VP – 6"

fără civilizație economică imitează precum ca copiii formele intelectuale ale culturei străine, fără a crea alături corelatul acelei culturi, industria și meseriile." (vol. IX, 478) Actualitatea acestei diagnoze explicative, formulate cu atâția ani în urmă, ne va ușura demersul de adâncire a cunoașterii rolului materiilor prime minerale în mecanismul economic contemporan, în care se înscrie aventura deschiderii acelei mine de huilă cocsificabilă din SUA pentru siderurgia românească în plină dezvoltare.

Finitudinea resurselor minerale și caracteristica lor specifică de a fi **neregenerative** au fost cu greu înțelese de către cei care au decis creșterea economică a României postbelice. De aici s-au tras acele spasme de insuficiență iminentă în alimentarea industriei cu unele produse minerale. Combustibilii minerali au fost acele substanțe minerale utile ce au confirmat convingător semnalul căderii dat de epuizarea rezervelor autohtone de minereu de fier (1971). Declinul ireversibil al extracției de țiței (1976), de gaze naturale (1986) avea să prevestească reducerea bruscă a masei miniere sumare, extrase în România, de la 164 mil. tone, în 1986, la 58 mil. tone în 2001. Acesta este cadrul general de evoluție a industriei extractive românești în anii de după război. În acest relief dinamic apare și evenimentul „mina românească de cărbune cocsificabil, deschisă în SUA", cum a fost el reținut de presa vremii.

Evoluția producției interne de huilă spălată pentru cocs, văzută în perspectiva ultimilor 50 de ani ca fenomen particular în peisajul general al industriei postbelice, confirmă acea orientare, cunoscută din studiile de fundamentare a investițiilor, elaborate la Institutul de Proiectări Miniere din București, de a părăsi practica unei singure surse de import și de a recurge la mai multe zone de aprovizionare cu minereu de fier și cu cărbune cocsificabil.

Forma grafică de prezentare a extracției și a consumului de huilă pentru cocs poate fi mai sugestivă și mai lesnicioasă în identificarea specificului de manifestare a acestor consumuri. Ce putem observa?. În ultimii 15 ani, descreșterea începe să capete aspect de cădere neînduplecată. Cerințele de huilă pentru cocs se reduc până la o pătrime din mărimea lor maximală (1987), iar producția internă de această resursă devine nesemnificativă.

N-aș vrea să se creadă că asigurarea creșterii industriale ar fi fost orientată comod și exclusiv pe importuri. Gânditorii de la IPROMIN au ajuns la această a doua cale, cea a importului de completare, numai după ce au cercetat căile de ridicare a factorului de recuperare a rezervelor autohtone de substanțe minerale utile. Limitând expozeul numai la huilă, voi menționa una din căile de recuperare a rezervelor blocate în pilierii de siguranță pentru construcțiile de suprafață și cursurile de ape. Așa a sugerat ing. Mihail Jan Andrei de la institutul amintit, într-un proiect al său, să se mute Jiul de Vest și căile de comunicație din acea vale în tunele săpate în masivul muntos, mai spre Sud. Prin acest procedeu se va putea trece la exploatarea importantelor rezerve blocate în pilierii de protecție a acestor cursuri de ape și căi de comunicație. Rămân la credința că ideea nu se va pierde. Poate, însă, ea ne va fi oferită cândva de niscaiva firme străine și bine plătite. Procedeul n-a fost avizat de forurile competente. În schimb, aceste foruri au acceptat o altă idee provenită de la IPROMIN: importul să fie asigurat din mai multe surse. Așa s-a făcut că și America de Nord a fost inclusă printre sursele de huilă pentru cocs.

Deschiderea de la începutul anilor '70 către piața industrială occidentală a netezit calea de realizare a importului de huilă pentru cocs. În interviul acordat de Președintele României, Nicolae Ceaușescu, revistei americane „News Report", în ziua de 19 iunie 1974, ziaristului Robert A. Haeger, se putea afla că:

„În ce privește Statele Unite, până acum am putea spune că suntem numai la început /…/ Sunt însă în curs o serie de tratative cu un număr mai mare de firme care ar putea duce la crearea unor întreprinderi mixte de mai mare amploare." („Scânteia", 2 iulie 1974). Este de presupus că și ambasadorul nostru la Washington, răposatul Corneliu Bogdan, și titularul de la comerț exterior, Ion Pățan, cel care, pe neașteptate și chiar surprinzător pentru mine, m-a introdus în acțiune în seara zilei de 12 septembrie 1974, stăruiau în promovarea asigurării cu cărbune cocsificabil din SUA.

Prin strădaniile consilierului economic, cum se recomanda atunci dl. Napoleon Fodor, și pe cheltuiala firmei Island Creek Coal Company din Kentucky, luni, pe 23 septembrie, am ajuns cu avionul firmei la Lexington. E adevărat că, în drum spre Lexington, am făcut un mic ocol prin Cleveland, de unde s-a urcat în avion și senatorul Al. Gore. Așa l-am cunoscut pe cel cu care am negociat apoi deschiderea minei pentru România. Fire deschisă, mereu zâmbitor, a început să mă uimească prin râsul său hohotit. Râdea des. Parcă-și căuta chiar prilejul să râdă. După ce avionul s-a înscris pe traseul său către Kentucky, senatorul a întrebat cât e ceasul. Cornel Iliescu și cu mine ne-am uitat fiecare la ceasul său și, aproape simultan, am pronunțat – unsprezece și un sfert. Râsete. Dup ce s-a liniștit din râsete, senatorul, pe care-l cunoscuserăm cu o jumătate de oră în urmă, ne-a și explicat

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

comicul situației: „Un senator american, acum om de afaceri, n-are ceas, iar doi comuniști umblă cu ceasuri de aur!“ Și iar râsete. Seara, la sediul firmei din Lexington, am și trecut la examinarea condițiilor naturale de zăcământ și la tehnologia de exploatare.

Island Creek Coal Company

Firma, fondată în 1902, în statul West Virginia, își schimbă numele în Island Creek Coal Company și se înregistrează în 1911. În anul 1968 devine subsidiară a companiei multinaționale Occidental Petroleum Corporation din California. Prin aceste scurte precizări vreau să înlătur unele referințe inexacte din presa românească.

Cele patru sucursale ale companiei operează în cinci state, având în exploatare atunci, în anul 1974, 36 de mine, ce produceau 23 de milioane de tone, adică aproape 4% din extracția totală a Statelor Unite.

În anul negocierilor, 1974, în Island Creek Coal Company lucrau 7.200 de angajați, din care nouă zecimi muncitori și o zecime funcționari (maeștri, directori, vânzători, funcționari), încadrați la următoarele tarife:

– muncitor în mină – 50$/post;
– brigadier (la 10 mineri) – 15.000 $/an;
– șef sector (inginer) – 18.000 $/an;
– șef de mină – 25.000 $/an (tarif variabil);
– șef de sucursală – 40.000 $/an;
– președinte executiv – 75.000 $/an.

În bilanțul firmei pe anul 1973, valoarea producției realizată se ridica la 301 mil. $, față de suma costurilor de 293 mil. $. Diferența, ca venit net, a mers la Occidental Petroleum Co., din Los Angeles.

În ce privește rezervele de cărbune din câmpurile miniere ale firmei Island Creek, acestea erau evaluate în *Keystone Coal Industry Manual*, 1974, p. 621, la 4,430 miliarde tone, în timp ce totalul acestora în SUA se ridica la 102,74 miliarde tone, ceea ce înseamnă cam tot aceeași proporție de 4%, întâlnită la raportul extracției anuale. Manualul amintit așează firma Island Creek în clasa 1 de producători de cărbuni din SUA, toți marii producători fiind grupați în 10 clase.

Mina „Virginia Pocahontas – 6“

Mina „VP – 6“, vipisixs, cum i se spune prin partea locului, în vorbirea curentă, se găsește în marginea de sud a câmpului minier Pocahontas din Districtul Buchanan, în partea de sud-vest a statului. Obiectul de activitate al minei este exploatarea stratului 3 din formațiunea Pocahontas, formațiune din alcătuirea sistemului Pennsylvanian, dispus sub Permianul local, și cuprinde, în enumerare ascendentă, straturile de cărbune no. 2; 3; 4; 5; 6; 7.

Cel mai productiv dintre ele este stratul no. 3. Grosimea lui medie atinge 10 m, adâncimea în zona Buchanan începe a depăși 300 m. În Virginia, cărbunele din stratul 3 Pocahontas este caracterizat prin următorii parametri:

– Umiditate (%)... / ... 1,9 – 5,3;
– Volatile (%)... / ... 15,5 – 21,8;
– Carbon (%)... / ... 71,3 – 78,8;
– Cenușă (%)... / ... 2,3 – 6,0;
– Sulf (%)... / ... 0,3 – 0,8;
– Putere calorică (%)... / ... 7784 – 8.306 kcal/kg.

Scurtele referințe despre compania Island Creek, cu care am negociat deschiderea minei „VP – 6“, și despre cărbunele cocsificabil din formațiunea geologică Pocahontas, mi se par suficiente pentru a stăvili șuvoiul de inepții și neadevăruri, slobozit în presă, din care se poate afla fie slaba calitate a cărbunelui de acolo, fie că firma, întemeiată, cum am văzut, în anul 1902, n-ar ființa decât de prin 1967, fie că președintele acesteia, senatorul Al. Gore, ar fi de obârșie bănățean.

Legendele, fie că prin ele se urmărește adunarea de niscaiva foloase, fie că ar avea numai darul înfrumusețării unor circumstanțe sau personalități, au încărcat cu încântare sau balast informativ istoria acelor locuri, pe unde soarta mi-a purtat pașii. Așa, ca să mă îndepărtez de legendele de azi cu patru veacuri îndărăt, nici astăzi nu se poate ști ce este în-

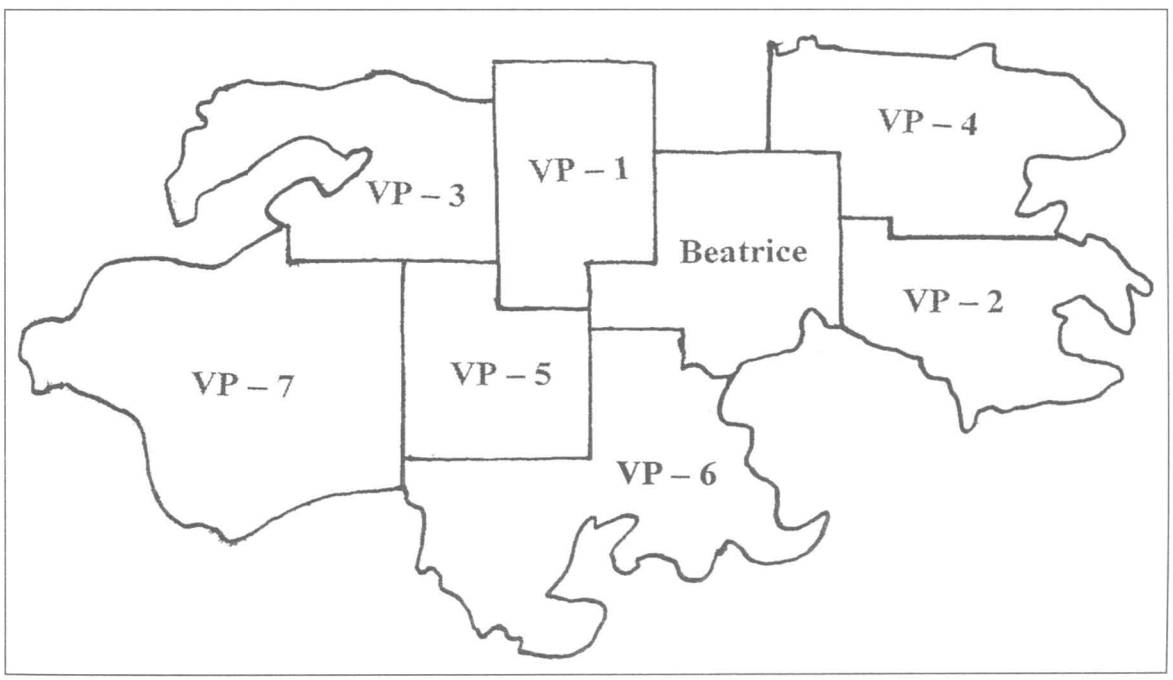

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

chipuire şi ce este adevăr în relatările memorialistice ale căpitanului englez John Smith (1580–1631), salvat de la moarte de micuța Pocahontas, fiica şefului cel mare de trib. Căpitanul englez ajunsese în Virginia în 1607, în luna decembrie, după ce-şi căpătase aureola de glorios combatant în luptele de pe Valea Teleajenului şi pe Valea Oltului dintre acoliții imperialilor şi cei ai turcilor. John Smith descrie, în anul 1630, în *The True Travels Adventures and Observations of Captaine Jonh Smith in Europe, Asia, Africa and America*, locurile pe unde a luat parte la luptele lui Radu Şerban, alături de alți tunari englezi şi scoțieni. În confruntarea de pe Teleajen el cade prizonier, apoi se refugiază în Rusia şi de acolo revine în Anglia (1604). Înaintaşii au dreptul la a li se cunoaşte fapta. Ei au dreptul la cunoaşterea adevărului despre faptele lor. Altfel, „neştiuți se pierd în taină ca şi spuma nezărită".

Negocierile, aşa numindu-se eufemistic încordările dintre cele două părți, fiecare voind să-şi impună interesele, s-au desfăşurat la Lexington. Pe fondul curiozității mele profesionale, am introdus în lanțul încleştărilor dintre ofertanții localnici şi investitorii români o vizită la minele Pocahontas. Valoarea informațiilor preluate din subteran era dată de condiția principală de livrări către investitor, şi anume că plata tonei se va face nu la prețul de piață în momentul livrării, ci la costul extracției şi preparare. Această condiție de decontare a creditului de investiție către partea română la costul de producție şi nu la prețul de piață al tonei de cărbune cocsificabil ajuns la Galați, în România, a fost, din motive evidente, apreciată în chip deosebit de către cei ce m-au însărcinat cu negocierile afacerii. Eu însă m-am ferit să menționez, în textele publicate despre aventura „VP – 6", această condiție convenită cu senatorul Al. Gore Sn. Am evitat să vorbesc eu despre mine.

Dar astăzi, marți 27 aprilie 2010, la peste şase ani de când am scris textul de față, aflu din stenograma Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., din ziua de 2 august 1975, că alții sunt cei care rețin condiția esențială de recuperare deosebit de avantajoasă pentru partea română: *„În ce priveşte SUA, se tratează cu firma Island Creek participarea la înființarea unei societăți mixte pe costuri la un zăcământ de cărbune cocsificabil de calitate superioară. Partea română ar urma să participe cu finanțarea lucrărilor de investiții, urmând ca pe întreaga durată a societății să primească la preț de cost o cotă de cărbune proporțională cu cota de participare la investiții plus dreptul de opțiune pentru o cotă de cărbuni egală cu prima livrată la prețul pieții."* Semnează această notă miniştrii N. Agachi, B. Almăşan, Fl. Dumitrescu, I. Pățan, M. Marinescu şi directorul Băncii Române de Comerț Exterior, V. Voloşeniuc pe data de 14.07.1975, cu nr. 248/XV [ACIN, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie; pachetul 193/1975, fila 64 (verso)]

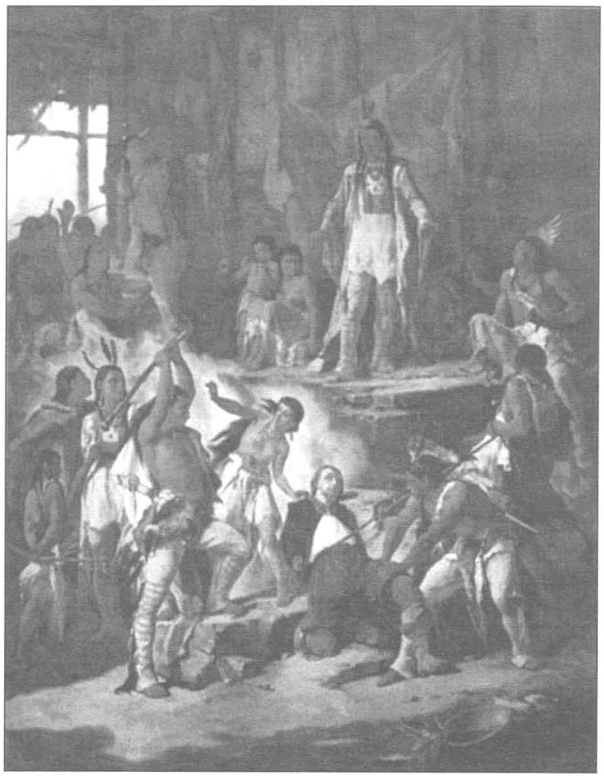

Victor Nehlig (1830–1909) – *Pocahontas şi John Smith*, 1870

Ziua de marți, 24 septembrie 1974, a fost pentru mine încărcată şi obositoare, dar plină de satisfacții profesionale. Traseul, început dis-de-dimineață din Lexington cu avionul firmei, condus tot de către cei doi flăcăi zdraveni – cehul Wujoik şi estonianul A. Yacas – până la Buchanan (W.Va.), unde am schimbat avionul cu un elicopter, cu care am ajuns la mina „Virginia Pocahontas – 3".

Ing. Florea Neagu, la intrarea în mina „VP – 3"

Aici am putut vedea pe viu frontul lung de abataj, echipat cu mecanică americană. Câteva date, cât mai reduse ca număr, din care să se poată vedea ce însemna atunci livrarea cărbunelui la costul de producție, nu la prețul de piață.

– Capacitatea minei „VP – 3" (t/zi): 5.000;

– Producția zilnică în 1974 (t/zi): 3.700;

– Numărul abatajelor frontuale: 2;

– Costul extracției ($/t): 19,72.

La întoarcere, am aterizat la Trei – State Airport, lângă Huntington, unde

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

am schimbat helicopterul cu avioneta ce-l aducea pe senatorul Al. Gore de la Washington. Am închis astfel ocolul făcut cu automobilul, avionul, helicopterul şi vagonul de mină.

Miercuri 25 septembrie, la orele 13.30, am început repriza cea mai tensionată a negocierilor. De o parte – noi patru, de cealaltă, americanii – patru, cu St. Barker jr. în frunte. Atunci, ne-am putut da seama că prezentabilul şi zâmbitorul domn Barker nu este un susţinător al afacerii.

Găsesc în notele mele zilnice că „... noi am întrebat dacă mai are rost să negociem, de vreme ce ei nu pot semna acordul cu noi fiind limitaţi în acest drept de cineva. În acest moment de încordare a discuţiilor, Barker a părăsit sala pentru o jumătate de oră, iar noi, cu ceilalţi trei americani de faţă, am făcut glume". După ce a trecut acea jumătate de oră, Barker a revenit, însoţindu-l pe senator. Al. Gore s-a aşezat lângă mine de parcă ar fi vrut să mai netezească ruptura, zicând: „Afacerile se fac în paşi, unu, doi, trei, patru, cinci. Suntem numai la pasul doi!" Senatorul ne dă o altă scrisoare către V. Pungan, propunând livrări combinate din producţia minelor din Pocahontas cu a unei mine din Upsur, „... astfel încât..." râde cu hohote şi, bătându-mă pe umărul stâng, pleacă. Aşa am încheiat discuţiile la ora 17.35. A doua zi ne-am revăzut la 8,30, iar după amiază am plecat la Washington cu avionul lor. Astfel, am epuizat şi treapta a doua a tratativelor din scara senatorului, evitând întreruperea negocierilor. Pe 27 septembrie, la orele 12.00, senatorul ne-a invitat, pe mine şi pe Cornel Iliescu, la Congres, unde a început un curs de mecanică socială aplicată în expunerea sa ilustrată pe viu: puterea legislativă în exerciţiul real al confruntărilor cu puterea executivă, drept constituţional ciuntit în cazul Wattergate ş.a. De la Capitoliu, în maşina senatorului, am purces la vizitarea oraşului-capitală. La Jockey Club, senatorul şi-a expus pe îndelete biografia: „... sunt din Tennessee şi am avut noroc în viaţă..." a început un larg expozeu al drumului pe care l-a dus destinul. Întrebările mele asupra unor amănunte din viaţa senatorului erau adesea însoţite de dojana colegului Napoleon Fodor, exprimată concis cu ajutorul bocancilor pe sub masă.

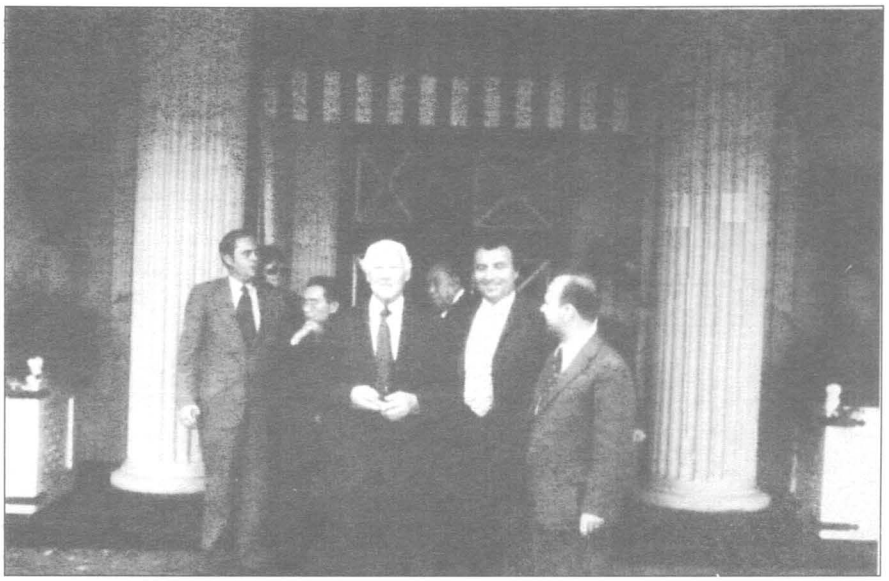

La ieşirea din Jockey Club, Washington: Al. Gore Senior, Florea Neagu, N. Fodor

*

Albert Gore Senior

„Să urmăreşti gândurile
oamenilor de seamă
este ştiinţa cea mai ispititoare."
A.S. Puşkin, *Arapul lui Petru cel Mare*, III, 2

Născut la 26 decembrie 1907 în statul Tennessee, Al. Gore şi-a început şcoala într-o clădire cu o singură încăpere la Possum Hollow. Ca să aibă bani pentru taxa de colegiu, el a început să predea într-o şcoală, tot aşa, cu o singură încăpere din zona muntoasă a ţinutului natal. În 1936, Gore termină Facultatea de Drept şi, în 1938, este ales în Camera Reprezentanţilor pentru 14 ani, cu o întrerupere în cursul celui de Al Doilea Război Mondial. În alegerile din 1952 devine senator, dobândind reputaţia de combatant parlamentar iscusit şi membru viguros al Partidului Democrat. Una dintre realizările lui majore din anii '50 a fost lansarea sistemului naţional de autostrăzi, inspirat de Autobanhn-urile germane. Mai târziu, ca membru al Comitetului de Relaţii Străine din Senat, s-a opus războiului din Vietnam. Liberalismul lui Gore a fost găsit drept explicaţie la înlăturarea sa, în 1970, din politică, în favoarea republicanului Bill Brock.

Gore a întâlnit-o pe viitoarea sa soţie, Pauline, în Nashville şi s-au căsătorit în 1937 în Cartage, Tennessee.

La masa de încheiere a negocierilor, la Jockey Club, cum am mai arătat, senatorul relata cu plăcere momente din viaţa sa, fapt ce m-a încurajat să-l rog să ne spună cât de curând va veni la Bucureşti pentru semnarea acordului convenit împreună.

– Credeţi că veniţi până la noul an, 1975?, am întrebat eu.

– Nu! Ar fi prea repede.

– Atunci veniţi la iarnă?

– Nu! Trebuie să convin cu boss-ul, cu d-l Armand Hammer, preşedintele firmei-mamă – Occidental Petroleum. Şi mai trebuie să convenim o vizită la Moscova.

– Aveţi ceva afaceri şi în URSS?

– Nu, nu alte afaceri, ci „VP – 6". Domnule Neagu, eu sunt om de afaceri, nu pot risca.

Într-adevăr, spusele senatorului le-am putut vedea confirmate în ziarul „Pravda" de la Moscova şi în „Scânteia" de la Bucureşti în vara anului următor, 1975; acordul a fost semnat la Bucureşti, la 1 iulie, după vizita lui Armand Hammer şi a lui Albert Gore Senior la Moscova.

În timpul vizitei sale la Bucureşti, senatorul, aveam să aflu, a întrebat de mine, ar fi vrut să ne vedem. I s-a răspuns „de cei în drept" că sunt plecat cu treburi în nordul ţării şi nu revin curând. De altfel, nici scrisorile mele către senator, la

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pe treptele clădirii Capitoliului, după vizita la Senat: Cornel Iliescu, Al. Gore Senior, Florea Neagu

care mi se răspundea, ca şi cele scrise lui Cornel Iliescu la Lexington, nu le ajungeau în mână. Ele rămâneau, cum aveam să aflu mai anul trecut, când mi-am răsfoit dosarele de urmărire informativă, între coperțile acestora.

Afacerea, potrivit cu acordul încheiat în 1975, urma să se desfăşoare din anul 1977 până în 2017.

În documentarul cronologic al Centrului de Cercetări pentru Istoria Războiului din SUA se consemnează dimensiunea afacerii astfel: „30 mai 1977. România semnează un acord de două miliarde de dolari pentru cărbune cu firma Occidental Petroleum din SUA."

„Prevenirea criminalităţii", o campanie de atitudine

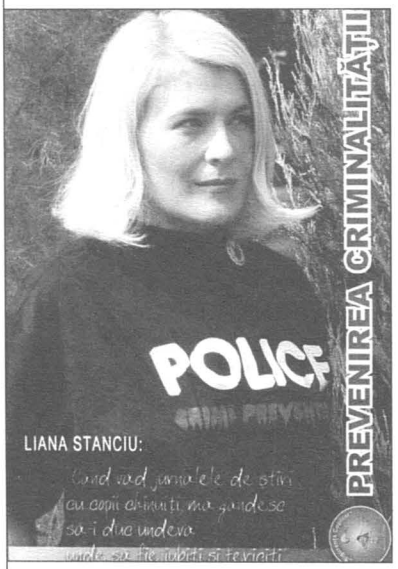

Editată de Poliția Capitalei, publicația „Prevenirea criminalității", apărută sub egida Institutului de Prevenire şi Psihosociologie al IGPR, reprezintă o structură nouă în slujba cetățeanului, cu rolul de a sluji apărarea legii în România. Din bogatul număr apărut în luna martie 2010, citãm opiniile sociologului Ştefan Prună, cadru didactic la Academia de Poliție: „Viitorul va fi al prevenirii specializate. Cel mai important parteneriat devine în acest sens cel cu societatea. Poliția determină situația operativă şi harta infracționalității, dar piatra de încercare o reprezintă prevenția specială."

Având în vedere derularea programului de televiziune on-line „Kartier", demarat de Centrul de Tineret al BMB, apreciem că o colaborare cu aceste structuri, ce abordează prevenția ca pe un fenomen ce poate fi controlat, reprezintă o şansă de promovare. De altfel, misiunea polițiştilor din domeniul prevenire se îndreaptă preponderent spre sectorul şcolar. În acest sens, semnalăm articolele „Delicvența juvenilă surprinsă în fotografii" (cu trimitere la Patrulele de educație civică ce acționează în unele şcoli din Braşov), dar şi „Drogurile te scot din circuit" (ce relevă experiența unor polițişti din Mannheim, Germania).

Adresându-se deopotrivă părinților, educatorilor şi formatorilor de opinie (pe copertă este prezentă realizatoarea radio/TV Liana Stanciu, cunoscută şi pentru inițiativele sale cu caracter umanitar), publicația IGPR este un îndemn la meditație: prevenirea nu este doar apanajul Poliției, ci în primul rând al familiei şi societății în ansamblul ei. (*M. N.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Început şi sfârşit de drum.
Reflecţii despre două romane de Mihail Diaconescu

Despre opera literar-istorică a lui Mihail Diaconescu, una dintre conştiinţele de prim plan ale literaturii române contemporane, s-au pronunţat, de-a lungul timpului, vocile cele mai avizate ale criticii româneşti, dar şi numeroşi savanţi ce i-au analizat opera sub incidenţe pluriculturale, de la părintele D. Stăniloae, la acad. Al. Surdu, inclusiv critici de primă mână: Constantin Ciopraga, Aurel Martin, Ovidiu Drimba, Valeriu Râpeanu sau Gh. Bulgăr, dar şi mulţi alţii (o bibliografie completă a operei sale a fost prezentată în nr. 3/2010 al publicaţiei noastre – n.red.). Născut la 8 noiembrie 1937 în comuna Priboieni, judeţul Muscel (azi, judeţul Argeş), M. Diaconescu a urmat Şcoala Medie de Arhitectură, apoi Universitatea din Bucureşti (Facultatea de Litere, absolvită în 1960). Predă limba română, mai întâi în localitatea Rupea, judeţul Braşov, apoi, din 1964 este asistent la Institutul Pedagogic din Bucureşti, iar din 1965 se mută temporar la Piteşti, unde conduce revista „Argeş" (serie nouă, 1966–1969) şi predă la Institutul Pedagogic din localitate. Începând cu anul 1972, cariera didactică, dar şi literară a lui M. Diaconescu se întregeşte prin invitarea ca „gazdozent" (lector), mai întâi la Gyula (în Ungaria), apoi la Universitatea Humboldt din Berlin (1972–1975). Din această perioadă datează, în principal, cele două romane analizate, *Visele au contururi precise* (apărut în 1963, reeditat în 2007, la Editura Magic Print din Oneşti) şi *Nopţi şi neliniştI. Pseudojurnal metafizic* (redactat în perioada berlineză, sub titlul *Muzica sferelor*, şi tipărit, pentru prima dată, în 2007, reeditat la aceeaşi editură în 2008).

Ambele lucrări au un caracter predominant autobiografic, spre deosebire de toate celelalte lucrări epice ale autorului, având ca modele personaje (reale sau fictive) de inspiraţie istorică. Volumul de debut, *Visele au contururi precise*, are ca personaj central un tânăr profesor, repartizat, la cerere, într-un sat din sudul Transilvaniei. Eroul principal, Traian Petrescu, renunţă benevol la un post „călduţ" în învăţământul superior, alegând, deliberat, o cale a muncii şi a autocunoaşterii de sine. În fapt, dedicându-se ridicării culturale a satului, eroul lui M. Diaconescu îşi regăseşte propriile origini, devenind astfel, în opinia lui D. Micu, o replică la *Popa Tanda* de Slavici sau *Apostol* de Cezar Petrescu.

Evoluând în alte circumstanţe istorice, un alt personaj, Ovidiu Codrescu, din romanul *Nopţi şi neliniştI*, este pus în faţa unei dileme mult mai complicate: având perspectiva unei cariere universitare internaţionale, află că trecutul apropiat îl urmăreşte şi îl apasă, fiind în perspectiva de a nu-şi mai putea urma cariera întrucât o rudă de-a sa ajutase grupurile de partizani ce acţionau în anii '50 în munţii Nucşoarei. Din acest conflict politic derivă şi „neliniştile" eroului, dezvoltate arborescent, sub forma unor stări metafizice complexe. În acest sens, romanul cuprinde, pe lângă naraţiune, şi numeroase pagini de reflecţie filosofică. Iată, de pildă, un fragment ce redă „muzica sferelor": „Depărtarea şi timpul adunate în mine erau percepute sub semnul estompării treptate a rigidelor categorii logice. Îmi descopeream o nouă sensibilitate. Descopeream că lumina e atât de dulce, că sunetele pure, ivite de undeva, *dintre astre*, sunt învăluitoare şi blânde, ca o atingere de ninsoare rarefiată, ce pot căpăta noaptea scânteieri şi stări neştiute."

Cuprinzând referinţe ce trimit la teoreticienii tradiţionalismului românesc (de la Nae Ionescu la N. Crainic şi M. Vulcănescu), creaţiile epice ale lui M. Diaconescu sunt parte din *misionarismul românesc*, concept ce sintetizează deopotrivă destinul personajelor, cât mai ales menirea lor profundă, transcendentă.

Redacţia „B.B."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Conceptul de securitate şi democraţia

Mariana OLTEANU

Conceptul de securitate aduce în discuție componente fundamentale ale acesteia, care impun atât definirea, cât şi evidențierea necesității implementării lor în politicile interne şi externe ale statelor, precum şi în structurile societății civile, create în scopul respectării drepturilor omului şi libertăților lui fundamentale. Astfel, se pot menționa securitatea internațională (zonală, regională), securitatea națională, securitatea intereselor unei colectivități şi securitatea persoanei, a individului.

Opțiunile popoarelor Europei Centrale şi de Est pentru democrație şi instaurarea statului de drept, care s-au manifestat în lanț în rândul statelor comuniste, au schimbat esența conceptului de *securitate internațională*. În primul rând, a dispărut posibilitatea izbucnirii unui conflict armat pe o bază ideologică, dispărând bipolarismul de putere.

Se fac demersuri politice şi diplomatice, şi chiar intervenții militare ale comunității internaționale, pentru impunerea sau menținerea păcii, pentru stoparea violențelor sângeroase între etnii ori a încălcărilor grave ale drepturilor omului şi libertăților lui fundamentale în scopul creării condițiilor favorabile pentru implementarea democrației.

Demersurile inițiate de majoritatea comunității internaționale nu întotdeauna au avut un consens, atât între statele cu democrație tradițională sau în curs de consolidare, cât şi în interiorul acestora. În mileniul trei, securitatea unui popor se află în interdependență şi în context cu securitatea internațională (zonală, regională).

Securitatea națională, fiind un concept fundamentat de Parlament şi realizat în exclusivitate de structurile specializate ale statului, angrenează toate resursele societății şi intră în responsabilitatea fiecărui cetățean. Pentru ca ea să se regăsească în comportamentul cotidian al individului, el trebuie să posede o cultură de securitate. Aşadar, cultura de securitate trebuie să evidențieze capacitatea membrilor societății de a înțelege riscurile, provocările şi amenințările la adresa securității naționale, identificate şi confirmate de organele abilitate în domeniu. Totodată, trebuie să evidențieze şi capacitatea lor de a răspunde şi a se integra efortului de apărare a valorilor şi intereselor fundamentale naționale, ale democrației şi ale statului de drept în raport cu riscurile, provocările şi amenințările la adresa acestora.

Într-o societate democrată, cultura de securitate națională nu trebuie confundată cu însuşirea mecanică, de către populație, a unui concept politic, aşa cum se impunea, înainte de 1989, „apărarea patriei de către întregul popor". Mai sunt încă rețineri în a cere populației o atitudine participativă la efortul structurilor de specialitate pentru realizarea securității naționale. Deosebirile sunt fundamentale.

Dar importanța pentru cultura de securitate impune cel puțin înțelegerea faptului că terorismul, ca principală amenințare la adresa securității statelor democrate, determină, printre altele, noi strategii de apărare.

Lipsa unei culturi de securitate națională la nivelul întregii societăți, care să răspundă cerințelor democrației consolidate de tip occidental, precum şi calității de membru al NATO, are consecințe grave pentru națiune.

În concepția multor state occidentale, determinările între politica externă şi securitatea națională sunt atât de strânse, încât cele două sintagme se folosesc împreună. Astfel, americanii apreciază că „politica externă şi de securitate națională" constituie un obiectiv fundamental al statului, distinct, inseparabil. Englezii vorbesc la fel despre „politica externă şi de apărare", într-o singură expresie. Aşadar, în actualul context politic internațional şi ca urmare a opțiunii ferme a României de aderare la valorile lumii democrate şi civilizate, în percepția generală, a membrilor societății, trebuie ca politica externă a statului, indiscutabil şi explicit, trebuie să fie parte fundamentală în cultura de securitate.

Securitatea personală, a individului este o componentă a securității unui popor. Simpla însumare, însă, a securității personale a tuturor membrilor societății nu reprezintă, singură, securitatea unui popor, ci numai împreună cu securitatea națională. Securitatea personală are la bază drepturile fundamentale ale omului şi libertățile lui fundamentale.

Într-o societate cu o democrație consolidată, modernă, cu un grad înalt de cultură şi civilizație, există şi o cultură de securitate corespunzătoare, în care fiecare cetățean conştientizează care-i sunt obligațiile privind securitatea națională, dar şi care-i sunt drepturile şi aşteptările în domeniul securității personale. În acest sens, el le înțelege, le aprofundează şi este interesat să cunoască riscurile, provocările şi amenințările la adresa sa, în activitatea cotidiană (de exemplu, în domeniul social, financiar, al mediului, alimentar, transporturilor ş.a.).

Securitatea personală devine un reflex dobândit într-un cadru superior de cultură şi civilizație, creată pe o bază solidă de democrație, reflex cu conotație vitală, altul decât instinctul primar de apărare, propriu nu numai ființei umane. Dependența totală a securității persoanei de structurile statului duce, în mod inevitabil, la îngustarea democrației.

În tot acest proces de formare a culturii de securitate în context profund democratic, un rol important trebuie să şi-l asume mass-media, organizațiile neguvernamentale şi, nu în ultimul rând, statul.

Comunitatea de informații are un rol important în formarea şi dezvoltarea culturii de securitate în context exclusiv democratic.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am primit, vă semnalăm

O haină europeană pentru o publicaţie de tradiţie

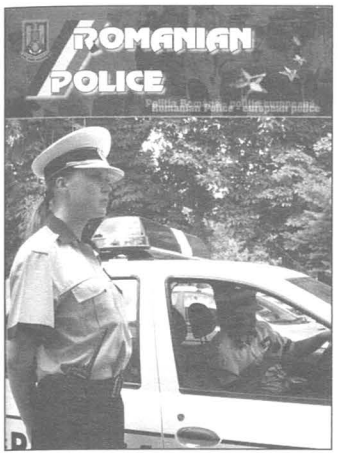

Anul acesta, BMB, prin Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară, a fost prezentă, în calitate de invitat, la două manifestări publice organizate de Poliţia Română: *Ziua Poliţiei* (23 martie) în Parcul Herăstrău şi *Ziua Porţilor Deschise* (Ziua Copilului – 1 iunie) în Parcul IOR. Prezenţa în număr mare a publicului vizitator, interesul şi simpatia acordate de populaţie unor structuri cunoscute ale Poliţiei (Brigada de Circulaţie Rutieră, Agenţia Antidrog, Brigada de Intervenţie Rapidă, departamentele de Poliţie călare şi Pază câini ş.a.) au făcut din aceste manifestări un reper public pentru zilele toride de vară timpurie bucureşteană.

Cu acest prilej, am remarcat noua înfăţişare a unei publicaţii ce a făcut „istorie" în presa românească post-decembristă. Reamintesc că, după 1990, ziarul „Poliţia Română", împreună cu revista „Pentru Patrie" au cunoscut tiraje imense (peste 400.000 de exemplare la fiecare apariţie), fiind pur şi simplu confiscate de un public dornic de informaţie proaspătă, venită din interiorul instituţiei. La succesul editorial au contribuit şi jurnaliştii cu epoleţi, mulţi aflaţi şi azi în avanpostul presei de atitudine din România. Din vechea redacţie „Poliţia Română" s-a născut azi o nouă generaţie de jurnalişti ce au schimbat substanţial haina presei militare. Dovada este seria nouă a publicaţiei, cu text bilingv (român şi englez) şi cu o ilustraţie cuprinzătoare. Având mai degrabă o structură de almanah, noua „Poliţie Română" este un exemplu că profesionalismul răzbate chiar şi în instituţiile cele mai conservatoare.

90 de ani de presă la hotare

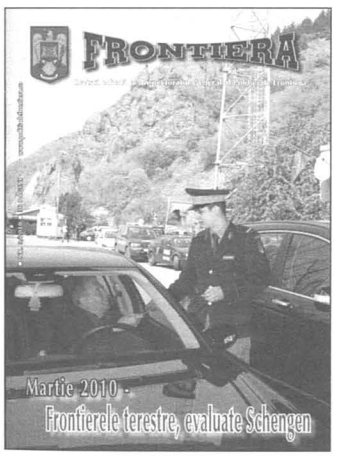

Imediat după război, când încă nu se cicatrizaseră rănile primei conflagraţii mondiale, ce a adus românilor împlinirea visului de veacuri, România Mare, apărea la Bucureşti, cu începere de la 1 aprilie 1920, „Revista Grănicerilor", publicaţie a apărătorilor la fruntarii, care, deşi războiul luase sfârşit, continuau să-şi îndeplinească misiunea faţă de ţară. Dintr-un Ordin de zi al Comandantului Grănicerilor, colonelul Ştefan Ştefănescu, datat 26/9 mai 1921, citãm: „Aveţi de luptat cu contrabandiştii, cu spionii şi instigatorii trimişi de ţările duşmane [...] aveţi de supravegheat aplicarea legilor vamale [...] Grănicerul trebuie să fie pildă de pildă, cuvincios şi demn faţă de populaţie [...]." Astfel, ziarul grănicerilor a devenit o oglindă a vieţii concrete, de la graniţă, cu bune şi cu rele, un model de conştiinţă civică în slujba cetăţeanului, un instrument util şi pertinent de informare atât în interiorul instituţiei, cât şi pentru public.

Până în 1945, când gazeta grănicerească va apărea într-un nou format, preponderent ideologizat (sub denumirea de „Cuvântul grănicerilor"), publicaţia a mai cunoscut o schimbare, cea din 1932, când şi-a schimbat denumirea („Grănicerul"), păstrându-şi însă menirea iniţială. Mai târziu, revista a cunoscut numeroase schimbări, în funcţie de modificările de statut ale armei grănicerilor, pentru a fi suprimată, printr-un ordin abuziv al organelor de partid, în 1982.

Din 6 decembrie 1990, revista renaşte, cu o nouă redacţie, alcătuită din tineri gazetari ce vor face carieră în structurile de media ale MAI. De atunci, „Frontiera" apare lunar, fiind azi una dintre publicaţiile de ţinută, atât grafic, cât şi comunicaţional. Cu bucuria de a fi printre iniţiatorii noii serii publicistice, recomand revista tuturor celor ce fac apel la organele publice de pază a frontierei de stat a României.

(*M. N.*)

Sursele ilustraţiilor: p. 3: Autorul; p. 4: Petru Comarnescu, *Ion Ţuculescu*, Editura Meridiane, Buc., 1967; pp. 5-6: Viorel Cosma, *Bucureşti – citadela seculară a lăutarilor români (1550–1950)*, Editura Fundaţiei Culturale „Gheorghe Marin Speteanu", Buc., 2009, pp. 13, 21; pp. 10-11: *Rudolf Schweitzer-Cumpăna*, Expoziţia de pictură şi grafică, Sibiu, 2008; p. 12: http://ucamarinescu.ro/?page_id=390&album=3&gallery=18; p. 15: Autoarea; pp. 20-21: Autorul; pp. 28, 30-32: Autorul; p. 38: *Theodor Aman*, prefaţă şi antologie de Călin Dan, Editura Meridiane, Buc., 1984; coperta II: Academia Română, *Dicţionarul General al Literaturii Române*, A/B, Editura Univers Enciclopedic, Buc., 2004, p. 232; coperta III: http://hu.wikipedia.org/wiki/Mihail_Alekszandrovics_Solohov; coperta IV: A.E. Baconsky, *Ion Ţuculescu*, Editura Meridiane, Buc., 1972.

Sursele citatelor: coperta II: Tudor Arghezi, *Ars poetica*, ediţie îngrijită, prefaţă şi note de Ilie Guţan, Editura Dacia, Cluj, 1974, p. 77; coperta III: Mihail Şolohov, *Donul liniştit*, traducere de Cezar Petrescu şi Andrei Ivanovski, ediţia a V-a, Editura pentru Literatură Universală, Buc., 1963, p. 1461; coperta IV: Petru Comarnescu, *Ion Ţuculescu*, Editura Meridiane, Buc., 1967, p. 6.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Cărţi din Colecţia BRASILIANA ANTONIO OLINTO – Filiala IOAN SLAVICI

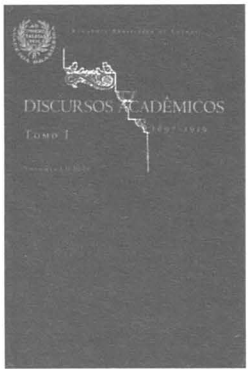

Academia Brasileira de Letras, *Discursos acadêmicos*
Academia Brasileira de Letras, Rio de Janeiro, 2005–2007

Seria Discursuri academice *cuprinde, în cele trei tomuri existente în colecţia* Biblioteca Brasiliana Antonio Olinto, *adevărate „pagini de maestru", reprezentând o interesantă istorie critică a literaturii braziliene. Începând cu sesiunea de inaugurare a Academiei Braziliene de Litere (20 iulie 1897 – discurs rostit de Machado de Assis, primul preşedinte al Academiei) şi continuând de-a lungul anilor, până la sesiunea solemnă din 22 iulie 2005, aceste pagini evocă nu doar nume şi opere memorabile din literatura braziliană, ci şi istoria de peste o sută de ani a instituţiei academice din Brazilia. Discursurile rostite în sesiuni solemne sau extraordinare, dincolo de tonul oficial sau polemic, se înscriu în patrimoniul cultural al acestei ţări de care ne leagă mai mult decât afinitatea latină.* (Lelia Rădulescu)

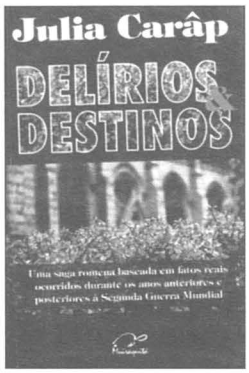

Julia CARÂP, *Delírios e destinos*
Edições Muiraquitã, Niterói, RJ, 1997

Romanul Juliei Carâp, medic de origine română, stabilită în Brazilia din 1949, este rezultatul unor experienţe şi amintiri adnotate în numeroase caiete, zdrenţuite şi îngălbenite de timp, dar pe care autoarea nu a avut curajul să le distrugă. Evenimentele dramatice trăite de familia sa în perioada celui de-al doilea război mondial şi după instaurarea regimului comunist sunt rememorate din perspectiva unui învins. Autoarea pare că răsfoieşte un album de familie şi, la fiecare pagină întoarsă, evocând anii de suferinţă, spaimă şi nesiguranţă, îi revine în minte, chiar şi după atâţia ani, o întrebare obsesivă: cum au fost posibile toate acestea într-o societate europeană civilizată?
(Lelia Rădulescu)

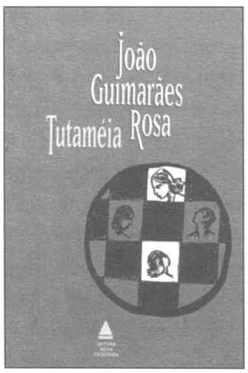

João GUIMARÃES ROSA, *Tutaméia*
Edições Nova Fronteira, Rio de Janeiro, 2001

Tutaméia *cuprinde patruzeci de povestiri scurte, de trei până la cinci pagini, dimensiune impusă de revista în care toate au fost publicate. [...] Peisaje pustii şi sălbatice, neatinse de progres, unde viaţa curge continuu într-o rutină seculară, unde sentimentele, atitudinile şi convingerile vin din alt timp. Numai în mod excepţional apare vreun ins legat de civilizaţia urbană a secolului XX; şi în drumurile sale fără sfârşit, întâlneşte crescători de vite şi cai, vânători, pescari, marinari, zidari, orbi însoţiţi de călăuzele lor, asasini, bandiţi, cerşetori, ţigani, prostituate, o lume arhaică în vârful ierarhiei căreia se află fermierul, şeful de post şi preotul. Acestei lumi a copilăriei sale îi rămâne credincios autorul. Peregrinările sale prin capitalele civilizaţiei [...] l-au făcut să vadă şi să înţeleagă mai bine acest univers primitiv, să-i intercepteze şi să-i transmită perfect mesajul...* (Paulo Rónai)

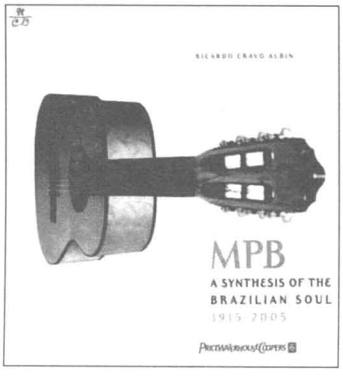

Ricardo CRAVO ALBIN, *MPB: A Synthesis of the Brazilian Soul 1915–2005*
Ipsis Gráfica e Editora, Rio de Janeiro, s.a.

MPB: O sinteză a sufletului brazilian *(scris în limba engleză) este o călătorie muzicală în istoria de 90 de ani a* ***MPB*** *(Música Popular Brasileira), termen care defineşte tot ce a apărut ca stil muzical după bossa nova. MPB îşi începe istoria în secolul al XIX-lea, când marile oraşe, ca Rio de Janeiro, São Paulo, Salvador şi Recife, cunosc o dezvoltare vertiginoasă... A fost primul gen muzical brazilian ieşit din „mixtură": mulatru, tulburător, provocator şi definitoriu pentru sufletul unei ţări atotcuprinzătoare şi unificatoare...*
(Ricardo Cravo Albin)

* Colecţia Brasiliana deţine şi un album foto cu *Muzeul de Imagine şi Sunet* de la Rio de Janeiro, precum şi o casetă cu şase CD-uri înregistrând istoria de un secol a muzicii braziliene.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Luciano MAIA, *Mihai Eminescu e Lucian Blaga – Dois poetas do espaço miorítico*
Traducere din limba română de Luciano Maia
Editura Universității Federale din Ceará, Fortaleza, 1998

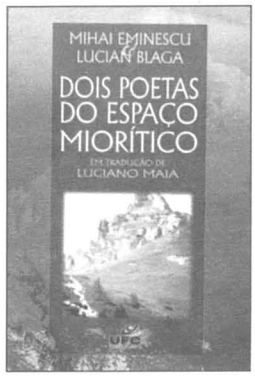

Doi poeți ai spațiului mioritic – *este titlul acestei culegeri de poeme scrise în limba română și magistral traduse de poetul brazilian Luciano Maia [...]. Descoperim astfel că spațiul mioritic, așa cum l-a conceput poetul ardelean, configurează o atmosferă de transcendență scăldată în zorii mitului, în care se distinge și se adâncește forma cea mai vie și mai puternică a sufletului românesc.*

Bazându-se pe o cunoaștere dovedită a limbii și culturii române, poetul Luciano Maia realizează o operă de mare competență și capacitate intelectuală, dăruindu-ne prin aceste poeme testamentul liric și căldura umană a două dintre cele mai ilustre voci ale poeziei europene din timpurile moderne... (Francisco Carvalho)

Luciano MAIA, *Poemele latinității*
Traducere mono și plurilingvă de Dana-Marina Dumitriu
Editura Aius, Craiova, 2004

Cartea lui Luciano Maia, As tetas da Loba, *din care am selecționat și tradus poeziile ce alcătuiesc volumul de față, își propune să refacă unitatea lingvistică și culturală pierdută, dar nu printr-o revenire la ceea ce a fost, ci – [...] făcând o perfectă legătură între cuvintele popoarelor ce au supt de la* țâțele Lupoaicei [traducerea titlului volumului – n.n.]. *Scopul declarat al unui asemenea demers este* „Ca într-o odă s-apară-n lumină/ deplina valoare a limbilor noastre", *într-o unitate prin diversitate amintind totodată de originea lor latină. Pentru a-și atinge scopul, Luciano Maia ne propune poeme plurilingve, în care face să rimeze cuvinte din portugheză și cuvinte din română, franceză, italiană, spaniolă și alte limbi romanice...* (Dana-Marina Dumitriu)

José SARNEY, *Stăpânul mării*
Traducere și note de Micaela Ghițescu, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997

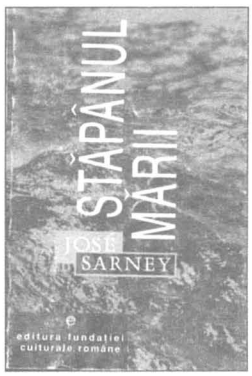

Scenariul imaginat de José Sarney în romanul Stăpânul mării *are un filon mitic. Maranhão – ținutul natal al scriitorului brazilian – este un univers sacru și magic în care oamenii – pescari sărmani – trăiesc situații și întâmplări stranii. Ființe supranaturale monstruoase navighează odată cu ei și seamănă moarte și teroare; o încleștare permanentă între lumea reală și cea demonică. Antão Cristorio, personajul principal, este un ales și un inițiat. El este* stăpânul mării *cu care se logodește la șase ani, pecetluind legământul cu o cămașă albă aruncată în valuri. În ceasul morții, marea îi va înapoia cămașa într-un gest de împlinire a destinului. Cristorio – nume cu rezonanțe biblice – este însă stăpânul unei* mare tenebrum *în care descoperă o lume terifiantă, dar și fantomele unei lumi reale apuse. Nimeni nu are voie să vorbească despre ce se petrece pe mare. Sfârșitul eroului este tragic, dar apoteotic. Cristorio va naviga de acum în eternitate, iar nava lui va dansa pe valuri* „în sărbătoarea reînvierii". (Lelia Rădulescu)

José SARNEY, *Saraminda*
Traducere din limba portugheză de Anca Milu-Vaidesegan, Editura Vis Print, București, 2001

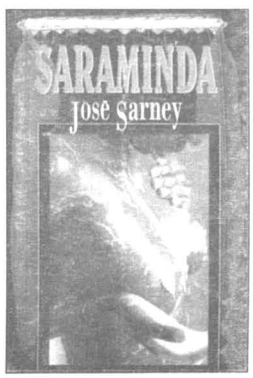

Romanul Saraminda *este o poveste fascinantă, de un lirism intens, în care scriitorul brazilian recreează viața din Contestado do Brasil, unde creoli francezi și brazilieni își trăiesc nopțile de singurătate și decadență, cu mintea înfierbântată de licărirea aurului – la* Couleur. *Clément și Cleto, personaje principale în roman, refac prin evocare, într-un dialog sfâșietor, cealaltă viață a lor,* „cea mai puternică dintre toate", *pe care o trăiseră sub puterea magică a aurului și a Saramindei. Guiana devine astfel un tărâm al pasiunilor, o lume de vrăji și mister. Saraminda este mai mult decât femeie, este* aur și pământ. *Colonia minieră devine pentru ea o închisoare fără gratii, din care însă nu poate fugi... El va trăi până la capăt infernul dragostei pentru Saraminda și din acest infern al morții se va întoarce să retrăiască aceeași patimă arzătoare care nu lasă odihnă sufletului său.* (Lelia Rădulescu)

Rubrică realizată cu sprijinul Filialei „Ioan Slavici" a Bibliotecii Metropolitane București, coordonator Lelia RĂDULESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

CALENDARUL LUNILOR
Armindenul – „dulce ca pelinul"

Marian NENCESCU

O fericită expresie antinomică, „dulce ca pelinul", leagă o străveche sărbătoare solară, „armindenul", de o tradiție recentă, îmbrăcată în haine proletare: 1 Mai „muncitoresc", ambele celebrate prin petreceri câmpenești la care participa întreaga comunitate. De fapt, denumirea tradițională de „maiul", „păni" sau „iermindeni" înseamnă, într-o traducere aproximativă din slavonă, „Ziua Sfântului Ieremia". În această zi, dacă nu se întâmpla să fie post, era dezlegare deplină la vin și friptură de miel. Gospodarii obișnuiau să iasă la iarbă verde cu toată familia și să bea, neapărat, vin roșu, despre care se spune că întărește „maiul" (ficatul), păstrând sănătoasă și viguroasă pentru tot restul anului persoana care consumă acest produs.

Obligatoriu, vinul era „dres" cu ramuri verzi de pelin, o plantă aromatică și cu gust amărui, despre care se spunea că „înnoiește" sângele. Se credea că cine bea vin roșu cu pelin este mai rezistent la boli. De altfel, expresia „roșu în obraji" se referea direct la consumatorii de vin din acest sortiment. Exista și superstiția că cine se sustrage de la acest obicei are parte de necazuri, cel dintâi fiind acela că i se va strica vinul din pivniță, prinzând „floare", adică mucegai. La rândul lor, femeile profitau și ele de pauza de armindeni, sub rezerva că cine muncește în această zi are parte de vifor și furtună și riscă să piardă „laptele" de la vaci.

În consecință, cu mic cu mare, bucureștenii de odinioară, ca și cei de azi, ieșeau la petreceri câmpenești, de la care lăutarii erau nelipsiți. Convingerea generală era că „armindenul", sărbătoare a vegetației reînnoite, aduce noroc, iar dacă se mai întâmpla să și plouă bucuria era dublă, căci „plouă în mai, avem mălai".

Scotocind mai adânc în lada cu zestre tradițională, găsim denumirea de *arminden* asociată cu un copac (o prăjină) înalt, având în vârf, în loc de vegetație, o roată sau o cunună artificială de spice și flori. Sensul acestui „arbore al vieții" sau „arbore cosmic" era, susține etnologul Romulus Vulcănescu, acela de substitut mitic al ciclului activităților calendaristice, respectiv al sărbătorilor cu dată fixă și mobilă de peste an. Stâlpul de armindeni, înlocuit adesea cu un pom fructifer în care se atârnau icoane, dar și fructe ori dulciuri cu rol ceremonial, constituia, în opinia cercetătorilor, un monument „stilimorf", prezent în toate creațiile spirituale tradiționale, provenind din fondul străvechi, mitologic.

În concluzie, bucureștenii care invadau pădurile din preajma Capitalei, spălându-și fața și mâinile cu rouă, apoi cinstind cum se cuvine vinul cu pelin și bucatele tradiționale, celebrau, fără să știe, un cult ancestral, ce împletea magia cu medicina empirică, *pelinul* fiind considerat din vechime una din plantele cu rol benefic din farmacologia populară.

Theodor Aman – *Joc la țară*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

mai 2010

♦ 1 mai. **Ziua Internațională a Muncii**
♦ 1 mai 1885. 125 de ani de la moartea lui **Ioan Zalomit**, istoric, filosof (1810 – 1 mai 1885)
♦ 1 mai 1885. 125 de ani de la aprobarea actului numit **„Tomos"**, prin care Biserica României era recunoscută autocefală de către Patriarhia din Constantinopol
♦ 1 mai 1895. 115 ani de la nașterea scriitorului **Ury Benador** (1 mai 1895 – 23 nov. 1971)
♦ 2 mai 1660. 350 de ani de la nașterea compozitorului italian **Alessandro Scarlatti** (2 mai 1660 – 22 oct. 1725)
♦ 3 mai. **Ziua Mondială a Libertății Presei**
♦ 5 mai 1955. 55 de ani de la moartea lui **George Enescu** (7 aug. 1881 – 5 mai 1955)
♦ 6 mai 1880. 130 de ani de la nașterea lui **Ernst Ludwig Kirchner**, pictor și gravor german (6 mai 1880 – 15 iun. 1938)
♦ 6 mai 1930. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Dorel Dorian**
♦ 6 mai 1945. 65 de ani de la nașterea pictorului **George Țipoia**
♦ 7 mai 1800. 210 ani de la moartea lui **Niccolò Piccini**, compozitor italian (16 ian. 1729 – 7 mai 1800)
♦ 7 mai 1840. 170 de ani de la nașterea compozitorului rus **Piotr Ilici Ceaikovski** (7 mai 1840 – 6 nov. 1893)
♦ 7 mai 1905. 105 ani de la nașterea compozitorului **Elly Roman** (7 mai 1905 – 1996)
♦ 7 mai 1920. 90 de ani de la moartea lui **Constantin Dobrogeanu-Gherea**, filosof și critic literar (21 mai 1855 – 7 mai 1920)
♦ 7 mai 1925. 85 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Tohăneanu**, lingvist, eseist, traducător (7 mai 1925 – 28 aug. 2008)
♦ 8 mai 1880. 130 de ani de la moartea scriitorului francez **Gustave Flaubert** (21 dec. 1821 – 8 mai 1880)
♦ 8 mai 1895. 115 ani de la nașterea lui **Edmund Wilson**, eseist și critic literar american (8 mai 1895 – 12 iun. 1972)
♦ 9 mai 1805. 205 ani de la moartea poetului, dramaturgului și filosofului german **Friedrich Schiller** (10 nov. 1759 – 9 mai 1805)
♦ 9 mai 1895. 115 ani de la nașterea lui **Lucian Blaga** (9 mai 1895 – 6 mai 1961)
♦ 9 mai 1930. 80 de ani de la nașterea lingvistului **Andrei Avram**
♦ 9 mai 1945. 65 de ani de la nașterea compozitorului **Marius Țeicu**
♦ 9 mai. **Ziua Europei**
♦ 10 mai 1510. 500 de ani de la moartea pictorului italian **Sandro Botticelli** (1444 – 10 mai 1510)
♦ 10 mai 1925. 85 de ani de la moartea lui **Alexandru Marghiloman**, om politic, jurist (4 iul. 1854 – 10 mai 1925)
♦ 11 mai 1865. 145 de ani de la nașterea lui **Jan Hendrik Leopold**, poet simbolist olandez (11 mai 1865 – 21 iun. 1925)
♦ 11 mai 1905. 105 ani de la nașterea scriitorului rus **Mihail Șolohov**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1965 (11 mai 1905 – 21 febr. 1984)
♦ 12 mai 1845. 165 de ani de la nașterea compozitorului francez **Gabriel Fauré** (12 mai 1845 – 9 nov. 1924)
♦ 12 mai 1845. 165 de ani de la moartea lui **August Wilhelm Schlegel**, estetician, lingvist și critic literar german (8 sept. 1767 – 12 mai 1845)
♦ 12 mai 1885. 125 de ani de la nașterea poetului simbolist **Alexandru T. Stamatiad** (12 mai 1885 – 1956)
♦ 12 mai 1925. 85 de ani de la moartea poetei americane **Amy Lawrence Lowell** (9 febr. 1874 – 12 mai 1925)
♦ 12 mai 1970. 40 de ani de la moartea poetei germane **Nelly Sachs**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1966 (10 dec. 1871 – 12 mai 1970)
♦ 13 mai 1930. 80 de ani de la moartea lui **Fridtjof Nansen**, explorator și oceanograf norvegian (10 oct. 1861 – 13 mai 1930)
♦ 14 mai 1875. 135 de ani de la nașterea lui **José Santos Chocano**, poet peruvian (14 mai 1875 – 13 dec. 1934)
♦ 15 mai 1900. 110 ani de la nașterea lui **Arthur Kreindler**, medic neurolog, director al Institutului de Cercetări în Neurologie al Academiei Române (15 mai 1900 – 28 mai 1988)
♦ 16 mai 1905. 105 ani de la nașterea lui **Dinu Bondi**, dramaturg, publicist (16 mai 1905 – 6 ian. 1972)
♦ 16 mai 1930. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Titus Popovici** (16 mai 1930 – 29 nov. 1994)
♦ 16 mai 1980. 30 de ani de la moartea scriitorului **Marin Preda** (5 aug. 1922 – 16 mai 1980)
♦ 17 mai 1920. 90 de ani de la nașterea poetului **Geo Dumitrescu** (17 mai 1920 – 28 sept. 2004)
♦ 18 mai 1920. 90 de ani de la nașterea **Papei Ioan Paul al II-lea** (18 mai 1920 – 2 apr. 2005)
♦ 18 mai. **Ziua Internațională a Muzeelor**
♦ 19 mai 1825. 185 de ani de la moartea lui **Claude Henri de Rouvroy, comte de Saint-Simon**, socialist utopist francez (17 oct. 1760 – 19 mai 1825)
♦ 19 mai 1910. 100 de ani de la nașterea pictorului **Ion Țuculescu** (19 mai 1910 – 27 iul. 1962)
♦ 19 mai 1950. 60 de ani de la moartea lui **Daniel Ciugureanu**, om politic basarabean (9 dec. 1885 – 19 mai 1950)
♦ 19 mai 1965. 45 de ani de la moartea scriitoarei poloneze **Maria Dabrowska** (6 oct. 1889 – 19 mai 1965)
♦ 19 mai 1975. 35 de ani de la moartea lui **Ion Dongorozi**, scriitor, publicist (4 ian. 1894 – 19 mai 1975)
♦ 20 mai 1940. 70 de ani de la moartea lui **Carl Gustav Verner von Heidenstam**, scriitor suedez, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1916 (6 iul. 1859 – 20 mai 1940)
♦ 21 mai 1855. 155 de ani de la moartea poetului belgian **Émile Verhaeren** (21 mai 1855 – 27 nov. 1916)
♦ 21 mai 1880. 130 de ani de la nașterea lui **Tudor Arghezi** (21 mai 1880 – 14 iul. 1967)
♦ 22 mai 1885. 125 de ani de la moartea scriitorului francez **Victor Hugo** (26 feb. 1802 – 22 mai 1885)
♦ 24 mai 1895. 115 ani de la nașterea lui **Marcel Iancu**, pictor, arhitect, eseist (24 mai 1895 – 21 apr. 1984)
♦ 24 mai 1940. 70 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului și eseistului american de origine rusă **Iosif Brodski**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1987 (24 mai 1940 – 28 ian. 1996)
♦ 27 mai 1600. 410 ani de la **Unirea celor trei țări românești**, sub Mihai Viteazul
♦ 29 mai 1880. 130 de ani de la nașterea filosofului german **Oswald Spengler** (29 mai 1880 – 8 mai 1936)
♦ 29 mai 1945. 65 de ani de la moartea scriitorului **Mihail Sebastian** (8 oct. 1907 – 29 mai 1945)
♦ 30 mai 1640. 370 de ani de la moartea pictorului flamand **Peter Paul Rubens** (28 iun. 1577 – 30 mai 1640)
♦ 30 mai 1875. 135 de ani de la nașterea lui **Giovanni Gentile**, filosof italian (30 mai 1875 – 15 apr. 1944)
♦ 30 mai 1960. 50 de ani de la moartea scriitorului rus **Boris Pasternak**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1958 (10 febr. 1890 – 30 mai 1960)
♦ 31 mai 1910. 100 de ani de la nașterea lui **Paul Langfelder**, scriitor german (31 mai 1910 – 26 apr. 1974)
♦ 31 mai 1995. 15 ani de la moartea scriitoarei și traducătoarei **Ștefana Velisar-Teodoreanu** (17 oct. 1897 – 31 mai 1995)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Remembering Lucian Blaga 2
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU – In memoriam – Academician Cornelia BODEA 3
Viorel COSMA – A Picturesque Bucharest without Fiddlers 5
Bucharest Metropolitan Library – Old Books 8
From Bucharest Metropolitan Library's Archive: Henriette Yvonne STAHL Face to Face with the 1965 Authorities 9
The Rudolf Schweitzer-Cumpăna Foundation – A Model of Active Public Promotion 10
Contemporary Autographs – Uca MARINESCU and the Vocation of Performance 12
Lucian Blaga's Posterity in Public Consciousness 14
Marilena CHIRIŢĂ – The 14th International Children and Youth Book Fair in Chişinău 15
Europe's Day 17
EBLIDA – Proposals To Change the Constitution 18
The Romanian Heroes' Day 19
Nicolae SPORIŞ-SPĂTARU – An Exceptional Literary Work:
Brasil e Romênia: Pontes culturais by Átiko Vilas-Boas da Mota 20
Ion CONSTANTIN – The Polish Tragedy: Katyń after Katyń 23
Florea NEAGU – American Mine of Coking Pitcoal Opened for the Romanian Metallurgy: "Virginia Pocahontas – 6" 27
Review – "Prevenirea criminalităţii", A Campaign of Attitude 32
Beginning and End of the Road. Reflections on Two Novels by Mihail Diaconescu 33
Mariana OLTEANU – Democracy and the Concept of Security 34
Reviews – "Romanian Police", "Frontiera" 35
Catalogue – Books in "Ioan Slavici" Library Branch – "Antonio Olinto" Basiliana Collection 36
Marian NENCESCU – Calendar of Months – May Day – "Sweet as Wormwood Wine" 38
Cultural Calendar – May 2010 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacţia: Ion HOREA (redactor şef onorific), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Marian NENCESCU (redactor şef), Florin PREDA, Gabriela TOMA, Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 12 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 144 RON. Primul an de apariţie: 1998.

Tipărit la Tipografia COPERTEX **ISSN 1454-0487**

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MIHAIL ŞOLOHOV

1905–1984

105 ani de la naştere

Spălată de ploaie, stepa se înviorase de un verde minunat. Un curcubeu uriaş se boltise pe cer, de la iazul din depărtare şi pînă la Don. Dinspre apus se mai auzeau răbufnirile surde de tunet. Puhoaie de apă tulbure se năpusteau în rîpă cu un zgomot ca al vulturilor; pîrîiaşe înspumate îşi croiau drum prin bostănării spre Don, ducînd frunzele smulse de ploaie, rădăcini de ierburi scoase de apă din ţărînă, spice de secară. Pături groase de nisip şi de mîl se lăţeau prin grădini, acoperind vrejurile de harbuji şi de pepeni galbeni; apele răzvrătite se scurgeau prin făgaşe, de-a lungul potecilor de vară. La poalele unei movile îndepărtate, ardeau rămăşiţele unui stog de fîn aprins de trăsnet, şi un stîlp de fum vioriu se ridica spre cer, aproape atingînd curcubeul cu vîrful înalt.

„Donul liniştit“

În româneşte de
Cezar PETRESCU şi Andrei IVANOVSKI

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

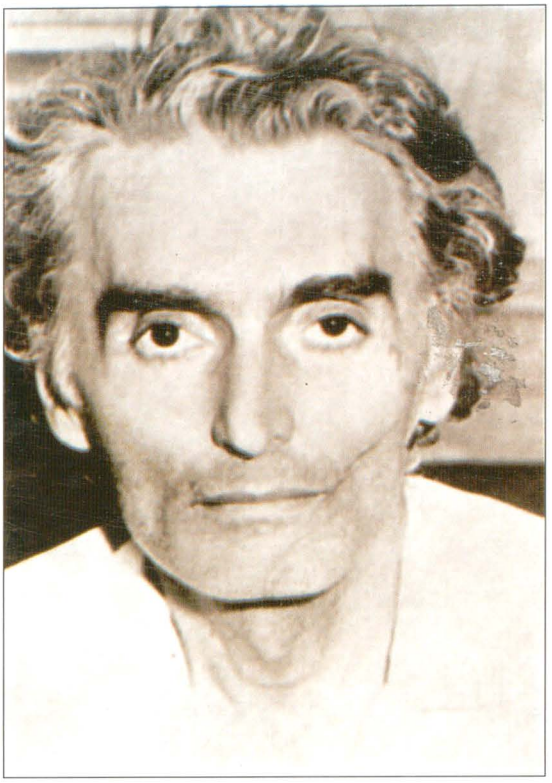

ION ŢUCULESCU

1910–1962

100 de ani de la naştere

Dacă – aşa cum s-a spus uneori – cultura este ceea ce ne rămîne după ce am uitat ceea ce am citit şi am învăţat, voita uitare a artei culte româneşti şi mondiale l-a readus pe Ţuculescu la o artă tot cultă, dar mai adînc şi mai relevant legată de unele tradiţii străvechi şi totodată mai originală în contemporaneitate.

Paradoxul creaţiei sale constă în aceea că Ţuculescu a fost mereu un artist cult, pentru a ajunge cu ajutorul «uitării culturii» – adică al experienţelor lui neoprimitiviste, cu puternice procedee expresioniste – un artist încă mai modern şi mai original, ridicînd unele date folclorice ale noastre pe planul universalului.

Petru COMARNESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro